

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ

ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ 2024

Босна и Херцеговина

**ДРЖАВНА РЕГУЛАТОРНА КОМИСИЈА
ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ**

**ИЗВЈЕШТАЈ О РАДУ
ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ ЗА ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ
У 2024. ГОДИНИ**

Тузла, децембар 2024. године

“Побједник је сањар који никада не одустаје.”
Нелсон Мандела

Извјештај о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију слиједи приступ извјештавања регулаторних тијела у Европској унији и захтјеве Енергетске заједнице, с прилагођавањима која изражавају специфичности регулаторног оквира у Босни и Херцеговини.

Моле се корисници Извјештаја да приликом употребе података обавезно наведу извор.

Садржај

1.	УВОД.....	1
2.	САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ.....	3
3.	КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ.....	7
3.1	Правила и документа ДЕРК-а.....	7
3.2	Документа која одобрава ДЕРК.....	16
3.3	Поступци лиценцирања	28
3.4	Праћење активности лиценцираних субјеката.....	30
3.5	Технички аспект рада електроенергетског система.....	32
3.6	Поступци одређивања тарифа.....	39
3.7	Тржиште електричне енергије	42
3.8	Енергетска статистика	56
3.9	Судски и други спорови	59
3.10	Остале кључне активности.....	59
4.	АКТИВНОСТИ У МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА	63
4.1	Енергетска заједница	63
4.2	Регионална асоцијација енергетских регулатора – ЕРРА	69
4.3	Асоцијација медитеранских енергетских регулатора – МЕДРЕГ	70
4.4	Савјет европских енергетских регулатора – ЦЕЕР.....	72
4.5	Међународна конфедерација енергетских регулатора – ИЦЕР.....	73
4.6	Балканска енергетска школа – БЕС.....	74
5.	РЕВИЗОРСКИ ИЗВЈЕШТАЈ	75
6.	ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2025. ГОДИНИ	77
ПРИЛОЗИ		
А:	Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине	81
Б:	Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине	83
Ц:	Билансне величине електроенергетског сектора Босне и Херцеговине	85
Д:	Електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине	87
Е:	<i>Acquis</i> Енергетске заједнице	89

1. УВОД

За Босну и Херцеговину (БиХ) енергетски догађај године десио се у 12:24 сати по средњоевропском времену, 21. јуна 2024. Распад електроенергетског система у регији довео је до нестанка електричне енергије у скоро цијелој Албанији, Босни и Херцеговини, великом дијелу Црне Горе и дијелу Хрватске (Далмација). Непосредно прије тога, у 12:09:16, испао је 400 киловолтни (kV) далековод Подгорица 2 – Рибаревине (Црна Гора), а затим у 12:21:30 и 400 kV далековод Земблак (Албанија) – Кардиа (Грчка). На оба далековода десио се кратки спој због скраћења растојања између фазних водича и вегетације испод далековода. Процес обнове система започео је првом акцијом у 12:33, а завршен успоставом оптерећења за све операторе преносног система око 16 сати. Заједничким добро координисаним дјеловањем Независног оператора система у БиХ, Електропреноса БиХ и електропривреда, већина потрошача у држави добила је електричну енергију 60 до 90 минута након распада система.

Тај догађај подсјетио је на важност сигурности снабдијевања електричном енергијом, на комплексност сектора и неопходност координисаног дјеловања и интеграције, не само у тим тренуцима, него у трајном смислу и у свим енергетским сферама.

2024. година наставила је доносити нове глобалне и локалне изазове у геополитичком, економском, друштвеном, демографском, сигурносном, околишном и технолошком смислу. И свака од ових димензија рефлектује се и на сектор енергије, који императивно мора бити функционалан, оперативан, прилагодљив и стабилан.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију наставила је своју мисију регулатора у сектору, развијајући услове за слободну трговину и поуздано снабдијевање електричном енергијом. ДЕРК је и у протеклој години сарађивао с великим бројем институција Босне и Херцеговине, њених ентитета и Дистрикта, као и бројним међународним институцијама чији рад утиче или се односи на регулисање тржишта електричне енергије.

Пред енергетским сектором Босне и Херцеговине и даље стоје бројни, вишеструко сложени и често међусобно повезани изазови, који траже значајне промјене у брзини и начину досадашњег дјеловања. На свим административним нивоима, а према уставним надлежностима, у наредном периоду неопходан је наставак усклађивања и спровођења законодавства о енергији с правном тековином Европске уније и Енергетске заједнице. У том смислу, без даљњег одлагања потребно је доносити храбре и мудре одлуке.

Изузимајући 21. јун 2024. године, када се догодио регионални распад система, те крај децембра, када је јако сњежно невријеме узроковало бројне проблеме, електроенергетски систем БиХ је током протекле године радио стабилно и без већих проблема. Свим корисницима система је омогућен функционалан рад према дефинисаним стандардима квалитета. Сви планирани и накнадно тражени радови у преносној мрежи у функцији одржавања су извршени.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) је независна институција Босне и Херцеговине, која дјелује у складу с принципима објективности, транспарентности и равноправности, и има јурисдикције и одговорности над преносом електричне енергије, операцијама преносног система и међународном трговином електричном енергијом, као и над производњом, дистрибуцијом и снабдијевањем електричном енергијом купаца у Брчко Дистрикту БиХ.

ДЕРК је непрофитна институција и финансира се из регулаторних накнада које плаћају лиценцирани субјекти.

Реализовано је више уговора о изградњи преносних објеката, чиме се повећава сигурност снабдијевања купаца. У погон је пуштен низ нових трафостаница, чиме је омогућен почетак рада четири соларне фотонапонске електране: Звиздан, општина Љубушки, инсталисане снаге 28,5 мегавата (MW), Билећа у истоименој општини (55 MW), Есо-Wat у општини Столац, I фаза (57 MW) и II фаза (35,47 MW), те Делинг Инвест на подручју општина Тузла и Лукавац (29,75 MW). Производња електричне енергије почела је и у вјетроелектрани Ивовик, општина Томиславград (84 MW), те у хидроелектрани Улог, општина Калиновик (35,12 MW).

У протеклој години произведено је 14.554 гигаватсати (GWh) електричне енергије, што је 1.268 GWh, односно 8,0% мање него у 2023. години. Хидролошки услови су били изразито неповољни, те је производња у већим хидроелектранама смањена за 1.552 GWh, односно 24,7%, и износила је 4.732 GWh. Производња у термоелектранама износила је 8.483 GWh, што је за 78 GWh или 0,9% више него годину раније. Производња у вјетроелектранама износила је 393 GWh, што је за 37 GWh или 10,3% више него у 2023. години. Укупна производња пет постојећих соларних електрана износила је 209 GWh. Производња у мањим обновљивим изворима (мале хидроелектране, вјетроелектране, соларне и електране на биогорива прикључене на дистрибутивни систем) смањена је 4,4% и износила је 710,17 GWh. У електранама индустријских произвођача произведено је 26,46 GWh.

Укупна потрошња електричне енергије износила је 12.131 GWh, што је 4,3% више него претходне године. Потрошња купаца прикључених на преносни систем повећана је чак за 19,8% и износила је 860 GWh. За 3,4% повећана је и дистрибутивна потрошња и износила је 10.903 GWh.

Максимално сатно оптерећење електроенергетског система у протеклој години од 2.049 MW забиљежено је 31. децембра 2024. године у осамнаестом сату, што је мање од историјског максимума од 2.207 MW из истог сата и дана 2014. године. Изузимајући дешавања у дану распада система, минимално сатно оптерећење од 651 MWh забиљежено је у четвртном сату 20. маја 2024. године, што је за 54 MW више од ранијег најмањег сатног оптерећења у неколико претходних деценија од 597 MW, које је остварено у четвртном сату 12. јуна 2023. године.

Укупна електрична енергија на преносној мрежи износила је 18.463,3 GWh, што је 1,24% мање него у 2023. години. Преносни губици износили су 328,5 GWh, односно 1,78% од укупне енергије у преносном систему. У 2024. години дистрибутивни губици су износили 934,8 GWh или 8,57% у односу на укупну дистрибутивну потрошњу, што је најнижи ниво у историји електроенергетског сектора Босне и Херцеговине.

У 2024. години извезено је 4.524 GWh електричне енергије, што је 12,1% мање него у претходној години. Увоз је значајно повећан, 120,3%, и износио је 2.021 GWh.

*Државну регулаторну
комисију за електричну
енергију је основала
Парламентарна скупштина
Босне и Херцеговине
доношењем Закона о
преносу, регулатору и
оператору система
електричне енергије у БиХ и
именовањем чланова
Комисије.*

2. САСТАВ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ДРЖАВНЕ РЕГУЛАТОРНЕ КОМИСИЈЕ

Чланови Комисије из Федерације Босне и Херцеговине су:

- Суад Зељковић, с мандатом од пет година (од 11. јуна 2016. године), и
- Никола Пејић, с другим мандатом од пет година (од 11. јуна 2016. године).

Члан Комисије из Републике Српске је

- Бранислава Милекић, с мандатом од пет година (од 5. августа 2020. године).

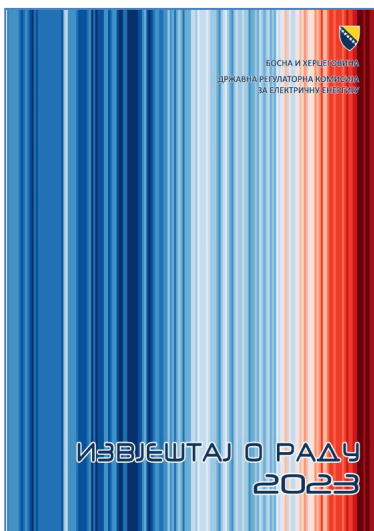
Уочљиво је да је истекао први петогодишњи мандат једном члану Комисије из Федерације Босне и Херцеговине, те да је другом члану Комисије истекао други петогодишњи мандат. Имајући у виду да је Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ дефинисано да Комисија ради у пуном саставу и да одлуке доноси консензусом, Суад Зељковић и Никола Пејић и даље обављају функцију члана Комисије до завршетка процедуре за именовање чланова Комисије из Федерације БиХ.¹

Од успоставе Државне регулаторне комисије за електричну енергију њени чланови се на равноправном основу ротирају на функцији предсједавајућег сваке године. Ову функцију до 30. јуна 2024. године је обављао Никола Пејић. Бранислава Милекић актуелна је предсједавајућа Комисије до 30. јуна 2025. године.

ДЕРК је Законом успостављен као независна и непрофитна институција Босне и Херцеговине, уз обавезу дјеловања у складу с принципима објективности, транспарентности и равноправности. Наведени принципи уграђени су у сва акта ДЕРК-а и спроводе се у свим поступцима. Такав начин рада уважава међународне примјере добре праксе и садржај Смјерница Секретаријата Енергетске заједнице о независности националних регулаторних тијела. Уграђена у правила и перманентно практично примјењивана независност ДЕРК-а показује се и доказује у свим сферама, укључујући политичку, правну, социолошку и финансијску димензију.

Енергетски прописи Европске уније, који путем механизма успостављених према Споразуму о стабилизацији и придруживању и Уговору о успостави Енергетске заједнице постају обавезујући за БиХ, посебно наглашавају корелацију регулаторне независности и спровођења реформи, те уводе повећана овлашћења регулатора.

¹ У вријеме израде овог извјештаја поступак избора два члана Комисије из Федерације Босне и Херцеговине налази се у процедури у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине. Претходно је Влада Федерације БиХ утврдила своје приједлоге које је потврдио Парламент Федерације БиХ. У фебруару 2023. године Савјет министара Босне и Херцеговине предложило је именовање чланова Комисије Парламентарној скупштини БиХ. Представнички дом је на 4. сједници, одржаној 23. фебруара 2023. године, усвојио Одлуку о именовању чланова Државне регулаторне комисије за електричну енергију из Федерације БиХ.

Извјештај о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију у 2023. години разматран је на сједницама оба дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине.

Извјештај је усвојен

- на 17. сједници Представничког дома одржаној 2. априла 2024. године, и
- на 15. сједници Дома народа одржаној 12. новембра 2024. године.

У складу са Законом, темељне одредбе о надлежности, организацији и начину рада, финансирању, транспарентности рада и заштити повјерљивих информација регулише *Статут Државне регулаторне комисије за електричну енергију*, донесен 2003. године, непосредно по оснивању ДЕРК-а, уз измјене из 2004. и 2009. године. Измјеном Статута 2017. године децидирано је прописана искључива организациона и протоколарна функција предсједавајућег Комисије, без икаквих додатних овлашћења у представљању, заступању или доношењу одлука у односу на друга два члана Комисије.

Рад Државне регулаторне комисије организован је у четири сектора:

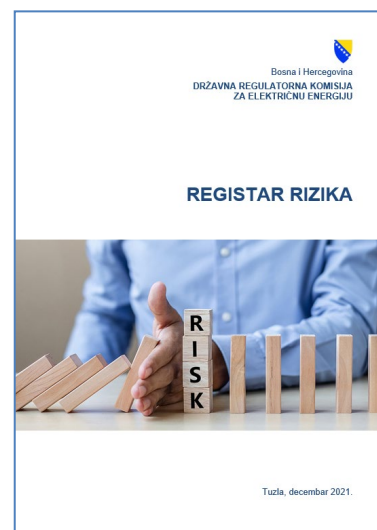
- Сектор за тарифе и тржишта,
- Сектор за лиценце и техничке послове,
- Сектор за правне послове, и
- Сектор за финансијско-административне послове.

У функцији ефикаснијег обављања послова у ДЕРК-у се по потреби успостављају тематски радни тимови, у чијем раду учествују запосленици из различитих сектора.

Циљеви кључних пословних процеса из надлежности сваке од организационих јединица чине основу за развој система финансијског управљања и контроле заснованог на управљању ризицима. Уз едукацију и упуте Централне хармонизационе јединице Министарства финансија и трезора БиХ (ЦХЈ) настављена је спроведба мјера садржаних у стратешким документима Босне и Херцеговине из ове области. Значајан дио планираних активности, садржаних у *Акционом плану за унапређење система интерних финансијских контрола за 2024. годину*, успјешно је реализован. Након прегледа *Регистра ризика*, који је први пут формиран 2021. године, и анализе ефеката примјене усвојених процедура задржана је претходна процјена изложености ризика за рад ДЕРК-а. Најзначајнији ризици су сврстани у категорију ризика са средњим приоритетом.

Интензивирана дигитална комуникација нагласила је значај поузданости опреме и повећања заштите информационо-комуникационих система. Уз поштовање релевантних стандарда и смјерница Савјета министара БиХ, ДЕРК је током 2024. године кључну рачунарску опрему замијенио новом. При томе се водило рачуна о енергетским својствима уређаја и доброј пракси коју у извјештајима о ревизији учинка препоручује Канцеларија за ревизију институција Босне и Херцеговине. Поред занављања опреме, у циљу превенције, детекције и заштите у кибернетичком простору у претходној години је унапријеђена хардверска и софтверска заштита информационог система.

Средства електронске комуникације коришћена су и за надградњу знања и искуства, односно јачање стручних капацитета, чиме ДЕРК прати захтјеве регулаторне праксе. Нова знања стицана су на различитим струковним савјетовањима, конференцијама и тематским семинарима. Систематичност обуке ради континуираног

усклађивања знања, вјештина и праксе с потребама и очекивањима институције остварује се и кроз стручне радионице Енергетске заједнице, образовне програме Регионалне асоцијације енергетских регулатора (ЕРРА), Асоцијације медитеранских енергетских регулатора (МЕДРЕГ), Балканске енергетске школе (БЕС) и Савјета европских енергетских регулатора (ЦЕЕР). Као и претходних година, допринос стручном усавршавању дали су Америчка агенција за међународни развој (УСАИД), Национална асоцијација регулатора Сједињених Америчких Држава (НАРУК) и Њемачко друштво за међународну сарадњу (ГИЗ), кроз различите регионалне иницијативе и пројекте који у фокусу имају сектор енергије у Босни и Херцеговини.

ДЕРК ће и даље бити посвећен осигурању континуираног професионализма особља кроз већ афирмисане али и кроз нове методе едукације. Оправданост оваквог одређења потврђује и комуникациона и презентациона компетенција већег броја појединаца да своја знања и искуства успешно излажу на домаћим и међународним струковним скуповима. Поред стручног усавршавања својих запосленика, ДЕРК је на адекватан начин информисао и преносио искуства из регулаторне праксе запосленицима регулисаних компанија, а учествовао је и у стручном усавршавању других регулаторних тијела у свијету. Такође, пружао је квалитетне стручне информације о енергетском сектору, не само специјалистима из сектора него и широј јавности.

Препознајући важност слободног приступа информацијама, као суштинског обиљежја транспарентног и одговорног рада било којег јавног органа, и остајући одређен да трајно дјелује у том правцу, ДЕРК омогућава широј јавности пуни увид у рад и процесе одлучивања, не задржавајући се само у оквирима обавеза на овом пољу које стипулише *Закон о слободи приступа информацијама на нивоу институција Босне и Херцеговине*. Ова своја настојања ДЕРК реализује правовременим објављивањем свих релевантних информација на званичној интернет презентацији, али и у писаним медијима, кроз презентације нацрта својих аката, те обавјештења и позиве јавности да учествује у њиховом креирању.

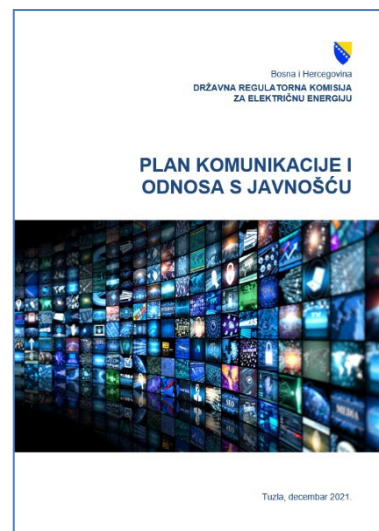
Поред проактивног дјеловања као општеприхваћеног стандарда у раду, ДЕРК дјелује и реактивно, поступајући у законом предвиђеним роковима по поднијетим захтјевима за приступ информацијама, полазећи од става да јавни интерес у сваком конкретном случају мора имати превагу у односу на ограничења која предвиђа наведени закон и приватне интересе било које врсте. *Извјештај Државне регулаторној комисији за електричну енергију о спровођењу Закона о слободи приступа информацијама на нивоу институција Босне и Херцеговине у 2024. години* посебно наглашава чињеницу да током протекле године није достављен нити један такав захтјев за приступ информацијама. Међутим, достављен је значајан број новинарских упита којим су тражени различити подаци из енергетског сектора или мишљења и ставови о актуелним темама, на које је одговарано истог или најкасније сљедећег дана. ДЕРК ће у наредном периоду испуњавати и остале

обавезе које налаже наведени закон, поштивајући прописане рокове и акте које усвоји Савјет министара БиХ, те наставити праксу извјештавања свих релевантних институција на прописан начин.

Комуникација с јавношћу има значајну улогу у креирању перцепције друштва, односно начина разумијевања дјеловања свих институција од стране јавности. Начин комуникације има посебан значај у времену реформских процеса и структуралних промјена. Процеси либерализације и транзиције сектора, дерегулисања и отварања тржишта електричне енергије нужно захтијевају, како правовремено информисање јавности о кључним фазама, тако и континуирану комуникацију и едукацију свих кључних актера о реформи и начину функционисања сектора у цјелини. Добра је пракса регулаторних комисија да спроводе активности комуникације с јавношћу како би објасниле и појасниле промјене у сектору енергије. Сходно томе и у Босни и Херцеговини Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК), Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине (ФЕРК) и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске (РЕРС), као непристрасне организације које регулишући односе у сектору и на тржишту енергије штите интересе купаца, имају једну од кључних улога у подизању свијести јавности о промјенама у сектору и активностима регулатора у процесу либерализације. И током 2024. године Државна регулаторна комисија за електричну енергију је поступала у складу с *Планом комуникације и односа с јавношћу*, чинећи додатни искорак да се на једноставан и разумљив начин свим заинтересованим странама објасне врло комплексне теме енергетског сектора. У том смислу посебно се истиче припрема документа *Енергија за све*, односно својеврсног путоказа за кључне појмове и институције у енергетском сектору.

У раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију настају велике количине разноврсне документације. Број докумената и информација је у сталном порасту. Чување, вредновање, излучивање и заштиту регистратурне грађе ДЕРК као њен стваралац организује под стручним надзором Архива Босне и Херцеговине. Оваква кооперација омогућава да се ови процеси одвијају по струковним принципима, знањима и препорукама и кроз међусобно упознавање двију институција.

У извјештајном периоду ДЕРК је користио могућност да у свом раду примјени савремени начин организације канцеларијског пословања, те је, уз поштовање прописаних стандарда и правила Савјета министара БиХ, наставио вођење електронског протокола. Поред ефикасног уноса и претраживања, као и похрањивања великог броја докумената у дигиталном облику, уведени систем је створио претпоставке за савремено управљање пословним процесима, као и за интеграцију с другим пословним системима. При томе се води рачуна о доброј пракси коју у извјештајима о ревизији учинка препоручује Канцеларија за ревизију институција Босне и Херцеговине.

3. КЉУЧНЕ АКТИВНОСТИ

Током 2024. године Државна регулаторна комисија за електричну енергију одржала је 16 редовних сједница, 24 интерна састанка и организовала девет јавних расправа, од чега је осам имало општи, а једна формални карактер.

У извјештајном периоду, на транспарентан начин и уз вођење адекватних јавних расправа, у којим су поред субјеката из електроенергетског сектора своје коментаре могли давати и заинтересовани чланови јавности, Комисија је спроводила активности на усвајању и одобравању низа докумената, одређивању тарифа, издавању лиценци, и реализовала друге активности од којих су најзначајније груписане у подручја наведена у наставку.

Отвореност према јавности кроз консултације и комуникацију са свим заинтересованим члановима стручне али и шире јавности је темељна оријентација Комисије која помаже провјери исправности предложених рјешења прије њиховог коначног усвајања. Праксу међусобне размјене прибављених коментара јавности, у истим или сличним поступцима, примјењују сва три регулаторна тијела која дјелују у енергетском сектору Босне и Херцеговине.

3.1 Правила и документа ДЕРК-а

Правила и смјернице за рад мрежа

Хармонизација, односно једнозначно уређење цијелог скупа правила за рад мрежа препознато је у Трећем енергетском пакету Европске уније.² Сходно томе, државе чланице ЕУ, кроз пуно ангажовање Агенције за сарадњу енергетских регулатора (АЦЕР), Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ЕНТСО-Е) и Европске мреже оператора преносног система за гас (ЕНТСО-Г), спровеле су комплексну активност доношења правила и смјерница за рад мрежа (енгл. *Network codes and guidelines*). Скуп ових правила у домену електричне енергије укључује правила о тржишту, раду система, прикључивању и кибернетичкој безбједности:

Правила о тржишту

- Уредба Комисије (ЕУ) 2015/1222 од 24. јула 2015. о успостављању смјерница за додјелу капацитета и управљање загушењима,
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1719 од 26. септембра 2016. о успостављању смјерница за дугорочну додјелу капацитета, и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2195 од 23. новембра 2017. о успостављању смјерница за електричну енергију балансирања.

² Успостављање правила и смјерница за рад мрежа дефинисано је чланом 6. Уредбе (ЕЗ) бр. 714/2009, односно Уредбе (ЕЗ) бр. 715/2009.

На редовним сједницама разматрају се и утврђују акта из регулаторне надлежности у складу са законом прописаним овлашћењима, а на интерним састанцима се разматрају питања и усвајају акти организационо-административне природе.

У циљу прибављања коментара заинтересованих лица и јавности на правила и прописе, или било који други документ, ДЕРК организује општу јавну расправу. Техничка јавна расправа одржава се у циљу рјешавања техничких питања у току поступка и обраде процедуралних или суштинских питања. У циљу утврђивања одлучујућих чињеница на основу којих би ДЕРК могао ријешити спор или одређене захтјеве, одржава се формална јавна расправа.

Редовне сједнице и све врсте јавних расправа су отворене за јавност.

Правила о раду система

- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/1485 од 2. августа 2017. о успостављању смјерница за погон електроенергетског преносног система, и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2196 од 24. новембра 2017. о успостављању мрежног кодекса за поремећени погон и поновну успоставу електроенергетских система.

Правила о прикључивању

- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/631 од 14. априла 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање произвођача електричне енергије на мрежу,
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1388 од 17. августа 2016. о успостављању мрежних правила за прикључак купца, и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1447 од 26. августа 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање на мрежу система за пренос истосмјерном струјом високог напона и истосмјерно прикључених модула електроенергетског парка.

Правило о кибернетичкој безбједности

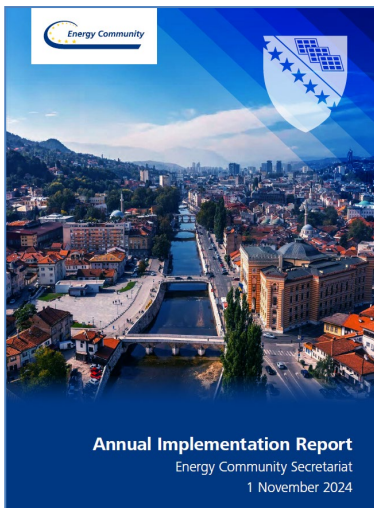
- Делегирана уредба Комисије (ЕУ) 2024/1366 од 11. марта 2024. о допуни Уредбе (ЕУ) 2019/943 Европског парламента и Савјета успоставом мрежног кодекса са секторским правилима за кибернетичкобезбједносне аспекте прекограничних токова електричне енергије.

Правила и смјернице за рад мрежа су технички прописи донијети у циљу утврђивања заједничких правила за сигуран рад система, те функционисање и интеграцију тржишта. Ови правни акти допуњују постојећи *acquis* Европске уније о електричној енергији и директно се примјењују у њеним чланицама. Они представљају кључни елемент за ефикасно функционисање паневропског тржишта, које у први план ставља купце енергије.

У Енергетској заједници током претходних година вођене су активности на доношењу одлука Сталне групе на високом нивоу (ПХЛГ) према којим ова правила постају дио *acquis*-а. ПХЛГ је 12. јануара 2018. године донио одлуке којим су у *acquis* Енергетске заједнице укључена правила о прикључивању, односно Уредба Комисије (ЕУ) 2016/631, Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1388 и Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1447. Стога се тада проблематика преноса и спроведбе правила о прикључивању наметнула као једна од кључних активности у раду надлежних институција у Босни и Херцеговини, укључујући ДЕРК и НОС БиХ.

У том смислу, Државна регулаторна комисија је, сходно својим надлежностима утврђеним у члану 4.2. *Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини*, од јуна 2018. године до јула 2021. године спровела бројне активности, укључујући доношење потребних правилника и одлука, којим су спроведени сви захтјеви правила за рад

“Државна регулаторна комисија за електричну енергију (ДЕРК) остаје једини регулатор у Енергетској заједници чији оквир није у складу са захтјевом Трећег енергетског пакета за јединствено регулаторно тијело за електричну енергију и гас. Дужности и овлашћења ДЕРК-а су ограничене на регулисање преноса електричне енергије и праћење велепродајног тржишта. Без обзира на то, правни оквир независности ДЕРК-а усклађен је с правном тековином (acquis) Енергетске заједнице. Међутим, због недостатка преноса acquis-а на државном нивоу, ДЕРК нема потребне надлежности за спроведбу Пакета за интеграцију тржишта електричне енергије (ЕИП).”

(Из Годишњег извјештаја о спроведби Секретаријата Енергетске заједнице, Беч, 1. новембар 2024)

мрежа у вези прикључивања, прилагођених правном оквиру Енергетске заједнице. Наведене активности детаљно су описане у претходним извјештајима о раду ДЕРК-а.

Министарски савјет је 15. децембра 2022. године својом одлуком у *acquis* (правни оквир, правна тековина) Енергетске заједнице, уз потребна прилагођења, укључило претходно наведена *Правила о тржишту* – три уредбе Комисије и *Правила о раду система* – двије уредбе Комисије, те донијело *Процесни акт о регионалној интеграцији тржишта*.

Министарски савјет Енергетске заједнице је том приликом комплетирао *Пакет за интеграцију тржишта електричне енергије (ЕИП)*, уз обавезу да се до 31. децембра 2023. године изврши пренос његовог садржаја у домаћи правни оквир и осигура спроведба. Овај пакет садржи девет правила, те поред пет правила и смјерница за рад мрежа, чије је успостављање дефинисано *Трећим енергетским пакетом*, укључује четири акта која су дио пакета *Чиста енергија за све Европљане*:

- Директива (ЕУ) 2019/944 о заједничким правилима за унутрашње тржиште електричне енергије,
- Уредба (ЕУ) 2019/943 о унутрашњем тржишту електричне енергије,
- Уредба (ЕУ) 2019/942 о оснивању Агенције Европске уније за сарадњу енергетских регулатора, и
- Уредба (ЕУ) 2019/941 о приправности на ризике у сектору електричне енергије.

Прилагођење и укључење у *acquis* Енергетске заједнице новог правила о раду мрежа које се односи на кибернетичку безбједност (*Делегиране уредбе Комисије (ЕУ) 2024/1366 од 11. марта 2024. о допуни Уредбе (ЕУ) 2019/943 Европског парламента и Савјета успоставом мрежног кодекса са секторским правилима за кибернетичкобезбједносне аспекте прекограничних токова електричне енергије*) очекује се до краја 2026. године.

Правила о помоћним и системским услугама и балансирању електроенергетског система БиХ

Државна регулаторна комисија за електричну енергију у свом раду континуирано прати и подупире процес развоја тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини. Сигуран и поуздан рад електроенергетског система, уз постојање функционалног начина пружања помоћних услуга, је основни предуслов за даљњи развој тржишта и квалитетно снабдијевање купаца електричне енергије. Ефикасно балансно тржиште мора се заснивати на транспарентним односима између свих учесника на тржишту електричне енергије.

Тржишни начин пружања помоћних услуга и балансирања (уравнотежења) електроенергетског система Босне и Херцеговине ДЕРК је установио у сарадњи с Независним оператором система у

БиХ и другим електропривредним компанијама, коришћењем темељних рјешења која су дефинисана у марту 2014. године утврђивањем *Концепта помоћних услуга за балансирање електроенергетског система Босне и Херцеговине*.

Бројне активности ДЕРК-а и НОС-а БиХ, детаљно описане у претходним извјештајима о раду регулаторне комисије, резултирале су скупом правила и одлука којим су тржишни принципи од 1. јануара 2016. године уведени у раније потпуно регулисани начин пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система БиХ. Тиме је повећана сврховитост отвореног veleпродајног и малопродајног тржишта електричне енергије у БиХ (видјети дио 3.7).

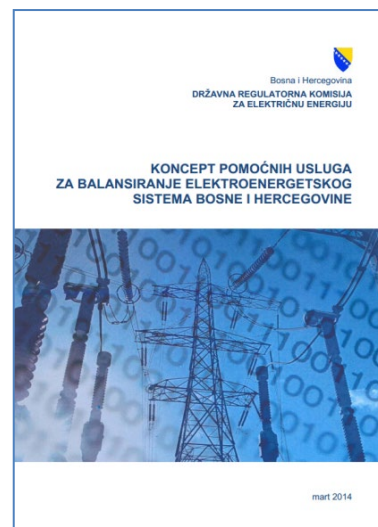
Балансно тржиште електричне енергије у Босни и Херцеговини је од тада успјешно функционисало и примјер је успјешног модела у југоисточној Европи. Ипак, анализирајући његов претходни рад, те развој енергетских прописа Европске уније који путем механизма Енергетске заједнице постају обавезујући и за БиХ, ДЕРК је 2021. године препознао потребу иновирања својих правила, координишући своје дјеловање с активностима НОС-а БиХ, који у развоју својих аката поступа у складу с дјеловањем Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ЕНТСО-Е).

У претходним извјештајима о раду ДЕРК-а описане су те активности, којима је значајан дио садржаја *Правила о тржишту* (три уредбе Комисије) и *Правила о раду система* (двје уредбе Комисије) током 2021. године, односно прије настанка правне обавезе, пренесен у домаћи правни оквир. У том периоду иновирана је *Методологија за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге*, одобрена су Тржишна правила и доносен низ пратећих одлука.

За све своје обавезе наведене у Методологији, НОС БиХ развија процедуре како би осигурао несметано и правовремено одвијање активности које се односе на пружање помоћних услуга. У претходном периоду НОС БиХ је у више наврата дорађивао своје документе, укључујући *Процедуре за помоћне услуге* и *Правилник о раду дневног тржишта балансне енергије*, чиме се додатно анимирају пружаоци помоћних услуга у номинацији својих понуда.

У складу с Методологијом ДЕРК одређује коефицијенте и граничне цијене помоћних услуга. Током примјене тржишног модела балансирања електроенергетског система БиХ уочене су одређене тенденције те се, у складу с понашањем учесника и трендовима који су присутни на тржишту, јавила потреба иновирања одређених коефицијената и граничних цијена за помоћне услуге. *Одлуку о измјенама Одлуке о одређивању коефицијената и граничних цијена за помоћне услуге* ДЕРК је донио 13. децембра 2022. године.

У Босни и Херцеговини је, на свим административним нивоима, а према уставним надлежностима, у наредном периоду неопходан наставак усклађивања законодавства о енергији с правном

тековином Европске уније, интегрисани развој енергетских и климатских политика, те спровођење реформе сектора енергије. Захтјеви Европске уније у подручју енергетског сектора у највећој мјери су садржани у одредбама *Уговора о успостави Енергетске заједнице*.

Уважавајући опредјељење да континуирано ради на побољшању прописа и процедура из својих надлежности, ДЕРК ће и у наредном периоду наставити активности у развоју организације функционисања балансног тржишта и даљњем повећању ефикасности, економичности и стабилности рада електроенергетског система БиХ. При томе ДЕРК ће тијесно сарађивати с НОС-ом БиХ, како би хармонизовано биле извршене потребне измјене аката из надлежности једне и друге институције који дефинишу балансни механизам.

Наставком успјешног развоја балансног тржишта повећана је понуда услуга, те су потребе за помоћним услугама у 2025. години у значајној мјери осигуране на годишњим тендерима које је у децембру 2024. године организовао НОС БиХ.

Набавка резерве за одржавање фреквенције – FCR (раније коришћени термин: примарна регулација) је извршена за све сате у цијелој години у потребној количини 14 MW/h, уз просјечну цијену 7,57 KM/MW/h, што је 7,4% више од просјечне набавне цијене за 2024. годину.

Резерва за аутоматску обнову фреквенције – aFRR (раније коришћени термин: секундарна регулација) у вршном периоду је набављена за све сате у години у потребним количинама, изузев количине од 4 MW/h за септембар. У невршном периоду, набављене су све потребне количине, а за јануар и период јуни – септембар мањи дио потребних количина није набављен због мањка понуда. Недостајућих 16% од укупно потребног годишњег обима ове резерве у невршном периоду, као и набавка недостајуће количине ове резерве у вршном периоду, биће предметом мјесечних набавки.

Резерва за ручну обнову фреквенције – mFRR (раније коришћени термин: терцијарна регулација) за смјер ‘нагоре’ набављена је у потребном обиму од 196 MW/h за све мјесеце. Резерва mFRR у смјеру ‘надолје’ није набављена у потребном физичком обиму 68 MW/h за септембар и октобар. Набавке недостајућих 22 MW/h за наведене мјесеце биће, такође, организоване на мјесечном нивоу.

Резервни капацитети (снага) за аутоматску обнову фреквенције (aFRR) су набављени по цијенама које су нешто веће него приликом претходне годишње тржишне набавке ове услуге. При томе је за невршни период (од 0 до 6 сати) остварена цијена била 42,95 KM/MW/h (повећање 0,14%) и врло је блиска граничној цијени од 43 KM/MW/h, док је за вршни период (од 6 до 24 сата) просјечна цијена износила 48,13 KM/MW/h (повећање 24,01%).

Резервни капацитети (снага) за ручну обнову фреквенције (mFRR) су набављени у оквиру годишње тржишне набавке ове услуге. Просјечна цијена је повећана 9,42% за смјер ‘нагоре’ (са

4,99 KM/MW/h на 5,46 KM/MW/h) и смањена 25,71% за смјер 'надоље' (са 1,40 KM/MW/h на износ од 1,04 KM/MW/h).

Набавка електричне енергије за покривање губитака у преносном систему током 2025. године планирана је у износу 330 GWh. Међутим, због нестабилних цијена на veleпродајном тржишту током четвртог квартала 2024. године, НОС БиХ је умјесто годишње тржишне набавке ове услуге организовао набавку за прва четири мјесеца 2025. године, али у том поступку јавне набавке није било достављених понуда. У таквим околностима спроводи се регулисани начин набавке ове енергије, према којем НОС БиХ примјењује *Процедуру за регулисани поступак набавке енергије за покривање губитака у преносном систему*. При томе је цијена енергије за губитке одређена на нивоу просјечне пондерисане цијене прихваћених понуда у 2024. години, која износи 198,77 KM/MWh (101,62 €/MWh).

Интегритет и транспарентност veleпродајног тржишта

Електрична енергија, произведена у електранама, прије него што буде испоручена крајњем купцу, често се купује и продаје више пута на veleпродајном тржишту. Те трансакције електричне енергије се уобичајено одвијају у великим количинама и укључују произвођаче енергије, трговце, снабдјеваче, велике купце енергије, па чак и инвестиционе банке. На сличан начин се тргује и природним гасом. У Европи је неколико стотина компанија укључено у трговину на велико електричном енергијом и гасом, које на тржишту свакодневно обављају преко десет хиљада трансакција.

Veleпродајне цијене су врло осјетљиве на расположиве могућности производње и преноса, јер се енергија мора произвести кад је то потребно. На цијене може утицати ширење лажних података о расположивости тих могућности или смањење производње.

Будући да се великим количинама енергије тргује и преко граница, традиционално је тешко открити евентуалне манипулације цијенама ове врсте, јер национални регулатори нису имали приступ прекограничним подацима. Као одговор на ове чињенице, у Европској унији донесена је *Уредба (ЕУ) бр. 1227/2011 Европског парламента и Савета од 25. октобра 2011. о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта енергије* (РЕМИТ). Ова уредба уводи јединствени европски оквир на veleпродајним тржиштима за:

- Дефинисање злоупотребе тржишта у погледу манипулације тржиштем, покушаја манипулације тржиштем и трговања на основу повлашћених информација,
- Увођење експлицитне забране злоупотребе тржишта,
- Оснивање новог оквира за надзор veleпродајних тржишта у циљу откривања и спречавања манипулације тржиштем и трговања на основу повлашћених информација, и

- Дефинисање забрана и спровођења кажњавања на националном нивоу у случају откривања злоупотребе тржишта.

РЕМИТ уредба се односи на све тржишне учеснике чије активности утичу на veleпродајна тржишта енергије, односно на сва физичка или правна лица (укључујући и операторе преносних система) која обављају или спроводе трговачке трансакције на једном или више veleпродајних тржишта енергије. Овој уредби подлијежу сви учесници на тржишту који имају сједиште у било којој земљи Европске уније, као и учесници који имају сједиште у земљама изван ЕУ, ако тргују или дају налоге за трговину на једном или више тржишта унутар ЕУ.

Одлуком Министарског савјета од 29. новембра 2018. године, у *acquis* Енергетске заједнице је укључена *Уредба (ЕУ) о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта енергије*, уз потребна прилагођења и дефинисање обавезе да иста буде спроведена до 29. маја 2020. године.

Поводом обавеза које за национална регулаторна тијела дефинише РЕМИТ уредба, истиче се да надлежности ДЕРК-а, сходно члану 4.2. тачка к) *Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини*, укључују стварање и одржавање конкурентних тржишта, те превенцију и кажњавање похлепног, односно антиконкурентног понашања. Полазећи од обавеза националних регулаторних тијела статуираних овом уредбом, а на основу наведених законских овлашћења, ДЕРК је правовремено спровео бројне активности на њеном преносу и спровођењу у области електричне енергије. У том смислу усвојене су *Одлука о преносу Уредбе о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта енергије*, *Правилник о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта електричне енергије*, те *Одлука о Регистру учесника на veleпродајном тржишту електричне енергије* с припадајућим обрасцима који су доступни у оквиру интернет презентације ДЕРК-а.

Посебна пажња у домену примјене РЕМИТ уредбе посвећена је едукацији представника свих релевантних институција и учесника на тржишту.

ДЕРК је први регулатор у Енергетској заједници који је успоставом *Регистра учесника на veleпродајном тржишту електричне енергије* успјешно реализовао активности на преносу и спроведби прилагођене РЕМИТ уредбе у сектору електричне енергије. Током 2024. године овај регистар је редовно ажуриран и на крају године садржи све потребне податке о 29 учесника на veleпродајном тржишту електричне енергије у Босни и Херцеговини.

Додатни искорак у развоју транспарентности тржишта доноси примјена *Уредбе Комисије (ЕУ) бр. 543/2013 од 14. јуна 2013. о достави и објави података на тржиштима електричне енергије и о измени Прилога I Уредбе (ЕЗ) бр. 714/2009 Европског парламента и Савјета (Уредба о транспарентности)*. ДЕРК је с посебном пажњом пратио активности НОС-а БиХ у том домену.

Уредба (ЕУ) 2024/1106 Европског парламента и Савјета од 11. априла 2024. о измјени уредби (ЕУ) бр. 1227/2011 и (ЕУ) 2019/942 у погледу побољшања заштите Уније од манипулације тржиштем на veleпродајном тржишту енергије ступила је на снагу у Европској унији 7. маја 2024. године. Ревидовани РЕМИТ уводи нове мјере за бољу заштиту грађана и предузећа од злоупотребе тржишта енергије.

*Прилагођење и укључење ревидованог РЕМИТ-а у *acquis* Енергетске заједнице очекује се до краја 2026. године.*

НОС БиХ прикупља и обрађује основне електроенергетске и тржишне податке босанскохерцеговачког регулационог подручја ради њихове доставе Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E), која врши прикупљање и објављивање података и информација о производњи, транспорту и потрошњи електричне енергије за паневропско тржиште. Сви подаци објављују се на *Централној информационој платформи за транспарентну објаву података* (енгл. *ENTSO-E Transparency Platform*) у складу с обавезама које произлазе из Уредбе Комисије (ЕУ) бр. 543/2013.

У Босни и Херцеговини достигнут је високи ниво усклађености са захтјевима ове уредбе. Ипак, у наредном периоду предстоји даљња дигитализација пословних процеса и развој одговарајућих софтверских рјешења. Такође, потребно је успоставити одређене процедуре које се односе на седмичну и мјесечну прогнозу оптерећења, те поновну отпрему (*редиспечинг*) ради ублажавања физичког загушења, а затим објављивати податке који се генеришу.

Кибербезбједност

Сигурност снабдијевања је један од основних домена дјеловања регулатора у електроенергетском сектору и императив је приликом креирања, усвајања и примјене регулаторних правила и прописа. Кибербезбједност (енгл. *cybersecurity*) је у узрочно-последичној вези са сигурношћу снабдијевања, те свака кибернетичка пријетња и ризик представљају битан утицајни фактор на сигурност снабдијевања. Препознавање потребе правовременог спровођења одговарајућих мјера за превенцију, детекцију и одговор на сигурносне изазове из кибернетичког простора има кључну важност за поуздан рад система и заштиту података у електроенергетском сектору. Одсуство стратешког оквира и системског нормирања овог питања регулаторе не ослобађа обавезе да доношењем својих правила и предузимањем одговарајућих мјера раде на заштити електроенергетске инфраструктуре, а тиме и сигурности снабдијевања.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је у претходном периоду дала значајан допринос у припреми више докумената из ове области, укључујући *Преглед капацитета кибербезбједности у БиХ* и *Смјернице за стратешки оквир кибербезбједности у Босни и Херцеговини*.

Од 2019. године ДЕРК је активно учествовао у регионалним пројектима Америчке агенције за међународни развој (УСАИД) и Националне асоцијације регулатора Сједињених Америчких Држава (НАРУК) *Ефикасно регулисање кибербезбједности*, као и *Дигитализација и кибербезбједност*, активностима Радне групе за кибербезбједност УСАИД ЕПА пројекта, раду Радне групе Енергетске заједнице за кибербезбједност и подржавао рад Тима за одговор на рачунарске инциденте за институције БиХ (ЦЕРТ). Учешћем у наведеним активностима и у више радионица које су обрађивале разне аспекте кибербезбједности, стекле су се

ENERGY BRIDGE

*Енергетски мост
САД – Европа побољшава
енергетску сигурност
повезујући партнере са два
континента.*

претпоставке да ДЕРК припреми *Смјернице за стратешки оквир регулаторног дјеловања за кибербезбједност у електро-енергетском сектору Босне и Херцеговине.*

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је, уз техничку асистенцију УСАИД-а и НАРУК-а, посебну пажњу посветила третману инвестиција у кибербезбједност, те дала значајан допринос у припреми *Нацрта мапе пута за сигурност мрежних и информационих система у енергетском сектору БиХ.* Овај документ, припремљен у оквиру УСАИД ЕПА пројекта, идентификује оквирне кораке за унапређење кибербезбједности у сектору и даје упуте за пренос и спроведбу релевантних директива Европске уније (Директива НИС 1: *Директива (ЕУ) 2016/1148 Европског парламента и Савета од 6. јула 2016. о мјерама за високи заједнички ниво сигурности мрежних и информационих система широм Уније*, те Директива НИС 2: *Директива (ЕУ) 2022/2555 Европског парламента и Савета од 14. децембра 2022. о мјерама за високи заједнички ниво кибербезбједности широм Уније, измјени Уредбе (ЕУ) бр. 910/2014 и Директиве (ЕУ) 2018/1972 и стављању ван снаге Директиве (ЕУ) 2016/1148*).

У протеклом периоду, у оквиру Енергетског моста САД – Европа, НАРУК је у сарадњи са УСАИД-овим Пројектом асистенције енергетском сектору у БиХ, организовао едукацију за три регулаторне комисије и релевантне судионике у сектору ради припреме за евентуалне случајеве кибернетичких напада. Припремљен је *Протокол за координацију дјеловања током кибернетичких инцидената*, који садржи практична и детаљна упутства о томе како одговорити на овакав инцидент, као и смјернице за комуникацију с другим комисијама и судионике у сектору енергије.

ДЕРК је пратио је активности институција Европске уније и Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E), које су резултирале доношењем *Делегиране уредбе Комисије (ЕУ) 2024/1366 од 11. марта 2024. о допуни Уредбе (ЕУ) 2019/943 Европског парламента и Савета успоставом мрежног кодекса са секторским правилима за кибернетичкобезбједносне аспекте прекограничних токова електричне енергије*, која је у ЕУ ступила на снагу у мају 2024. године. Овај документ, чије се прилагођење и укључење у правну тековину Енергетске заједнице очекује до 2026. године, садржи правила за процјену кибернетичког ризика, заједничке минималне захтјеве, сертификарање кибернетичке безбједности производа и услуга, праћење, извјештавање и управљање кризним ситуацијама, уз јасну дефиницију улога и одговорности различитих судионика за сваку активност.

Уз уважавање сложене структуре електроенергетског сектора и специфичног регулаторног оквира у Босни и Херцеговини, неопходним се намеће даље координисано дјеловање државне с ентитетским регулаторним комисијама у успостављању ефикасног регулаторног приступа у области кибербезбједности. Циљ је заштитити информационо-комуникационе системе субјеката у сектору и одржавати кибербезбједност у регулаторним тијелима.

3.2 Документа која одобрава ДЕРК

Тржишна правила

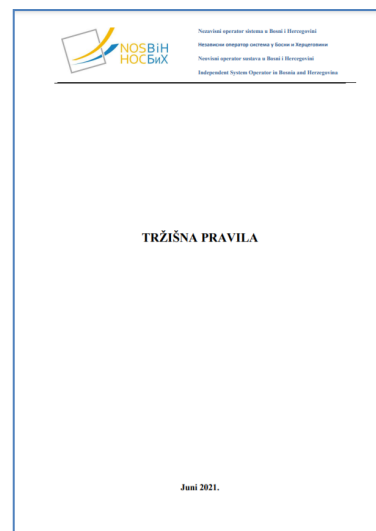
Тржишним правилима уређују се односи између НОС-а БиХ и лиценцираних учесника на тржишту електричне енергије. Циљ правила је креирање услова за сигуран рад електроенергетског система БиХ, укључујући ефикасну набавку помоћних услуга и пружање системске услуге, балансирање система БиХ уз што мање трошкове, те ефикасно функционисање и даљњи развој vele-продајног и малопродајног тржишта електричне енергије у БиХ.

Тржишна правила су изузетно захтјеван технички документ који укључује основни концепт дизајнирања тржишта, нормативно-правни регулаторни оквир уређења тржишта, техничке предуслове за функционисање тржишта и наводи низ процедура којим се уређују технички и комерцијални односи међу учесницима на тржишту.

Прва Тржишна правила припремљена су и одобрена 2006. године. Од јануара 2016. године, када је установљен тржишни начин пружања помоћних услуга и балансирања електроенергетског система Босне и Херцеговине, до 31. децембра 2021. године у примјени су била Тржишна правила одобрена у мају 2015. године. Тржишна правила која је ДЕРК одобрио 13. октобра 2021. године, након што је на истој сједници ДЕРК донио *Одлуку о измјенама и допуни Методологије за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге*, се ефективно примјењују од 1. јануара 2022. године. У припреми Тржишних правила НОС БиХ је, као члан ЕНТСО-Е, поступао у складу с дјеловањем ове организације у погледу оперативног рада у синхронном подручју континенталне Европе (видјети дио 3.1).

НОС БиХ има обавезу припреме пратећих аката уз Тржишна правила и неопходних софтверских алата. У том смислу се посебно издваја *Одлука о привременом моделу којим се омогућује недискриминаторан и слободан приступ јединственом тржишту електричне енергије у БиХ електранама прикљученим на дистрибутивну мрежу*, коју је донио НОС БиХ. Саставни елемент ове одлуке је *Инструкција за спроведбу привременог модела приступа 'виртуелне електране' тржишту електричне енергије у БиХ*, која је у претходном периоду у неколико наврата иновирана.

Како је успостављање концепта 'виртуелне електране' изнимно комплексан процес и изискује учешће већег броја компоненти електроенергетског система, представници ДЕРК-а су учествовали у низу састанака који су претходили успостави овог привременог модела. Наиме, модел приступа електрана прикључених на дистрибутивну мрежу (у БиХ: називни напони до 35 kV) тржишту електричне енергије је формиран у оквиру активности у којим су заједнички учествовали сви релевантни субјекти који су инволвирани у рад тржишта електричне енергије у Босни и Херцеговини, и то у његовим различитим сегментима: vele-продајном, мало-продајном и балансном тржишту. Дакле, учесници у формирању

наведеног модела су три регулаторне комисије у Босни и Херцеговини (ДЕРК, ФЕРК и РЕРС), НОС БиХ, мали произвођачи, снабђивачи електричном енергијом, те оператори дистрибутивног система, односно електропривреде. Сви ови субјекти су активно учествовали у креирању модела путем својих представника на састанцима намјенски формиране радне групе.

Модел приступа 'виртуелне електране' тржишту електричне енергије је успостављен због његовог значаја за подстицање производње електричне енергије из обновљивих извора, побољшање услуга на veleпродајном и локалном дистрибутивном тржишту, оптимизације производње из обновљивих извора с потребама електроенергетског система, али и законом установљеног права произвођача на слободан приступ тржишту електричне енергије. Такође, овдје се ради о постепеном прихватању концепта откупа електричне енергије из обновљивих извора који је тржишно оријентисан, умјесто досадашњег концепта заснованог на шемама подстицаја и гарантованом откупу који губи на значају због смањења цијена производне технологије, а тиме и већој конкурентности обновљивих извора у односу на изворе који користе фосилна горива.

Од 16. маја 2022. године, када се у електроенергетском систему Босне и Херцеговине појавила прва 'виртуелна електрана' са свега неколико мегавата агрегованих производних капацитета, њихов број је значајно повећан. У децембру 2024. године укупна инсталисана снага свих производних погона који имају приступ тржишту електричне енергије у БиХ кроз шест 'виртуелних електрана' износила је 344,52 MW (од чега је у фотонапонским електранама 238,40 MW, малим хидроелектранама 103,66 MW и електранама на биомасу и биогаз 2,46 MW).

Независни оператор система у Босни и Херцеговини је почетком новембра 2024. године Државној регулаторној комисији за електричну енергију доставио иновирана Тржишна правила. ДЕРК, приликом одобравања докумената која доноси регулисани субјект, анализира и поступак њиховог доношења како би се у нормативној процедури испоштовао један од темељних принципа и стандарда важећег законодавства – транспарентност у раду, те омогућило конструктивно учешће свих релевантних субјеката у креирању прописа и допринос квалитетнијем тексту. Имајући у виду претходно наведено, уз претпоставку да је НОС БиХ на законом прописани начин реализовао поступак доношења Тржишних правила, те документовао спроведене радње, ДЕРК је затражио информације о спроведеном поступку, као и Записник, односно записнике са састанака Техничке комисије. Тражене информације нису достављене до краја 2024. године, тако да се и даље примјењују Тржишна правила која су одобрена 13. октобра 2021. године.

Мрежни кодекс

Мрежни кодекс је један од кључних докумената за функционисање електроенергетског система и тржишта електричне

енергије у Босни и Херцеговини. Њиме се уређује начин планирања и развоја преносног система, услови за прикључење (процедуре, уговори, критеријуми), начин оперативног планирања (предвиђање потрошње, управљање мрежним ограничењима) и оперативног рада (диспечинг, процедуре, комуникације), мјере у непредвиђеним ситуацијама (контрола потрошње, обнова рада система након потпуног или дјелимичног распада), начин на који се обавља обрачунско мјерење у електроенергетском систему и остале неопходне техничке мјере за квалитетан и поуздан рад преносног система.

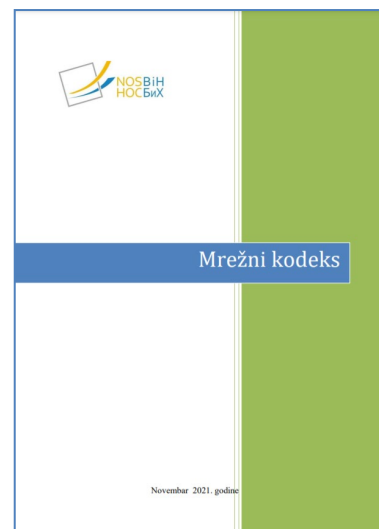
Циљ Мрежног кодекса је да дефинише елементе за сигурно и поуздано функционисање електроенергетског система БиХ, те да омогући развој, одржавање и управљање преносном мрежом у складу с примјенивим правилима и добром европском праксом.

Мрежни кодекс, који је током 2021. године припремио НОС БиХ, уз прибављање коментара учесника на тржишту путем одговарајуће Техничке комисије, достављен је ДЕРК-у на одобрење 23. новембра 2021. године. ДЕРК је 15. децембра 2021. године донио *Одлуку о одобравању и примјени Мрежног кодекса*.

Овај Мрежни кодекс примјењује се од 1. јануара 2022. године. Документ представља квалитативни искорак у структуралном и нормативном смислу, нормира припрему планских докумената и процедуре прикључења. Приликом одобравања Мрежног кодекса, ДЕРК је обавијештен да су спроведени сви захтјеви правила ЕУ за рад мрежа у вези прикључивања, прилагођени правном оквиру Енергетске заједнице, односно одлукама Сталне групе на високом нивоу прилагођених уредби Комисије (ЕУ) 2016/631, 2016/1388 и 2016/1447 (видјети дио 3.1).

Током 2023. године препозната је потреба за иновирањем Мрежног кодекса, посебно у свјетлу интереса и потребе инвестиција у обновљиве изворе, те у корелацији с *Одлуком о одобравању укидања максимално могуће снаге прихвата из неуправљивих извора електричне енергије*, коју је ДЕРК донио у 2022. години (видјети претходни Извјештај о раду, дио 3.2).

Нови Мрежни кодекс НОС БиХ је доставио на одобрење 24. јула 2023. године. ДЕРК је 7. августа 2023. године саопштио регулисаном субјекту да подржава активности на изналажењу рјешења за проблем билансирања производних објеката на преносној мрежи који се жели уредити достављеним документом, а актуелан је већ дуже вријеме у електроенергетском сектору Босне и Херцеговине. Међутим, уочавајући одређене недостатке и недоречености, односно непрецизности у документу, а које су детаљно образложене, НОС БиХ је позван да их у припреми иновираниог текста отклони, уз обављање додатних консултација, прије свега са надлежним министарствима, те са Електропреносом Босне и Херцеговине. До краја 2024. године, и поред више подсећања током 2023. и 2024. године, Независни оператор система у Босни и

Херцеговини није доставио иновирани Мрежни кодекс на одобрење.

Индикативни план развоја производње

Индикативни план развоја производње се израђује сваке године за десетогодишњи период. Сврха плана је да информише садашње и будуће кориснике електроенергетског система о потребама и постојећим пројектима изградње нових производних капацитета. Истовремено, овај план се користи и као један од основа за израду *Дугорочног плана развоја преносне мреже* у Босни и Херцеговини, који се, обухваћајући и проблематику нових прекограничних водова, такође, израђује сваке године покривајући десетогодишњи период.

Основни циљ Индикативног плана развоја производње је анализа биланса снаге и енергије на преносној мрежи за наредних десет година. Израда овог документа је и у функцији испуњавања обавеза према Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ENTSO-E).

Независни оператор система у БиХ, као и сви други оператори система удружени у ENTSO-E, има обавезу да да свој допринос у изради *Европског плана развоја преносне мреже за наредних десет година* (TYNDP) који се, у складу с Уредбом (ЕУ) 2019/943 о унутрашњем тржишту електричне енергије, припрема сваке друге године.³ У том смислу, НОС БиХ има обавезу достављања планова развоја електроенергетског система Босне и Херцеговине базираних на потрошњи и производњи која укључује и нове изворе, као и планираним појачањима интерне преносне мреже и интерконекција. Наведене активности претпостављају и подразумевају пуну координацију на регионалном нивоу, уз анализу могућих загушења на интерној мрежи и прекограничним водовима.

НОС БиХ је 1. јула 2024. године ДЕРК-у на одобрење доставио *Индикативни план развоја производње за период 2025 – 2034. година*, прије чега је 25. јуна 2024. године организовао јавну расправу о Нацрту документа. Државна регулаторна комисија за електричну енергију је 17. јула 2024. године донијела *Одлуку о одобрењу Индикативног плана развоја производње за период 2025 – 2034. година*. И том приликом истакла се потреба интензивирања активности на изради иновираног Мрежног кодекса.

ДЕРК очекује да ће наредни Индикативни план, чија израда је отпочела у новембру 2024. године, бити иновирани са свим актуелним и релевантним подацима и информацијама које буду доступне током његове израде.

³ Након јавних консултација, у првом кварталу 2025. цијели пакет TYNDP 2024 ће бити достављен Агенцији за сарадњу енергетских регулатора (АЦЕР) на мишљење. Извјештај о недостацима у инфраструктури ће бити достављен АЦЕР-у, Европској комисији и државама чланицама ЕУ на мишљење. Након пријема свих мишљења ENTSO-E ће финализовати и објавити TYNDP.

Дугорочни план развоја преносне мреже

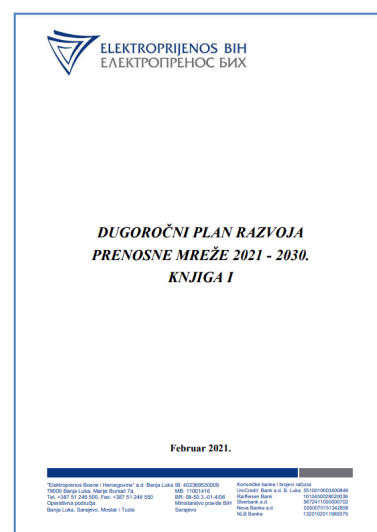
Према важећим законским одредбама, Дугорочни план развоја преносне мреже израђује се сваке године и покрива наредни десетогодишњи период. Дугорочни план треба бити достављен ДЕРК-у на одобрење до краја октобра. Значај припреме Дугорочног плана огледа се у чињеници да Електропренос Босне и Херцеговине на основу овог плана израђује свој годишњи инвестициони план и доставља га ДЕРК-у на одобрење до краја новембра за наредну годину. Израдом Дугорочног плана омогућава се и квалитетније испуњавање обавеза према Европској мрежи оператора преносног система за електричну енергију (ЕНТСО-Е) у погледу доприноса изradi Европског плана развоја преносне мреже за наредних десет година.

Дугорочни план развоја преносне мреже треба дефинисати потребна појачања постојећих и изградњу нових објеката преносне мреже како би се правовремено покренуле активности на пројектовању, изградњи и пуштању у погон инфраструктуре неопходне за континуирано снабдијевање и поуздан и стабилан рад преносног система. Преносна мрежа планирана на овај начин осигурава једнаке услове за већ прикључене кориснике и оне који ће се прикључити на преносну мрежу. То подразумијева уједначене услове везане за стање преносне мреже по питању старости и обнављања опреме, изградње нових објеката и погонске спремности објеката у функцији преноса електричне енергије.

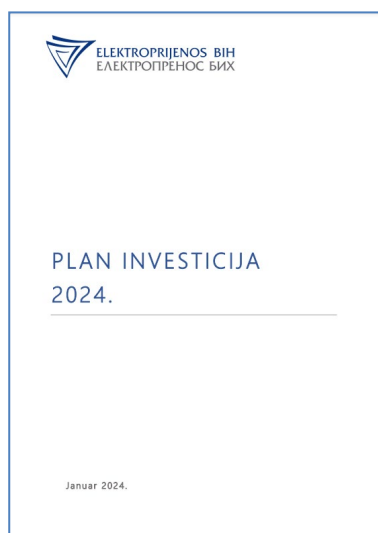
Крајем децембра 2020. године, Електропренос Босне и Херцеговине доставио је *Дугорочни план развоја преносне мреже за период 2021 – 2030. година* Независном оператору система у Босни и Херцеговини на преглед, ревизију и одобрење које претходи коначном одобрењу ДЕРК-а.

Препознајући значај овог документа, *Условима за коришћење Лиценце за обављање дјелатности независног оператора система* ДЕРК је прописао обавезу организовања јавне расправе о ревидованом Дугорочном плану, чиме се заинтересованој јавности омогућава увид и изношење коментара и примједби на припремљени материјал. Прва расправа ове врсте, одржана 29. марта 2021. године, привукла је значајну пажњу учесника у сектору и показала своју пуну оправданост. НОС БиХ је 27. априла 2021. године ДЕРК-у на одобрење доставио коначан Дугорочни план.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је 18. маја 2021. године донијела *Одлуку о одобравању Дугорочног плана развоја преносне мреже за период 2021 – 2030. година*. Том приликом Електропренос Босне и Херцеговине је обавезан да, у циљу рјешавања проблема превисоких напона у електроенергетском систему БиХ, одреди све неопходне параметре потребне за реализацију инвестиција у пригушнице из одобреног Дугорочног плана развоја преносне мреже.

Током 2021, 2022. и 2023. године Електропренос Босне и Херцеговине није достављао нови Дугорочни план развоја преносне мреже НОС-у БиХ на преглед, ревизију и одобрење које претходи коначном одобрењу ДЕРК-а. Тек 9. маја 2024. године НОС-у БиХ је достављен *Дугорочни план развоја преносне мреже за период 2024 – 2033. година*. Након прегледа и ревизије, 9. јула 2024. године НОС БиХ је упутио своје коментаре Електропреносу БиХ. Након неколико обраћања НОС-у БиХ за доставу података потребних за корекције, Електропренос БиХ је 6. децембра НОС-у БиХ доставио кориговани, односно иновирани *Дугорочни план развоја преносне мреже за период 2024 – 2033. година*. Документ под овим насловом до краја 2024. године није достављен ДЕРК-у на одобрење, иако је још 31. октобра 2024. године истекао рок за доставу на одобрење Дугорочног плана за наредни десетогодишњи период (2025 – 2034. година). Прије одобрења Дугорочног плана, Електропренос БиХ и НОС БиХ требају заједно организовати јавну расправу о ревидованом документу.

Електропренос БиХ је свој *План инвестиција за 2024. годину* доставио ДЕРК-у на одобрење 20. фебруара 2024. године. ДЕРК је 27. марта 2024. године донио *Одлуку о одобравању Плана инвестиција Електропреноса Босне и Херцеговине за 2024. годину*, уз констатације да је План достављен уз закашњење од три мјесеца, те да је у конкретном случају изостала претходна израда и достава на одобрење *Дугорочног плана развоја преносне мреже за период 2024 – 2033. година*, као основе и оквира за планирање и реализацију појединачних инвестиционих пројеката. Приликом доношења Одлуке о одобравању Плана инвестиција поновно је наглашена неприхватљива динамика израде и достављања овог, али и осталих планских докумената. Наведено се нарочито истиче у свјетлу номинације и селекције пројеката од интереса Енергетске заједнице (ПЕЦИ), односно извршеног номиновања пет инфраструктурних пројеката, који би морали бити обухваћени дугорочним плановима развоја преносне мреже чија израда изостаје четврту узастопну годину. Као и претходних година, констатовано је да је ниво реализованих инвестиција изразито низак.

Динамика развоја електроенергетског сектора намеће потребу перманентне анализе и годишње актуелизације критеријума за одређивање структуре инвестирања кроз дугорочни план, како би се појединачне инвестиције предвиђене инвестиционим плановима усмјериле и конкретизовале на идентификоване приоритете.

Правила за додјелу прекограничних преносних капацитета

Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (СЕЕ ЦАО) чије сједиште је у Подгорици, формално је успостављена 27. марта 2014. године, уз почетак оперативног дјеловања од 27. новембра 2014. године, када су организоване годишње аукције на границама Босне и Херцеговине с Црном Гором и Хрватском.

Током 2024. године СЕЕ ЦАО је свој рад организовао у складу с правилима за додјелу прекограничних преносних капацитета која су својим појединачним одлукама одобрили надлежни регулатори у регији, укључујући ДЕРК. Ова правила укључују:

- Усклађена правила за додјелу дугорочних права преноса сходно члану 51. Уредбе Комисије (ЕУ) 2016/1719 о успостављању смјерница за дугорочну додјелу капацитета, са измјенама и допунама из 2022. године,
- Посебни анекс Усклађених правила за додјелу дугорочних права преноса на границама зоне трговања које опслужује Канцеларија за координисане аукције у југоисточној Европи (СЕЕ ЦАО), са измјенама и допунама из 2022. године,
- Правила за експлицитну дневну додјелу преносних капацитета на границама зоне трговања које опслужује СЕЕ ЦАО, са измјенама и допунама из 2022. године,
- Споразум о учешћу, између Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи д.о.о. Подгорица (Платформа за додјелу) и регистрованог учесника,
- Финансијски услови за учешће у поступцима које организује Платформа за додјелу у складу са Споразумом о учешћу,
- Правила номинације СЕЕ ЦАО, и
- Правила о информационом систему СЕЕ ЦАО.

ДЕРК је у више прилика, на домаћим и међународним скуповима, изражавао своју подршку успјешном раду СЕЕ ЦАО, уз очекивање да ће у географски опсег бити укључени оператори из свих земаља југоисточне Европе.

С обзиром на то да Србија не учествује у раду ове канцеларије, и даље постоји потреба регулисања правила за расподјелу преносних капацитета на заједничкој граници БиХ и Србије, и то на годишњем, мјесечном и дневном нивоу. У том смислу примјењују се

- *Правила за годишње и мјесечне аукције за расподјелу преносних капацитета на граници између зона трговања ЕМС АД Београд (ЕМС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ), која је ДЕРК, на захтјев НОС-а БиХ, одобрио 20. новембра 2024. године, и*
- *Правила за дневне аукције за расподјелу преносних капацитета на граници између зона трговања ЕМС АД Београд (ЕМС) и Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ), која је ДЕРК, на захтјев НОС-а БиХ, одобрио 17. новембра 2021. године.*

Како рад Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи не покрива унутардневну додјелу прекограничних преносних капацитета, то су на захтјеве НОС-а БиХ одлукама које је ДЕРК донио 4. новембра 2020. године и 17. новембра 2021. године одобрена:

- *Правила за унутардневну додјелу преносних капацитета на граници регулационих подручја Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) и Црногорског електропреносног система АД (ЦГЕС),*
- *Правила за унутардневну расподелу преносних капацитета на граници између зона трговања Независног оператора система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ) и ЕМС АД Београд (ЕМС), и*
- *Правила за унутардневну додјелу прекограничних преносних капацитета између регулационих подручја / Хрватски оператор пријеносног система (ХОПС) и Независни оператор система у Босни и Херцеговини (НОС БиХ).*

Расподјелу преносних капацитета и у 2025. години на граници са Србијом путем годишњих, мјесечних и дневних аукција спроводиће Електромрежа Србије (ЕМС), а унутардневне аукције НОС БиХ. Унутардневне аукције на граници с Хрватском спроводиће ХОПС, а на граници с Црном Гором НОС БиХ.

Оперативни споразум СХБ регулационог блока фреквенције и снаге размјене

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је 9. новембра 2021. године донијела Одлуку о одобрењу закључења *Оперативног споразума СХБ регулационог блока фреквенције и снаге размјене*, између оператора преносних система Словеније, Хрватске и Босне и Херцеговине, у тексту о којем су се стране сложиле.

Регулациони блок фреквенције и снаге размјене (ЛФЦ блок – енгл. *Load Frequency Control Block*) је дио синхроног подручја, које се састоји од једног или више ЛФЦ подручја, с мјерним мјестима на физичким интерконекцијама с другим ЛФЦ блоковима, којим управља један или више оператора система, унутар којег се врши регулација фреквенције и снаге размјене. Споразум дефинише рад три оператора система (ЕЛЕС – Системски оператор преносне мреже Словеније, ХОПС – Хрватски оператор пријеносног система и НОС БиХ – Независни оператор система у Босни и Херцеговини), у дијелу који се односи на рад релевантног ЛФЦ блока.

Оперативни споразум СХБ регулационог блока фреквенције и снаге размјене (ЛФЦ блок СХБ), који је усклађен с Уредбом Комисије (ЕУ) 2017/1485 о успостављању смјерница за погон електроенергетског преносног система, потписан је у јануару 2022. године. Током 2024. године НОС БиХ је поступао у складу с одредбама Споразума, уз објављивање потребних информација.

Прекогранична размјена енергије за ручну обнову фреквенције

Током 2017. године НОС БиХ је са сусједним операторима система покренуо активности на успостави модела који омогућава

прекограничну размјену терцијарне регулационе електричне енергије (нови термин: *енергија за ручну обнову фреквенције*). Након што је у том смислу регистрован виртуелни прекогранични далековод, НОС БиХ је поднио ДЕРК-у на одобрење *Уговор о међусобној испоруци прекограничне терцијарне регулационе електричне енергије ради осигуравања системских услуга из иностранства за електроенергетске системе Босне и Херцеговине и Србије*. Државна регулаторна комисија за електричну енергију одобрила је овај уговор 11. октобра 2017. године. Почетком 2018. године припремљен је *Уговор о међусобној испоруци прекограничне терцијарне регулационе електричне енергије ради осигуравања системских услуга из иностранства за електроенергетске системе Босне и Херцеговине и Црне Горе*, који је ДЕРК одобрио 13. марта 2018. године.

Предмет ових уговора је пружање помоћи у виду међусобне испоруке прекограничне енергије за ручну обнову фреквенције у циљу повећања сигурности и поузданости рада сусједних електроенергетских система. На овај начин се формализује прекогранична размјена једног од производа на балансном тржишту за који је према ранијој терминологији коришћен назив 'терцијарна енергија'.

За обрачун трансакција користи се виртуелни далековод регистрован на SCADA системима два оператора система преко којег се симулише размјена, што је у складу с одредбама *Оперативног приручника ЕНТСО-Е за континенталну Европу*. За потребе размјене енергије у физичком смислу користи се преостали расположиви прекогранични капацитет, након завршетка унутардневне алокације капацитета.

ДЕРК је током 2024. године пратио прекограничну размјену енергије за ручну обнову фреквенције. У складу с потписаним документима НОС БиХ је испоручио укупно 360 MWh позитивне балансне енергије (енергије регулације 'нагоре') у вриједности 297.184 KM, од чега је Хрватском оператору пријеносног суства (ХОПС) испоручено 135 MWh у вриједности 118.450 KM, а Електромрежи Србије (ЕМС) 225 MWh у вриједности 178.734 KM. У истом периоду испоручено је 824 MWh негативне балансне енергије по негативној цијени, што се евидентира као приход НОС-а БиХ у вриједности 273.564 KM. Партнери у овим испорукама су били ХОПС 750 MWh (256.488 KM), Системски оператор преносне мреже Словеније (ЕЛЕС) 34 MWh (13.600 KM) и Црногорски електропреносни систем (ЦГЕС) 40 MWh (3.475 KM).

НОС БиХ је набавио позитивну регулациону енергију у количини од 1.855 MWh и вриједности 1.192.088 KM, од чега од Електромреже Србије (ЕМС) 1.241 MWh (878.486 KM) и од Црногорског електропреносног система 614 MWh (313.602 KM). Тиме је у салду прекограничне размјене регулационе енергије забиљежен увоз у вриједности од 621.341 KM.

Прекогранична размјена електричне енергије за ручну обнову фреквенције с ХОПС-ом и ЕЛЕС-ом се одвијала у складу с

Оперативним споразумом СХБ регулационог блока фреквенције и снаге размјене.

Правила за обуставу и поновно покретање тржишних активности

Независни оператор система у Босни и Херцеговини је 5. септембра 2023. године на одобрење доставио *Правила за обуставу и поновно покретање тржишних активности*. ДЕРК је са посебном пажњом анализирао достављена правила, уважавајући да потребу њихове израде, између осталог, нормира *Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2196 од 24. новембра 2017. о успостављању мрежног кодекса за поремећени погон и поновну успоставу електроенергетских система*, која је Одлуком Министарског савјета Енергетске заједнице 2022/03/МЦ-ЕнЦ од 15. децембра 2022. године прилагођена и укључена у правни оквир Енергетске заједнице.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је у свом обраћању 17. октобра 2023. године, подржала активности НОС-а БиХ, те указала на техничке и процедуралне недостатке и потребна побољшања, те дала препоруке за израду како правила која се односе на обуставу и поновно покретање тржишних активности, тако аката и правила која се односе на обрачун одступања и обрачун балансне енергије, план тестирања, као и осталих аката из члана 4. став 2 прилагођене Уредбе.

Иновирана *Правила за обуставу и поновно покретање тржишних активности*, која је почетком 2024. године припремио НОС БиХ, уз прибављање коментара учесника на тржишту путем одговарајуће Техничке комисије, достављена су ДЕРК-у на одобрење 4. априла 2024. године. ДЕРК је 9. априла 2024. године одобрио ова правила, чиме је извршен пренос дијела прилагођене Уредбе Комисије (ЕУ) 2017/2196. Том приликом НОС-у БиХ је указано да усвајање предметних правила представља једну од задаћа оператора преносног система, те да одредбе наведене уредбе нормирају доношење и других докумената и аката с циљем одржавања погонске сигурности и избјегавања поремећаја у електроенергетском систему.

Правилник о условима за прикључење електрана на електро-дистрибутивну мрежу Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине

ЛП Комунално Брчко је 20. септембра 2023. године на одобрење доставило радну верзију *Правилника о условима за прикључење електрана на електродистрибутивну мрежу Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине*. Достављени текст ДЕРК је пажљиво анализирао, уважавајући чињеницу да је *Уредба Комисије (ЕУ) 2016/631 од 14. априла 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање произвођача електричне енергије на мрежу*, одлуком Сталне групе на високом нивоу 2018/03/ПХЛГ-ЕнЦ 12. јануара 2018. године прилагођена и укључена у правни оквир Енергетске заједнице. Ова правила су актима које су

донијели ДЕРК и НОС БиХ пренијета и спроведена у дијелу који се тиче прикључења на преносни систем (видјети дио 3.1).

ДЕРК је констатовао да достављени текст Правилника на свеобухватан и актуелан начин нормира прикључење електрана на електродистрибутивну мрежу. Истичући добру регулаторну праксу при одобравању докумената, наглашавајући да доношење нових правила треба вршити на транспарентан начин, ДЕРК је 14. новембра 2023. године позвао регулисани субјект да одржи јавну расправу о Правилнику на којој је потребно представити његов садржај и омогућити заинтересованој јавности да изложи своје коментаре у циљу побољшања коначног текста.

Јавна расправа о овом Правилнику одржана је у Брчком 11. јануара 2024. године, након чега је његов текст, уз потребне информације Комуналног Брчко, достављен ДЕРК-у. *Одлуку о одобравању Правилника о условима за прикључење електрана на електродистрибутивну мрежу Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине* Државна регулаторна комисија за електричну енергију донијела је 14. фебруара 2024. године.

Општи услови за испоруку и снабдијевање електричном енергијом у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине

Државна регулаторна комисија за електричну енергију одобрила је *Опште услови за испоруку и снабдијевање електричном енергијом у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине* 2011. године. Измјене и допуне овог документа ДЕРК је одобравао 2013, 2014, 2015. и 2019. године, када је позвао ЈП Комунално Брчко да изради пречишћени текст Општих услова, те да и даље унапређује овај документ у складу с добром праксом која третира предметну област. Пречишћени текст Општих услова објављен је 9. јула 2019. године.

Комунално Брчко је 21. новембра 2024. године на одобрење ДЕРК-а доставило своју Одлуку о измјени Општих услова. ДЕРК је *Одлуку о измјени Општих услова за испоруку и снабдијевање електричном енергијом Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине*, донио 17. децембра 2024. године.

Остала акта регулисаних субјеката достављена на одобрење

Независни оператор система у Босни и Херцеговини је 27. новембра 2024. године доставио ДЕРК-у на одобрење *Нацрт заједничке декларације оператора преносног система из дијела Енергетске заједнице у Југоисточној Европи о регионалној координацији*. ДЕРК континуирано уважава регионалну сарадњу, те је 29. новембра 2024. године информисао НОС БиХ да подржава потписивање Заједничке декларације и најавио своју подршку у спровођењу ове иницијативе, у складу са Законом дефинисаним овлашћењима. Том приликом изражено је очекивање да ће потписивање Заједничке декларације бити позитиван искорак у успостави свеобухватног оквира, како за међусобну сарадњу оператора преносног система Западног Балкана, тако и за њихову сарадњу с операторима из сусједних

држава чланица ЕУ, чиме се јача сигурност снабдијевања електричном енергијом и убрзава интеграција тржишта у складу с правном тековином Европске уније и Енергетске заједнице. Тиме се може унаприједити конфигурација и управљање регије за прорачун капацитета, као и учешће у постојећим регијама погона система, које опслужују надлежни регионални координациони центри. Заједничка декларација потписана је у Бриселу, 3. децембра 2024. године.

НОС БиХ је 7. августа 2024. године ДЕРК-у на одобрење доставио *Мултилатерални споразум о оптимизацији размјене одступања* (односно нетирања дебаланса) између четири регулациона подручја – Босне и Херцеговине, Црне Горе, Сјеверне Македоније и Србије. ДЕРК је тим поводом НОС-у БиХ средином септембра 2024. године указао на неопходност вођења ових активности на транспарентан начин, уз консултације с осталим субјектима који учествују у управљању преносном мрежом и обављању операција у електропреносном систему (Електропренос БиХ), те учесницима на тржишту електричне енергије, од којих се посебно истичу пружаоци помоћних услуга (произвођачи) који имају конкретан интерес у активностима пружања регулационе (балансне) енергије. Такође, ДЕРК је истакао своју подршку НОС-у БиХ који је од 2018. године је спроводио активности приступања Европској платформи за процес размјене одступања (IGCC), као и осталим европским платформама које произилазе из Уредбе Комисије (ЕУ) 2017/2195 о успостављању смјерница за електричну енергију балансирања:

- Европска платформа за размјену енергије балансирања из замјенских резерви, која је успостављена кроз ЕНТСО-Е имплементацијски пројект TERRE,
- Европска платформа за размјену енергије балансирања из резерви за поновну успоставу фреквенције с аутоматском активацијом, ЕНТСО-Е имплементацијски пројект PICASSO, и
- Европска платформа за размјену енергије балансирања из резерви за поновну успоставу фреквенције с ручном активацијом, ЕНТСО-Е имплементацијски пројект MARI.

На позив ДЕРК-а да допуни своје обраћање додатним документима, материјалима и информацијама НОС БиХ је 9. октобра и 7. новембра 2024. године доставио само дио траженог. До краја 2024. године ДЕРК није добио све затражене и неопходне материјале и информације о активностима регулисаног субјекта по овој проблематици, укључујући анализу ефеката приступања Платформи за тржишну сарадњу у оптимизацији размјене одступања (енгл. *Imbalance Netting Optimisation Market Cooperation* – INOMC), преписку с ЕНТСО-Е и АЦЕР-ом која указује на разлоге изостанка реализације приступања Европској платформи за процес размјене одступања (IGCC), те доказе о АЦЕР-овом ревидовању могућности прикључења заједничким европским балансним платформама оператора преносног система из држава које нису чланице ЕУ.

3.3 Поступци лиценцирања

Током 2024. године ДЕРК је издао више лиценци, а у вријеме израде овог извјештаја, интензивно ради на рјешавању захтјева за издавање лиценце за дјелатност међународне трговине које су поднијели Дисам БХ д.о.о., Сарајево и Petrol ВН Oil Company д.о.о., Сарајево.

Због истека рока важења претходно издатих лиценци за дјелатност међународне трговине електричном енергијом спроведени су поступци и обновљене лиценце с периодом важења од пет година сљедећим субјектима:

- Hifa-Oil д.о.о., Тешањ (март 2024. године),
- Green Energy Trading – Трговина зеленом енергијом д.о.о., Широки Бријег (август 2024. године), и
- Ахро ВН д.о.о., Мостар (октобар 2024. године).

Привремене лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом с периодом важења од двије године додијељене су сљедећим субјектима:

- Wasserkraft д.о.о., Бања Лука (мај 2024. године),
- Лагер д.о.о., Посушје (јули 2024. године),
- Глобал Испат коксна индустрија д.о.о., Лукавац (новембар 2024. године),
- Energy Financing Team SE Билећа д.о.о., Билећа (децембар 2024. године), и
- МЕТ Energy ВН д.о.о., Бања Лука (децембар 2024. године).

Све лиценце за дјелатност међународне трговине користе се у складу са *Стандардним условима за коришћење лиценце за обављање дјелатности међународне трговине електричном енергијом*. Доношењем ових услова, као стандардног и унапријед познатог скупа регула о правима и обавезама власника лиценце (чије се прихватање потврђује подношењем писане изјаве већ уз сам захтјев за добијање лиценце), ДЕРК је додатно поједноставио и убрзао поступак издавања ове врсте лиценце који је у пракси најбројнији. Тиме је значајно редукована и количина докумената која је раније из формално-процедуралних разлога циркулисала како унутар ДЕРК-а тако и у комуникацији с подносиоцем захтјева и заинтересованим трећим лицима. Стандардним условима прописано је да је власник лиценце, током њеног коришћења, дужан перманентно испуњавати опште и специфичне критеријуме утврђене Правилником о лиценцама, на основу којих му је лиценца и издата, те о томе ДЕРК-у подносити одговарајуће доказе.

Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске (РЕРС) 8. јула 2024. године обавијестила је ДЕРК да је правном лицу Medoš One д.о.о., Бања Лука претходног дана истекла дозвола за обављање дјелатности снабдијевања и трговине електричном енергијом. Истеком дозволе ентитетског регулатора, овај

власник привремене лиценце престао је испуњавати потребне критеријуме, уз пропуштање обавезе да информише ДЕРК о свим промјенама које се тичу дозвола релевантних ентитетских комисија. Стога је ДЕРК, дјелујући по службеној дужности, у јулу 2024. године донио Одлуку о суспензији привремене лиценце за дјелатност међународне трговине за Medoš One д.о.о., Бања Лука до њеног истека или до достављања доказа о испуњавању услова и критеријума прописаних регулаторним правилима и прописима.

Након пријаве извршене промјене адресе сједишта Petrol BH Oil Company д.о.о., Сарајево, као и Energy Financing Team д.о.о., Билећа, ДЕРК је у фебруару, односно јулу 2024. године, донио одлуке о наставку коришћења лиценце на новорегистрованој адреси за ове субјекте лиценциране за обављање међународне трговине.

У јуну, односно децембру 2024. године, због промјене назива субјекта, донијете су одлуке о наставку коришћења лиценце за дјелатност међународне трговине, за Електране Станари д.о.о., Станари (ранији назив ЕФТ – Рудник и Термоелектрана Станари д.о.о., Станари), те за ENNA Next BH д.о.о., Сарајево (ранији назив ЕННА Опскрба БХ д.о.о., Сарајево). ДЕРК је 31. децембра 2024. године обавијештен да правно лице Глобал Испат коксна индустрија д.о.о., Лукавац наставља пословање под називом Коксара д.о.о., Лукавац, те ће након анализе достављених података размотрити доношење одлуке о наставку коришћења раније издате лиценце за дјелатност међународне трговине под новим називом субјекта.

У Регистру важећих лиценци, 31. децембра 2024. године за дјелатност међународне трговине била су регистрована слjedeћа 24 субјекта: Petrol BH Oil Company д.о.о., Сарајево; ХЕП Енергија д.о.о., Мостар; Danske Commodities BH д.о.о., Сарајево; Интеренерго д.о.о., Сарајево; ГЕН-И д.о.о., Сарајево; Alpiq Енергија BH д.о.о., Сарајево; Електране Станари д.о.о., Станари; ХСЕ БХ Енергетско предузеће д.о.о., Сарајево; ЈП Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне д.д., Мостар; ЈП Електропривреда Босне и Херцеговине д.д., Сарајево; МХ Електропривреда Републике Српске – Матично предузеће, а.д., Требиње; Дисам БХ д.о.о., Сарајево; Energy Financing Team д.о.о., Билећа; Renewable Energy Solutions BH д.о.о., Бања Лука; Winter Wind д.о.о., Томиславград; ENNA Next BH д.о.о., Сарајево; Hifa-Oil д.о.о., Тешањ; Wasserkraft д.о.о., Бања Лука; Лагер д.о.о., Посушје; Green Energy Trading – Трговина зеленом енергијом д.о.о., Широки Бријег; Ахро BH д.о.о., Мостар; Глобал Испат коксна индустрија д.о.о., Лукавац, Energy Financing Team SE Bileća д.о.о., Билећа, и MET Energy BH д.о.о., Бања Лука.

Лиценцу за активности независног оператора система посједује Независни оператор система у Босни и Херцеговини, Сарајево, а за обављање дјелатности преноса електричне енергије Електропренос Босне и Херцеговине а.д., Бања Лука. ЈП Комунално Брчко д.о.о., Брчко, поред лиценце за обављање дјелатности трговине и снабдијевања електричном енергијом на

територији БиХ, у посједу је и лиценце за обављање дјелатности дистрибуције електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ.

Електропренос Босне и Херцеговине је сваке године, па и ове, у односу на стање из претходне године ажурирао и пријављивао промјене у прегледима објеката које користи у обављању дјелатности преноса електричне енергије, као и у прегледима далековода који нису у његовом власништву и нису у функцији преноса електричне енергије у БиХ, о чему је ДЕРК крајем марта 2024. године донио одговарајуће закључке.

Почетком априла 2024. године донесен је *Закључак о ажурирању прилога Услови за коришћење Лиценце за дјелатност дистрибуције електричне енергије*, односно прегледа објеката који се користе за ту дјелатност у Брчко Дистрикту БиХ.

3.4 Праћење активности лиценцираних субјеката

Државна регулаторна комисија за електричну енергију континуирано прати усклађеност рада лиценцираних субјеката с прописаним условима коришћења лиценци. Праћење активности врши се анализом редовних и ванредних извјештаја које подносе сви лиценцирани субјекти, као и путем посјета власницима лиценци. Власници лиценци подносе годишње, полугодишње, мјесечне и дневне извјештаје о појединим активностима, како оним финансијске, тако и техничке и организационе природе. Такође, доступни су и извјештаји власника лиценци о ванредним погонским догађајима у систему.

Посјете стручног особља ДЕРК-а регулисаним субјектима омогућавају директан увид у њихове документе и активности што има велики значај, нарочито приликом анализе финансијске позиције субјеката са становишта примјене одобрених тарифа, као и уочавање евентуалних девијација у раду које се не могу препознати у извјештајима.

Током октобра 2024. године обављене су посјете сљедећим регулисаним субјектима:

- Независни оператор система у Босни и Херцеговини,
- Електропренос Босне и Херцеговине, и
- ЈП Комунално Брчко.

Спровођење обавеза Независног оператора система у Босни и Херцеговини које су детаљно наведене у *Условима за коришћење Лиценце за активности независног оператора система* предмет су посебне пажње ДЕРК-а. Континуирани регулаторни надзор показује да се одредбе ових услова у великој мјери поштују. Природно, посебно је анализирано поступање у случајевима поремећаја у електроенергетском систему БиХ, укључујући испаде производних објеката, безнапонска стања сабирница и појаву превисоких напона у електроенергетском систему БиХ.

НОС БиХ је позван да, на Условима прописан начин, правовремено доставља извјештаје о уласку у погон нових и трајни излазак из погона постојећих објеката. Ово је посебно актуелизовано због убрзане динамике изградње и пуштања у погон објеката за производњу електричне енергије из обновљивих извора, али и очекиваног изласка из погона производних објеката који као примарни извор енергије користе угаљ.

НОС-у БиХ је указано да, према правилима која се се односе на *Регистар учесника на велепродајном тржишту електричне енергије у БиХ* (РЕМИТ регистар), тржишни учесник не смије пријавити возни ред и не може ући у дневни распоред уколико није регистрован у овом регистру који води ДЕРК.

И у оквиру регулаторног надзора препозната је потреба за иновирањем Мрежног кодекса, посебно у свјетлу интереса и потребе инвестиција у обновљиве изворе и изналажењу рјешења за проблем билансирања производних објеката на преносној мрежи.

ДЕРК у оквиру регулаторног надзора посебну пажњу посвећује разматрању финансијских показатеља рада НОС-а БиХ, о чему се читује приликом одлучивања у поступцима одређивања тарифе за рад независног оператора система и тарифа за системску и помоћне услуге (видјети дио 3.6).

У оквиру регулаторног надзора превасходно се истичу обавезе Електропреноса Босне и Херцеговине у изради дугорочних планова развоја преносне мреже за период од десет година, као и изради и усвајању годишњих инвестиционих планова. Законом нормирана обавеза Електропреноса БиХ је да омогући континуирано снабдијевање електричном енергијом по дефинисаним стандардима квалитета. Посебно је истакнута неопходност планирања развоја преносне мреже и изградње нових преносних водова у областима гдје се очекује интензивна изградња објеката за производњу електричне енергије из обновљивих извора.

ДЕРК већ дужи низ година указује да су напонске прилике у електроенергетском систему БиХ често изнад прописаних вриједности. Ово је један од најозбиљнијих проблема с којим се сусреће преносна мрежа у Босни и Херцеговини. У том смислу неопходан је активнији ангажман Електропреноса БиХ у набавци и уградњи компензационих постројења, односно пригушница. ДЕРК од Електропреноса БиХ тражи правовремене и потпуне информације о свим активностима у оквиру ове изузетно значајне активности.

Електропренос БиХ је позван да доношењем одговарајућег правилника успостави нови приступ класификације непланираних застоја у његовој надлежности. Наиме, осим збирних показатеља, који се прате и на нивоу Компаније редовно достављају ДЕРК-у, потребно је њихово диференцирање до нивоа оперативних подручја, односно теренских јединица. Тиме би се на адекватан начин идентификовали објекти слабије поузданости, што би могло усмјерити инвестиције на потребне локације.

Констатована је добра оперативна сарадња НОС-а БиХ и Електропреноса БиХ у рјешавању проблема који су настали 21. јуна 2024. године због распада електроенергетског система у регији. Ипак, ДЕРК и даље инсистира на јачању сарадње НОС-а БиХ и Електропреноса БиХ и унапређењу координације дјеловања, а нарочито у међународним активностима којим електроенергетски систем БиХ може остварити беневите.

У оквиру регулаторног надзора ДЕРК посебну пажњу посвећује разматрању финансијских показатеља рада Електропреноса БиХ, о чему се очитује приликом одлучивања у поступцима одређивања тарифа за услуге преноса електричне енергије (видјети дио 3.6).

У оквиру регулаторног надзора ЈП Комунално Брчко, ДЕРК је препознао недавни развој законског оквира о електричној енергији у Брчко Дистрикту БиХ. ДЕРК подржава регулисану компанију која у оквиру својих законских и других могућности даје евидентан допринос примјени и спровођењу усвојених аката.

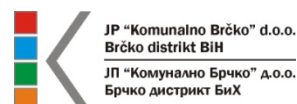
ДЕРК је континуирано указивао на изостанак регулисања међусобних власничко-правних односа између институција Брчко Дистрикта БиХ и ЈП Комунално Брчко у погледу имовине која је у функцији дистрибуције и снабдијевања електричном енергијом. Наглашавана је неопходност потпуног рачуноводственог међусобног раздвајања дјелатности дистрибуције и снабдијевања, те њихово раздвајање од других дјелатности које нису везане за електроенергетски сектор (производња и дистрибуција воде, одржавање и уређење јавних површина, те прикупљање, одвоз и депоновање комуналног отпада).

ДЕРК у оквиру регулаторног надзора посебну пажњу посвећује разматрању финансијских показатеља рада ЈП Комунално Брчко, о чему се очитује приликом одлучивања у поступцима одређивања тарифних ставова за услуге дистрибуције електричне енергије и тарифних ставова за снабдијевање електричном енергијом у оквиру универзалне услуге у Брчко Дистрикту БиХ (видјети дио 3.6).

3.5 Технички аспект рада електроенергетског система

Изузимајући 21. јун 2024. године, када се догодио регионални распад система, те крај децембра, када је јако сњежно невријеме узроковало бројне проблеме, електроенергетски систем БиХ је током протекле године радио стабилно и без већих проблема. Свим корисницима система је омогућен функционалан рад према дефинисаним стандардима квалитета. Сви планирани и накнадно тражени радови у преносној мрежи у функцији одржавања су извршени.

Распад електроенергетског система у регији, који се десио 21. јуна 2024. године, у 12:24 по средњоевропском времену, довео је до нестанка електричне енергије у скоро цијелој Албанији, Босни и Херцеговини, великом дијелу Црне Горе и дијелу Хрватске (Далмација).

Јуни 2024. године карактерисале су рекордно високе температуре на глобалном нивоу и у Европи, са значајним топлотним таласима у југоисточној Европи. На многим мјестима забиљежене су температуре преко 40°C, што је допринијело повећању потражње за енергијом и другим оперативним изазовима. У вријеме које је претходило распаду неколико 220 kV и 400 kV далековада је плански било искључено. Непосредно прије инцидента, погођено подручје је 'увозило' око 2.000 MW из сусједних земаља и 'извозило' 417 MW у Италију кроз подморски кабл Монита, између Црне Горе и Италије.

У 12:09:16, због кратког споја, испао је далековод ДВ 400 kV Подгорица 2 – Рибаревине (Црна Гора), чиме се оптерећење других водова повећало, али су се напони брзо стабилизовали и није било проблема у вези фреквенције. У 12:21:30 испао је далековод ДВ 400 kV Земблак (Албанија) – Кардиа (Грчка), што доводи до даљњег преотерећења, али и пада напона у систему. У 12:24, дјеловањем поднапонске и прекострујне заштите испада низ далековада, што доводи до раздвајања система, каскадног испада 400 kV мреже, колапса напона и преношења хаваријског искључења на ниже напонске нивое (220 kV и 110 kV), и тиме до прекида снабдијевања. У 12:24:21 напон је пао на нулу, што је резултирало губитком производње од 2.214 MW. У трајању краћем од једне минуте дошло је до губитка оптерећења од приближно 3.500 MW.

Процес обнове система започео је првом акцијом у 12:33, а завршен успоставом оптерећења за све операторе преносног система око 16 сати. Заједничким добро координисаним дјеловањем НОС-а БиХ, Електропреноса БиХ и електропривреда, већина потрошача у држави добила је електричну енергију 60 до 90 минута након распада система. Према процјени Електропреноса БиХ укупна неиспорушена енергија је износила 2.028 MWh.

Истрагу о инциденту спроводи Стручни савјет у складу с документом ЕНТСО-Е Скала класификације инцидената и (прилагођеном) Уредбом Комисије (ЕУ) 2017/1485 о успостављању смјерница за погон електроенергетског преносног система. Према привременом (чињеничном) извјештају Стручног савјета, које је објављено 4. новембра 2024. године, оба 400 kV далековада (ДВ Подгорица 2 – Рибаревине и ДВ Земблак – Кардиа) су испала због кратког споја узрокованог скраћењем растојања између фазних водича и вегетације испод далековада. Очекује се да ће коначни извјештај бити објављен почетком 2025. године.

Јако сњежно невријеме је у периоду од 23. до 25. децембра 2024. године довело до физичких оштећења, а тиме и вишеструких испада далековада у преносној мрежи електроенергетског система Босне и Херцеговине, услед чега су без електричне енергије остајали купци који се снабдијевају преко великог броја 110/x kV трансформаторских станица у сјеверном дијелу државе. Исто невријеме узроковало је бројне проблеме и у дистрибутивној мрежи. Најдужи прекиди снабдијевања забиљежени су у мјестима која електричну енергију добивају преко трансформаторских

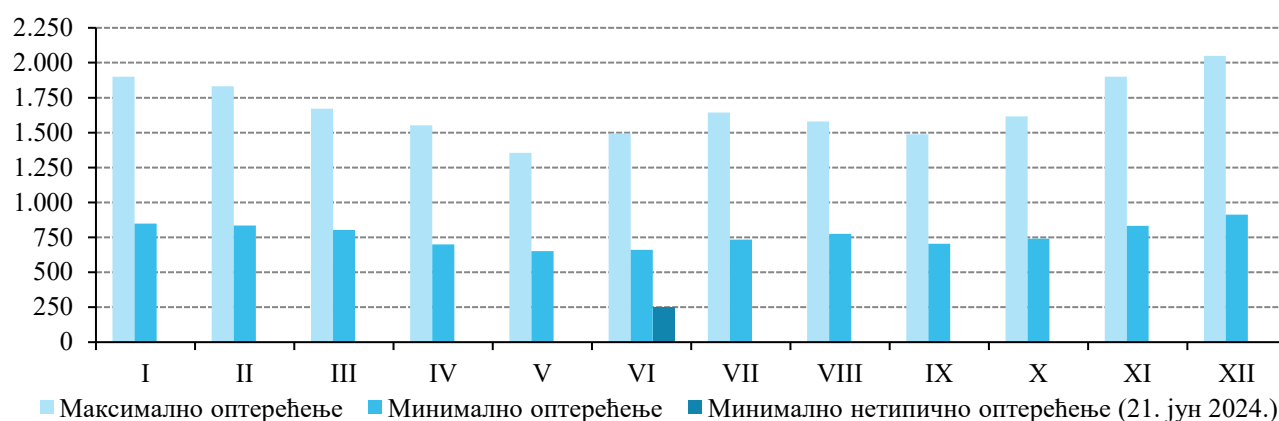

станција Укрина (16 сати), Завидовићи и Маглај (18 сати), Сребреник (42 сата) и Тешањ (50 сати). Укупна неиспоручена енергија тим поводом, према процјени Електропреноса БиХ, износила је 2.925 MWh.

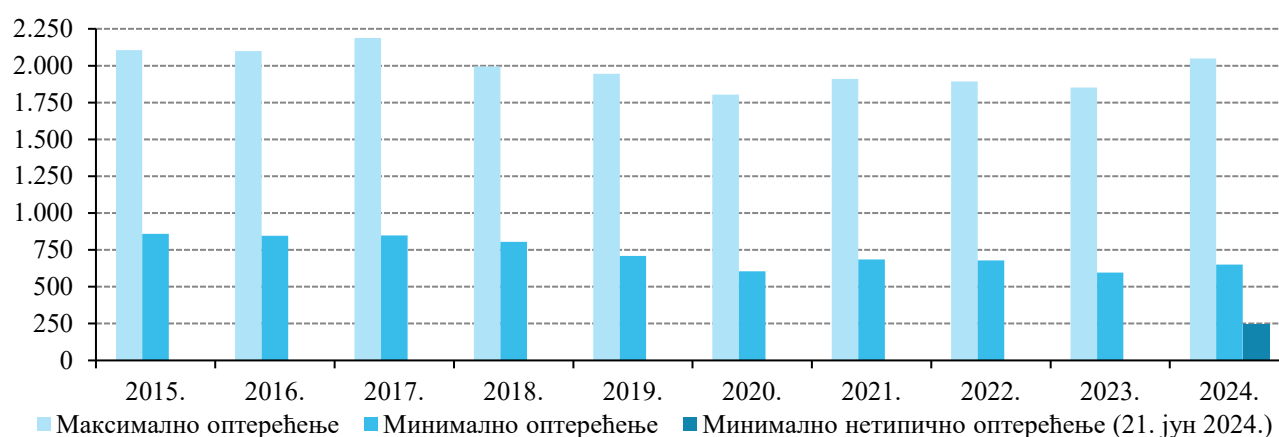
У протеклој години максимално сатно оптерећење електроенергетског система од 2.049 MW забиљежено је 31. децембра 2024. године у осамнаестом сату, што је за 198 MW више од овог податка за 2023. годину, те за 168 MW мање од историјског максимума од 2.207 MW из истог сата и дана 2014. године. Највећа дневна потрошња од 40.197 MWh електричне енергије остварена је 27. децембра 2024. године. Минимално сатно оптерећење од 246 MW забиљежено је у четрнаестом сату 21. јуна 2024. године. Уколико се изузму дешавања у овом дану, односно у вријеме распада електроенергетског система у регији, минимално сатно оптерећење од 651 MWh забиљежено је у четвртном сату 20. маја 2024. године, што је за 54 MW више од ранијег најмањег сатног оптерећења у неколико претходних деценија од 597 MW, које је остварено у четвртном сату 12. јуна 2023. године. Најмања дневна потрошња од 22.280 MWh забиљежена је 19. маја 2024. године.

Максимално и минимално сатно оптерећење током 2024. године приказано је на слици 1, а за претходних десет година на слици 2.

Слика 1. Максимално и минимално сатно оптерећење у 2024. години, по мјесецима (MW)

Слика 2. Максимално и минимално сатно оптерећење у периоду 2015 – 2024. година (MW)

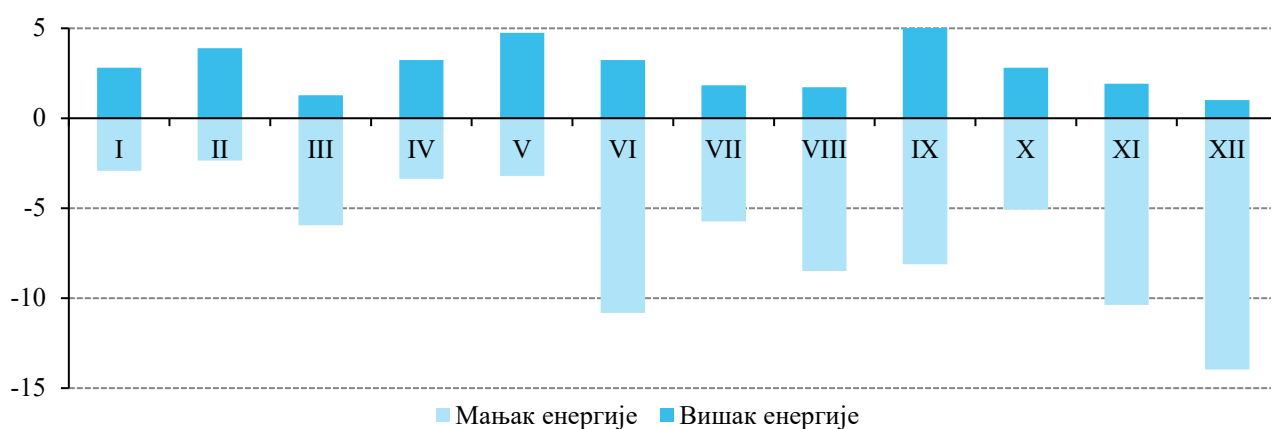

Нежељена одступања од декларисаних програма размјене са сусједним електроенергетским системима у 2024. години износила су укупно 80,74 GWh за сате у којим је регистрован мањак у регулационом подручју БиХ, а за сате када је регистрован вишак електричне енергије укупно 33,64 GWh. Мјесечна одступања електроенергетског система БиХ у 2024. години приказана су на слици 3. У јуну 2024. године забиљежен је максимални сатни мањак електричне енергије (одступање ‘надоље’) у износу 901 MWh/h, као и максимални вишак (одступање ‘нагоре’) у износу 183 MWh/h.

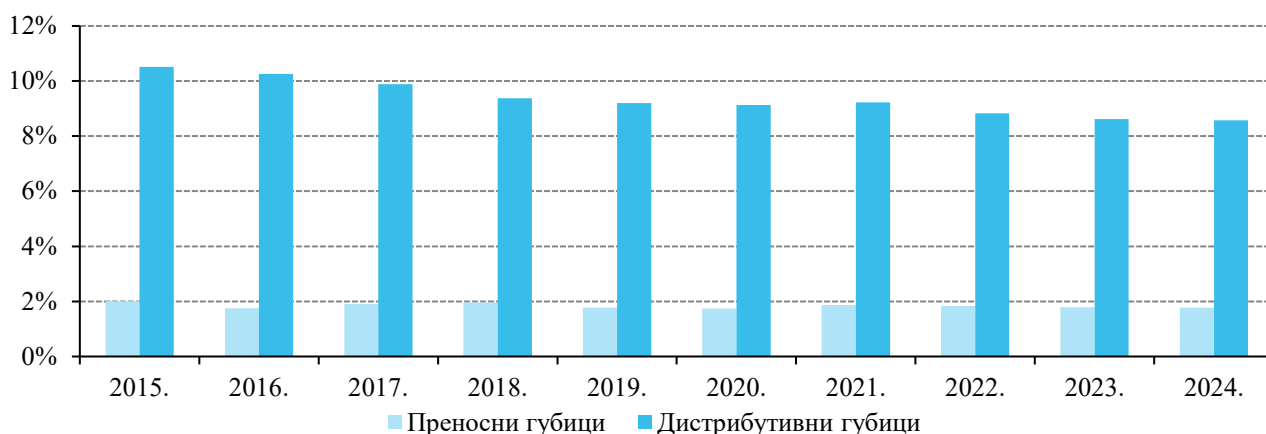
Укупна електрична енергија на преносној мрежи износила је 18.463 GWh, што је 1,24% мање него у 2023. години. Преносни губици износили су 328 GWh, односно 1,78% од укупне енергије у преносном систему. У 2024. години дистрибутивни губици су износили 934,8 GWh или 8,57% у односу на укупну дистрибутивну потрошњу, што је најнижи ниво у историји електроенергетског сектора БиХ. Проценат преносних и дистрибутивних губитака у периоду 2015 – 2024. година приказан је на слици 4.

У 2024. години пумпна хидроелектрана ПХЕ Чапљина је из преносног система преузела 14 GWh, а укупна производња ове електране износила је 194 GWh електричне енергије.

Слика 3. Мјесечна одступања електроенергетског система БиХ у 2024. години (GWh)

Слика 4. Преносни и дистрибутивни губици

Табела 1. Неиспоручена електрична енергија услед застоја на преносној мрежи

	2020.		2021.		2022.		2023.		2024.	
	MWh	мин	MWh	мин	MWh	мин	MWh	мин	MWh	мин
ENS _{непл}	393,01	11.825	678,07	14.788	664,03	9.086	1.063,92	12.407	5.792,13	42.941
ENS _{пл}	543,35	9.998	690,82	9.503	1.029,15	13.835	649,75	15.095	1.007,27	15.903
Укупно	936,36	21.823	1.368,89	24.291	1.693,18	22.921	1.713,67	27.502	6.799,40	58.844

Табела 2. Просјечно трајање прекида на преносној мрежи по мјесецима (мин)

Мјесец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AIT ₂₀₂₀	0,5982	5,3980	1,4336	1,0986	3,6368	7,3068	4,3183	2,5052	12,0331	4,7252	3,1260	2,2014
AIT ₂₀₂₁	0,4481	0,7509	3,9080	2,1174	3,9190	5,1968	4,4001	5,9464	4,9027	5,9328	4,5592	3,7586
AIT ₂₀₂₂	0,2022	0,2739	3,7850	0,6587	17,4503	3,6111	3,6504	3,5146	0,0283	7,2689	2,1352	2,9838
AIT ₂₀₂₃	0,0000	18,7327	3,0766	2,3987	0,9050	1,2518	5,4480	0,7141	2,0729	7,7161	0,1479	0,3243
AIT ₂₀₂₄	1,1069	4,0361	5,8034	6,3806	9,3486	118,5551	3,3927	2,6348	6,1038	3,6341	2,6440	117,3645

Подаци о неиспорученој електричној енергији ENS (енгл. *Energy Non Supplied*) услед непланираних застоја у преносном систему (ENS_{непл}), као и услед планираних застоја (ENS_{пл}) у претходних пет година, дати су у табели 1. Табела 2 садржи податке о континуитету напајања, односно просјечном трајању прекида на високонапонској преносној мрежи AIT (енгл. *Average Interrupted Time*).

Подаци за 2024. годину, садржани у сликама од 1 до 3, као и у табелама од 1 до 4, јасно одражавају претходно описане ванредне догађаје из јуна и децембра ове године.

Током 2024. године реализовано је више уговора о изградњи, реконструкцији и санацији преносних објеката, чиме се повећава сигурност снабдијевања купаца електричне енергије. На преносну мрежу је прикључено шест производних објеката – четири соларне фотонапонске електране, једна вјетроелектрана и једна хидроелектрана.

Нова трафостаница ТС 110/20 kV Звиздан у погон је пуштена, 25. априла 2024. године, која је изграђена ради прикључења соларне фотонапонске електране Звиздан, инсталисане снаге 28,5 MW. Трафостаница је на преносну мрежу прикључена по систему улаз – излаз на 110 kV далековод Љубушки – Читлук 2, чиме су формирана два нова далековода ДВ 110 kV Љубушки – Звиздан и ДВ 110 kV Звиздан – Читлук 2.

10. маја 2024. године у погон је пуштена нова трафостаница ТС 110/35 kV СЕ Билећа, изграђена ради прикључења соларне електране Билећа, инсталисане снаге 55 MW. И ова трафостаница прикључена је по систему улаз – излаз на 110 kV далековод, у конкретном случају на 110 kV далековод Требиње 1 – Билећа, чиме су формирана два нова далековода ДВ 110 kV Требиње 1 – СЕ Билећа и ДВ 110 kV СЕ Билећа – Билећа.

На сличан начин, по систему улаз – излаз на 220 kV далековод Мостар 3 – Требиње, 31. маја 2024. године прикључена је трафостаница ТС 220/20 kV Ходово, чиме су формирана два нова далековаода ДВ 220 kV Мостар 3 – Ходово и ДВ 220 kV Ходово – Требиње. Тиме је омогућено прикључење на електропреносни систем фотонапонске електране Есо-Wat (I фаза), инсталисане снаге 57 MW. Од 5. децембра 2024. године у пробном раду је фотонапонска електрана Есо-Wat (II фаза), инсталисане снаге 35,47 MW.

Нова трафостаница ТС 110/20 kV Делинг Инвест у погон је пуштена 8. августа 2024. године, изграђена ради прикључења соларне фотонапонске електране Делинг Инвест, инсталисане снаге 29,75 MW. Трафостаница је на преносну мрежу прикључена по систему улаз – излаз на 110 kV далековод ТЕ Тузла – Лукавац 2, чиме су формирана два нова далековаода ДВ 110 kV ТЕ Тузла – Делинг Инвест и ДВ 110 kV Делинг Инвест – Лукавац.

25. септембра 2024. године у погон је пуштена нова трафостаница ТС 110/35 kV Ивовик, која је на преносну мрежу прикључена по систему улаз – излаз на 110 kV далековод Томиславград – Ливно, чиме су формирана два нова далековаода, ДВ 110 kV Томиславград – Ивовик и ДВ 110 kV Ивовик – Ливно. Наведена трафостаница изграђена је ради прикључења вјетроелектране Ивовик, чија је укупна инсталисана снага 84 MW ($20 \times 4,2$ MW).

И трафостаница ТС 110/10 kV Улог је на преносну мрежу прикључена по систему улаз – излаз на 110 kV далековод ДВ 110 kV Гацко – Невесиње, чиме су формирана два нова далековаода, ДВ 110 kV Гацко – Улог и ДВ 110 kV Улог – Невесиње. Ова трафостаница изграђена је ради прикључења хидроелектране Улог, чија је укупна инсталисана снага 35,12 MW ($2 \times 17,56$ MW).

На мјесту старе трафостанице ТС 35/10 kV Жепче изграђена је нова ТС 110/10 kV Жепче, која је у погон пуштена 22. октобра 2024. године. Поправка трансформатора 400/110 kV, 300 MVA, у трафостаници ТС Вишеград је у завршној фази. Очекује се да ће трансформатор бити пуштен у погон почетком 2025. године.

Услуге секундарне регулације у 2024. години су пружали ЈП Електропривреда Босне и Херцеговине д.д., Сарајево и МХ Електропривреда Републике Српске – Матично предузеће, а.д., Требиње. Током године терцијарна регулација ангажована је 165 пута (као терцијарна регулација ‘нагоре’ 119 пута, од чега 27 пута у децембру, те као терцијарна регулација ‘надоље’ 46 пута, од чега 13 пута у септембру 2024. године). Ипак, номинована количина терцијарне регулације често није била у потребном опсегу.

У 2024. години, догодило 558 испада на 400 kV, 220 kV и 110 kV преносној мрежи, од чега 133 испада 400 kV далековаода, 202 испада 220 kV далековаода и 223 испада 110 kV далековаода. Десио се и 15 испада трансформатора 400/220 kV, 400 MVA, један испад трансформатора 400/110 kV, 300 MVA, те осам испада трансформатора 220/110 kV, 150 MVA.

У протеклој години регистровано је 67 испада термоблокова и три испада хидрогенератора. Недостајућа енергија у систему надокнађивана је ангажовањем терцијарне резерве.

Током 2024. године у електроенергетском систему БиХ безнапонско стање сабирница је регистровано 77 пута, од чега 38 пута на 400 kV сабирницама у укупном трајању од 123 сата и 23 минуте, пет пута на 220 kV сабирницама у трајању од 10 сати и 15 минута и 34 пута на 110 kV сабирницама у трајању од 85 сати и двије минуте. Њихов највећи број догодио се у периоду од маја до августа, када је и регистрован доминантан број атмосферских пражњења, што је у већини случајева био разлог безнапонског стања.

Као и претходних година, и у 2024. години напонске прилике у електроенергетском систему су често биле изнад вриједности прописаних Мрежним кодексом, посебно у 400 kV и 220 kV мрежи. Највиши напон у 400 kV мрежи регистрован је у трафостаници ТС Сарајево 10 у мају, када је измјерен напон од 452,43 kV. У истом мјесецу је у трафостаници ТС Мостар 4 измјерен највиши напон у 220 kV мрежи (264,18 kV), а у трафостаници ТС Тузла 4 измјерен је највиши напон на 110 kV мрежи од 126,75 kV.

Главни узрок настанка и трајања превисоких напона су слабо оптерећени 400 kV далеководи у периодима мале потрошње, који генеришу велику количину реактивне енергије. Појава превисоких напона је проблем регионалног карактера, те се стога и рјешења овог проблема траже и на нивоу регије. У циљу доприноса дугорочном и квалитетном рјешењу овог проблема ДЕРК и даље инсистира на спровођењу инвестиционих активности за уградњу пригушница у електроенергетски систем БиХ, поред спровођења свих других мјера за одржавање напона у дозвољеним границама.

Квалитет рада електроенергетског система прати се анализом података Електропреноса БиХ о техничким аспектима рада преносног система, који се поред показатеља континуитета напајања потрошача ENS и АИТ исказују и показатељима SAIFI и SAIDI.

Показатељи SAIFI и SAIDI се добијају праћењем броја и трајања застоја у објектима Електропреноса БиХ, који су за посљедицу имали прекид снабдијевања купаца директно прикључених на преносну мрежу и/или безнапонско стање средњенапонских одвода у трајању дужем од три минуте.

У табелама 3 и 4 представљени су показатељи SAIFI и SAIDI за претходних пет година. Табела 3 узима у обзир само застоје узроковане дешавањима на мрежи у надлежности Електропреноса БиХ, а табела 4 и застоје на средњенапонским одводима у трансформаторским станицама Електропреноса БиХ узроковане поремећајима у дистрибутивној мрежи, који су знатно неповољнији, с обзиром на разгранатост и величину дистрибутивне мреже, као и њену чешћу подложност различитим врстама кварова.

Основни подаци о електроенергетском систему БиХ дати су у Прилогу А, а карта система у Прилогу Б.

SAIFI (енгл. System Average Interruption Frequency Index) означава просјечан број прекида напајања по купцу током године.

SAIDI (енгл. System Average Interruption Duration Index) означава просјечно трајање прекида напајања у минутам по купцу током године.

Табела 3. SAIFI и SAIDI показатељи за преносну мрежу

		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
SAIFI	Планирани застоји	0,42	0,47	0,51	0,57	0,59
	Непланирани застоји	0,53	0,74	0,75	0,86	1,97
	Укупно	0,95	1,21	1,26	1,43	2,56
SAIDI	Планирани застоји (мин/купцу)	39,71	51,78	61,69	66,69	71,60
	Непланирани застоји (мин/купцу)	31,67	26,39	30,62	61,69	231,82
	Укупно (мин/купцу)	71,38	78,17	92,32	128,37	303,42

Табела 4. SAIFI и SAIDI показатељи за преносну мрежу укључујући и испаде средњенапонских одвода узроковане застојима у дистрибутивној мрежи

		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
SAIFI	Планирани застоји	2,57	2,96	2,67	3,56	4,23
	Непланирани застоји	4,63	4,47	3,94	4,92	5,40
	Укупно	7,19	7,43	6,61	8,48	9,63
SAIDI	Планирани застоји (мин/купцу)	189,52	205,69	316,50	287,72	329,83
	Непланирани застоји (мин/купцу)	382,64	359,62	279,45	420,95	712,38
	Укупно (мин/купцу)	572,16	565,31	595,95	708,67	1.042,21

3.6 Поступци одређивања тарифа

Тарифе за услуге преноса електричне енергије

Током 2024. године Електропренос Босне и Херцеговине није поднио захтјев за измјену тарифа за пренос електричне енергије. У оквиру континуираног регулаторног надзора и праћења рада Електропреноса БиХ, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је констатовала да приходи које остварује регулисана компанија могу покрити актуелне трошкове.

Није занемарена чињеница да је ниво veleпродајних цијена у регији довео до повећања прихода које Електропренос БиХ остварује кроз аукције за додјелу прекограничних преносних капацитета. Тако је по основу годишњих аукција за 2023. годину (које су одржане у децембру 2022. године) оприходовано 17.166.909 КМ. У 2023. години приходи од мјесечних аукција били су 15.953.458 КМ, а од дневних и унутардневних 1.597.863 КМ. Приход на основу годишњих аукција за 2024. годину, које су одржане у децембру 2023. године је 14.635.393 КМ. Приходи од мјесечних аукција у 2024. години били су 17.447.834 КМ, а од дневних и унутардневних 4.185.312 КМ. Резултат годишњих аукција за 2025. годину, које су одржане у децембру 2024. године је чак 27.350.378 КМ. У претходним годинама сав приход од аукција је износио шест до седам милиона КМ годишње (видјети дио 3.7).

Стога и даље важи Одлука ДЕРК-а која је у примјени од 1. маја 2017. године. Дакле, дио преносне мрежарине који се односи на енергију и даље износи 0,578 фенинга/kWh, а дио преносне мрежарине који се односи на снагу износи 1,472 KM/kW (просјечна преносна мрежарина износи 0,889 фенинга/kWh).

Правила ДЕРК-а омогућавају Електропреносу Босне и Херцеговине да, на основу актуелних финансијских и енергетских величина, према својој процјени, достави нови захтјев за одобрење тарифе за услуге преноса електричне енергије.

Тарифа за рад независног оператора система; тарифе за системску и помоћне услуге

У складу са законом прописаном обавезом да сваке године подноси на увид захтјеве за приходе и расходе за наредну годину, као и трошкове које намјерава зарачунати својим тарифама, Независни оператор система у Босни и Херцеговини је својим актом од 30. октобра 2024. године поднио захтјев у оквиру којег је предочио и образложио планиране приходе, расходе и трошкове за 2025. годину. НОС БиХ је овај захтјев ревидовао својим обраћањем од 15. новембра 2024. године.

Потребни приход за 2025. годину затражен је у износу од 14.509.329 KM, тражена тарифа за рад независног оператора система коју плаћају произвођачи за електричну енергију инјектирану у преносни систем износи 0,0094 фенинга/kWh (повећање 10,59%), а тарифа коју плаћају купци за електричну енергију преузету из преносног система износи 0,126 фенинга/kWh (повећање 15,38%). Предложена тарифа за системску услугу износи 0,958 фенинга/kWh, што је 100,04% више од тарифе за системску услугу која је одређена у претходном тарифном поступку који је окончан 20. децембра 2023. године.

Формална јавна расправа у овом тарифном поступку, у којем су поред регулисане компаније активно учествовала четири умјешача, одржана је 3. децембра 2024. године у Тузли. Учесницима у поступку 9. децембра 2024. године достављен је *Извјештај водитеља поступка* на коментар.

На основу Извјештаја водитеља поступка, коментара регулисане компаније и умјешача, те након изведених анализа захтијеваних трошкова и расхода и свих других доступних материјала, Државна регулаторна комисија за електричну енергију је 26. децембра 2024. године донијела Одлуку о *тарифи за рад независног оператора система* и Одлуку о *тарифама за системску и помоћне услуге*, које се примјењују од 1. јануара 2025. године.

Независном оператору система у Босни и Херцеговини одређен је потребни годишњи приход за 2025. годину у износу од 13.079.272 KM. Одлуком је дефинисано да тарифа за рад независног оператора система коју плаћају произвођачи за електричну енергију инјектирану у преносни систем износи 0,0084 фенинга/kWh (смањење 1,18%), а купци за електричну

енергију преузету из преносне мреже плаћају исту тарифу као и претходне године у износу од 0,1092 фенинга/kWh.

Одлуком о тарифама за системску и помоћне услуге одређен је финансијски обим системске услуге у 2025. години у износу од 95.922.902 KM. Приликом утврђивања тарифе за системску услугу, на основу доступних података констатовано је да је могуће извршити смањење тарифе за системску услугу. Имајући у виду актуелне чињенице и поштујући принцип обазривости због утицаја великог броја варијабли на приходе и расходе у балансном механизму, Комисија се определијелила за задржавање тарифе за системску услугу на постојећој вриједности 0,4789 фенинга/kWh, уз најаву да ће се по потреби, у одговарајућем тренутку, приступити њеном подешавању.

Тарифе за купце у Брчко Дистрикту БиХ

Поступак одређивања тарифних ставова за услуге дистрибуције електричне енергије и тарифних ставова за снабдијевање електричном енергијом у оквиру универзалне услуге у Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине покренут је 17. децембра 2024. године, по захтјеву који је регулисана компанија доставила 16. децембра 2024. године.

Јавно предузеће за комуналне дјелатности Комунално Брчко, као јавни снабдјевач на подручју Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине који сву електричну енергију за снабдијевање својих купаца набавља на veleprodajном тржишту електричне енергије, затражило је повећање тарифа које су у примјени од 1. марта 2023. године, односно измјене одлука о тарифама којим би се омогућило:

- повећање дистрибутивне мрежарине од 27,5% за све купце,
- повећање просјечне цијене снабдијевања у оквиру универзалне услуге и то за домаћинства 24%, а 16,6% за категорију 'остала потрошња' односно комерцијалне купце прикључене на напон 0,4 kV чија годишња потрошња не прелази 35.000 kWh.
- остварење добити у вриједности од 2% од трошкова набавке електричне енергије за снабдијевање у оквиру универзалне услуге, и
- повећање тарифног елемента накнаде за мјерно мјесто.

Регулисана компанија као главни разлог захтјева за покретање тарифног поступка навела је повећање набавне цијене електричне енергије за 2025. годину на износ 17,6024 фенинга/kWh, што је 21,4% више од уговорене цијене за 2023. и 2024. годину.

Формална јавна расправа у овом тарифном поступку биће одржана 21. јануара 2025. године. Доношење одлука о тарифама за услуге дистрибуције, те о тарифама за снабдијевање електричном енергијом у оквиру универзалне услуге у Брчко Дистрикту БиХ планирано је за средину фебруара 2025. године, како би њихова примјена почела од 1. марта 2025. године.

3.7 Тржиште електричне енергије

У Босни и Херцеговини произведено је 14.554 GWh електричне енергије у 2024. години, што је 1.268 GWh, односно 8,0% мање у односу на претходну годину.

Хидролошки услови су били изразито неповољни, те је производња у хидроелектранама прикљученим на преносни систем смањена за 1.552 GWh, односно 24,7%, и износила је 4.732 GWh.

Производња у термоелектранама на угаљ износила је 8.483 GWh и била је већа за 0,9%. Док је у термоелектрани Тузла забиљежено повећање производње за 27,4%, остале четири термоелектране су имале мању производњу него претходне године.

Производња у вјетроелектранама прикљученим на преносни систем износила је 393 GWh, што је за 37 GWh или 10,3% више него у 2023. години. Од 1. октобра 2024. године у пробном погону се налази нова вјетроелектрана Ивовик у општини Томиславград, инсталисаног капацитета 84 MW.

Током 2024. године на преносни систем су прикључене четири нове соларне фотонапонске електране:

- Звиздан у општини Љубушки 6. маја (28,5 MW),
- Билећа у истоименој општини 24. маја (55 MW),
- Есо-Wat у општини Столац, I фаза 1. јуна (57 MW) и II фаза 5. децембра (35,47 MW), и
- Делинг Инвест на подручју општина Тузла и Лукавац 9. августа (29,75 MW).

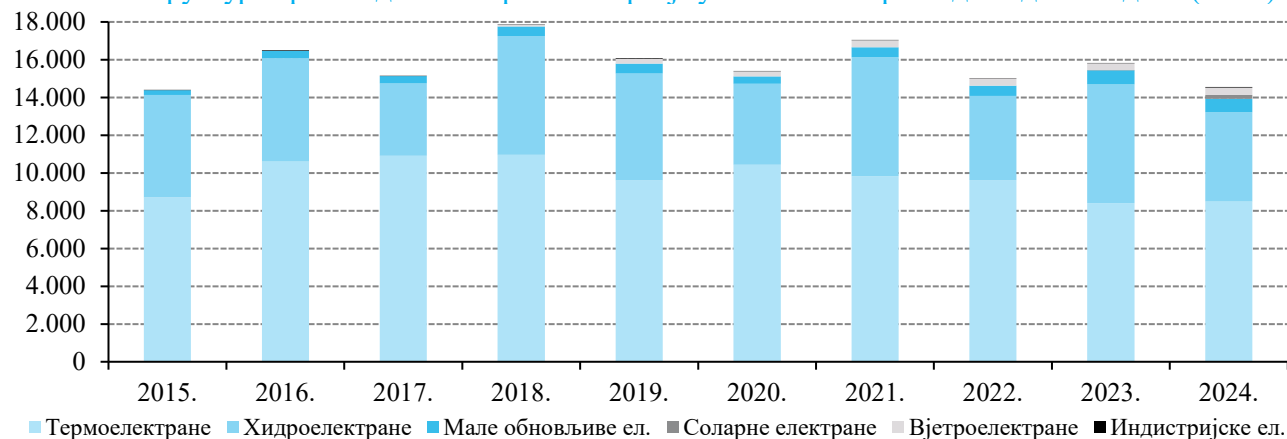
Укупна производња пет постојећих соларних електрана износила је 209 GWh.

Производња електричне енергије из обновљивих извора у електранама прикљученим на дистрибутивни систем износила је 710,17 GWh, што је 4,4% мање него у 2023. години. Неповољне хидролошке прилике одразиле су се на производњу и у овој категорији, јер је производња малих хидроелектране значајно смањена и износила је 312,46 GWh (485,82 GWh у 2023. години).

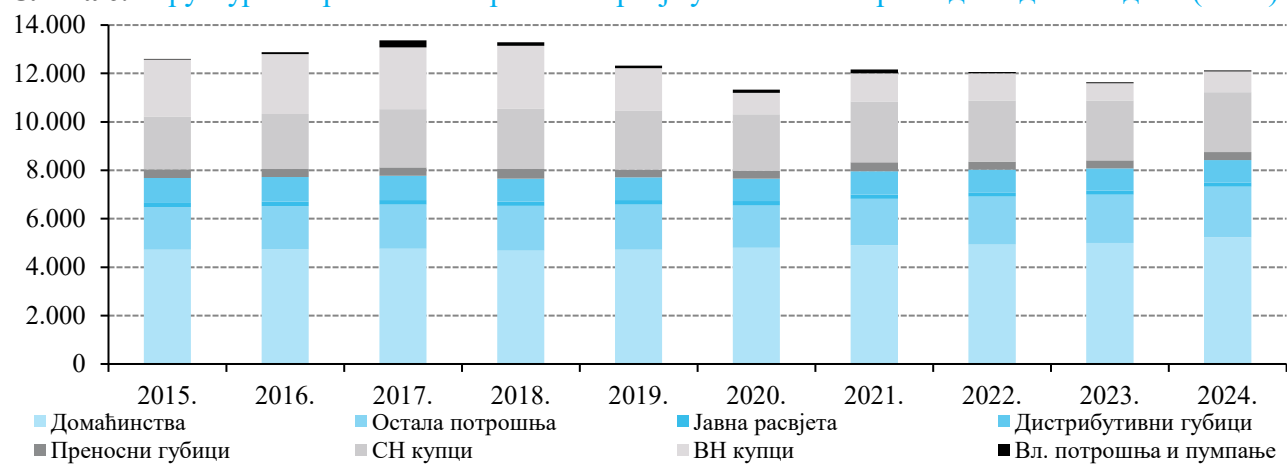
Производња дистрибутивних соларних (фотонапонских) електрана биљежи значајно повећање (62,3%) – у 2024. години произведено је 387,71 GWh, а у 2023. години 238,90 GWh. Уочљив је динамичан раст производње соларних електрана, мада одређени дио капацитета (према процјенама око 30 MW) и произведених количина енергије из ових извора није могуће прецизно евидентирати, због специфичног статуса производње електричне енергије за властите потребе.

У четири постојеће електране на биомасу и биогаз произведено је 9,98 GWh (18,13 GWh у 2023. години). Производња електричне енергије у вјетроелектранама прикљученим на дистрибутивни систем у 2024. години, као и претходне године, износила је 0,03 GWh.

Слика 5. Структура производње електричне енергије у БиХ током претходних десет година (GWh)

Слика 6. Структура потрошње електричне енергије у БиХ током претходних десет година (GWh)

У електроанама индустријских произвођача укупно је произведено 26,46 GWh електричне енергије.

Структура производње током претходних десет година приказана је на слици 5, а на слици 6 структура потрошње електричне енергије у Босни и Херцеговини.

Укупна потрошња електричне енергије износила је 12.131 GWh и повећана је за 497 GWh, односно 4,3% у односу на претходну годину. Потрошња купаца прикључених на преносни систем (ВН купци) повећана је чак за 19,8% и износила је 860 GWh.

Потрошња једног од највећих купаца електричне енергије у Босни и Херцеговини – Metalleghe Silicon д.о.о., Мркоњић Град са свега 28 GWh из 2023. године је повећана на 194 GWh. И подаци о потрошњи електричне енергије осталих купаца, из групе од четири највећа, показују повећања – ArcelorMittal Зеница д.о.о., Зеница за 5,9%, Алумина д.о.о., Зворник за 7,0% и Heidelberg Materials Cement БиН д.д. Какањ (бивша Творница цемента Какањ) за 4,7%.

Дистрибутивна потрошња је износила 10.903 GWh, што је 355 GWh или 3,4% више него претходне године. Највећи пораст је забиљежен код домаћинстава 4,8%, гдје се електрична енергија

у све већем обиму користи за гријање и хлађење простора. Пораст потрошње је забиљежен код купаца прикључених на 10 kV напон и у категорији ‘остала потрошња’ (комерцијални купци прикључени на 0,4 kV), а смањење код купаца прикључених на 35 kV напон (1,4%) и јавне расвјете. Потрошња домаћинстава износила је 5.242 GWh и од 2018. године непрекидно расте.

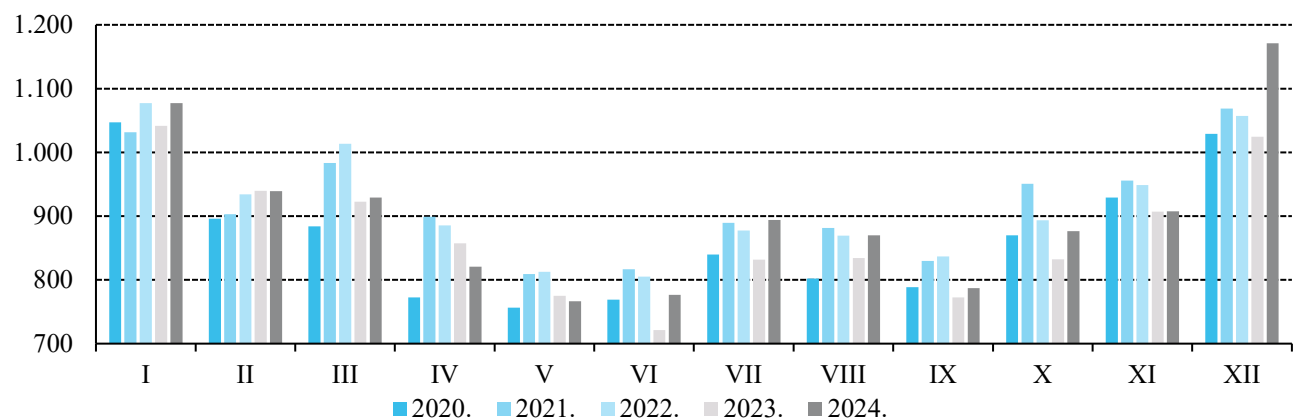
Укупно преузимање електричне енергије из преносног система износило је 10.960 GWh, што је 485 GWh, односно 4,6% више у односу на 2023. годину.

Подаци о енергији која је преузета из преносног система приказани су на слици 7 по мјесецима, те на слици 8 по снабдјевачима.

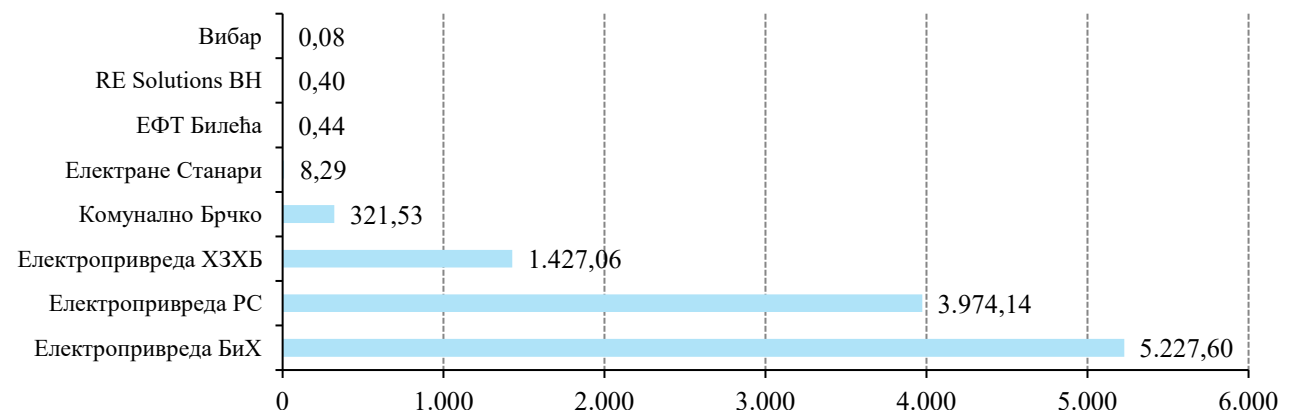
Разлика укупне производње и потрошње, тј. билансни суфицит у 2024. години износио је 2.422 GWh, што Босну и Херцеговину ставља на прво мјесто у југоисточној Европи, испред Бугарске (око 900 GWh), док су остале земље у регији забиљежиле билансни дефицит.

Преглед билансних електроенергетских величина остварених у 2024. години дат је на слици 9. Детаљне билансне величине и електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине дати су у прилозима Ц и Д.

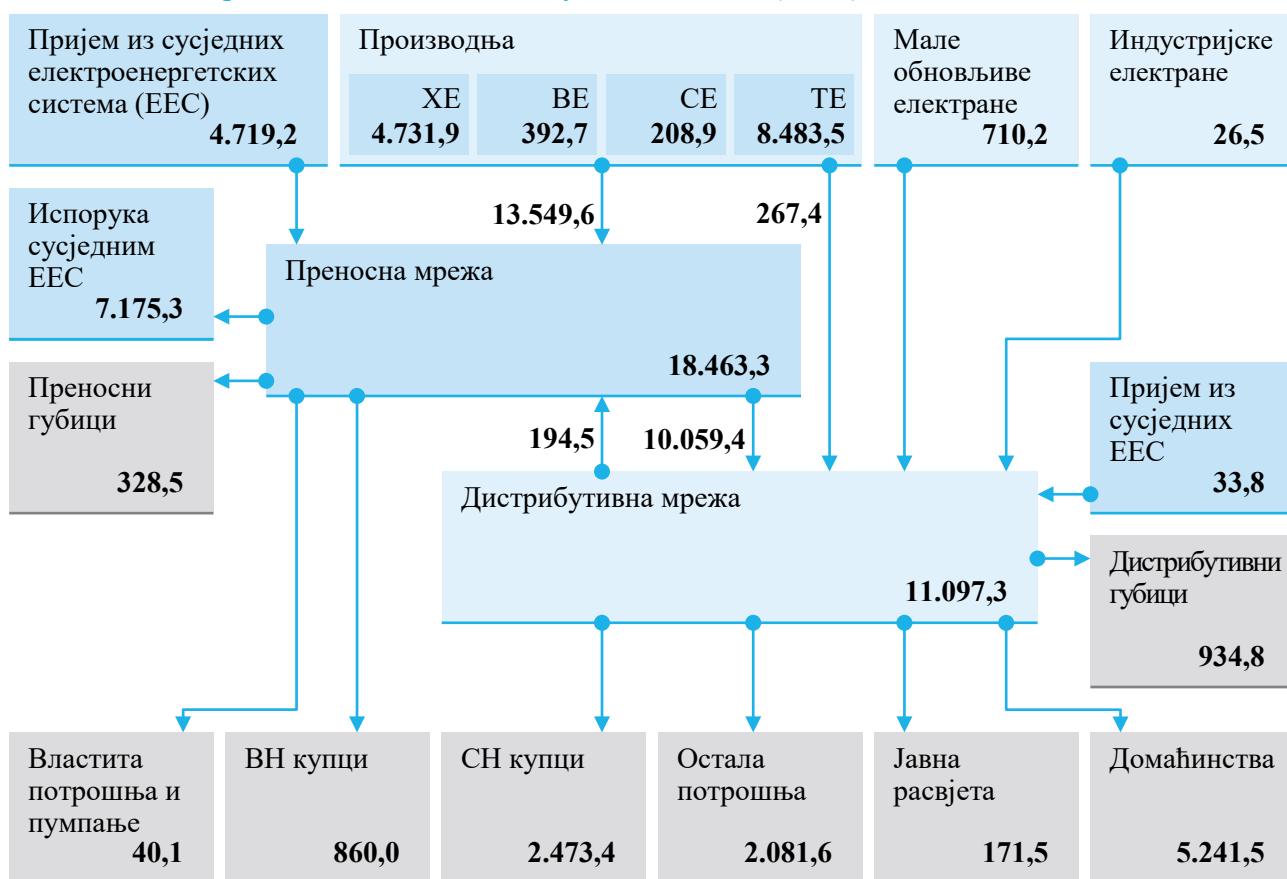
Слика 7. Енергија преузета у БиХ с преносне мреже – мјесечни подаци (GWh)

Слика 8. Енергија преузета с преносне мреже у 2024. години, по снабдјевачима (GWh)

Слика 9. Остварене билансне величине у 2024. години (GWh)

Тржиште електричне енергије у Европи

Просјечна годишња цијена електричне енергије за трговање дан унапријед на Мађарској берзи (HUPX DAM индекс) у 2024. години је износила 100,81 €/MWh, што је 5,6% мање него претходне године, када је износила 106,82 €/MWh (табела 5). Примјетна је разлика цијена у првој половини године када је просјек износио 74 €/MWh и у другој половини с просјеком 127 €/MWh. Такође, повећана је разлика берзанских цијена (енгл. *market spread*) између регије југоисточне Европе и регије западне и средње Европе (*Core* регија). У просјеку Индекс Европске берзе за енергију (EEX) за Њемачку (EPEX Germany) износио је 78,51 €/MWh. Тиме је разлика између просјечних индекса HUPX DAM и EPEX Germany повећана на 22 €/MWh, са 11 €/MWh колико је износила 2023. године. Већ традиционално, на Nord Pool берзи забиљежена је најнижа просјечна цијена од 36,06 €/MWh.

Према прелиминарним подацима, након дужег периода смањења и стагнације, забиљежен је пораст потрошње у Европској унији од 1,1%. Производња је износила 2.741 тераватсати (TWh) и забиљежила је пораст од 1,7%, а највеће повећање оствариле су соларне електране 21,7 % и са 304 TWh постале пети извор с удјелом од 11,1%. Термоелектране на угаљ су смањиле производњу

Табела 5. Цијене електричне енергије на берзама (€/MWh)

Берзовни индекси	Просјечна цијена	Максимална цијена	Минимална цијена
EPEX Germany	78,51	492,04	1,78
EPEX Austria	81,17	358,87	2,87
BSP	91,21	340,32	12,18
HUPX DAM	100,81	358,77	8,35
IBEX	101,98	334,98	19,76
SEEPEx	101,64	283,93	22,68
CROPEX	94,71	340,27	12,63

EPEX Germany – Индекс Европске берзе за енергију (EEX) за Њемачку

EPEX Austria – Индекс Европске берзе за енергију (EEX) за Аустрију

BSP – Индекс Словеначке берзе

HUPXDAM – Индекс Мађарске берзе електричне енергије – тржиште дан унапријед

IBEX – Бугарски берзовни индекс

SEEPEx – Србијански берзовни индекс

CROPEX – Хрватски берзовни индекс

Табела 6. Производња електричне енергије у ЕУ (TWh)

Врста електране	2023.	2024.	Промијена (%)
Нуклеарне електране	619	649	4,7
Гасне електране	452	430	-5,6
Хидроелектране	317	362	9,8
Термоелектране на угаљ	332	269	-15,7
Вјетроелектране	474	477	1,5
Биомаса и биогаз	153	150	-1,3
Соларне електране	247	304	21,7
Остало	102	100	-1,5
<i>Укупно</i>	<i>2.696</i>	<i>2.741</i>	<i>1,7</i>

за 15,7% и с остварених 269 TWh уддио им је по први пута пао испод 10%. Као и у претходне 33 године нуклеарне електране су највећи извор с реализацијом 649 TWh и удјелом од 23,7% у укупној производњи (табела 6). Највећи билансни суфицит у 2024. години биљежи Француска 89 TWh, затим Шведска 33 TWh. Највећи дефицит је остварила Италија 52 TWh, затим Њемачка 28 TWh и Мађарска 11 TWh.

Настављено је динамично инсталисање соларних електрана, чији су укупни капацитети достигли 328 GW, од чега је 65 GW инсталисано у 2024. години, а 163 GW, односно половина свих постојећих капацитета у задње три године. За разлику од

експанзије соларних, вјетроелектране имају стабилну динамику с просјечним уласком у погон 12 до 15 GW нових капацитета годишње (12,9 GW у 2024. години).

Удио фосилних горива у производњи електричне енергије у Европској унији је пао на најнижи досадашњи ниво – 25,5%. Према очекивањима, у 2024. години десио се историјски преокрет у којем је заједнички удио вјетроелектрана и соларних електрана (28,5%) по први пута надмашио удио електрана на фосилна горива (угаљ и природни гас) у производњи електричне енергије. Овакав развој је у складу с циљевима ЕУ о потпуној декарбонизацији електроенергетског сектора до 2030, односно 2035. године.

И поред смањивања удјела у производњи електричне енергије, фосилна горива показују јак утицај на кретање цијена електричне енергије на veleпродајним тржиштима, нарочито у периодима одсуства производње из вјетроелектрана, које су постале други извор по величини у ЕУ. Такође, присутна је значајна разлика у цијенама на берзама гдје нордијске земље због производног портфолија заснованог на хидро, нуклераној и енергији вјетра биљеже значајно ниже цијене од цијена у Core регији, а посебно од цијена у југоисточној Европи, гдје и даље доминирају фосилна горива.

Тржиште електричне енергије у регији

Природа промјена на тржишту електричне енергије Европске уније била је присутна и у југоисточној Европи, тржишту које је од директног интереса за субјекте из БиХ. У регији је доминантан Индекс Мађарске берзе електричне енергије на тржишту дан унапријед (HUPX DAM), чија је просјечна вриједност била 100,81 €/MWh у 2024. години (106,82 €/MWh у 2023. години, а у 2022. години 271,95 €/MWh). Због присутног билансног дефицита и великог учешћа фосилних горива у производњи електричне енергије, veleпродајне цијене у југоисточној Европи су више него у другим европским регијама, те се могу поредити само с цијенама у Италији.

У табели 7 је дат преглед производње и потрошње у регији, из којег је видљиво да је укупни дефицит с 3,2 TWh у 2023. години, повећан на 16,2 TWh у 2024. години. Томе су у првом реду допринијеле неповољне хидролошке прилике, али и слабости присутне у раду термоелектрана на угаљ. Слаба хидрологија је била нарочито изражена у другој половини године, те је у том периоду дошло до пораста цијена, које су у новембру и децембру у просјеку износиле око 150 €/MWh.

Примјена Система трговања емисионим јединицама стакленичких гасова унутар ЕУ, у условима опадајућих veleпродајних цијена, био је разлог убрзаног напуштања коришћења угља у производњи електричне енергије. Овај тренд је био присутан у Румунији и Грчкој, а од 2023. године биљежи се и у Бугарској. Међутим, растући тренд veleпродајних цијена у другој половини 2024. године омогућио је профитабилан рад електрана на фосилна горива, па су гасне електране у Грчкој, која има знатне капацитете,

Табела 7. Производња и потрошња електричне енергије у регији у 2024. години (TWh)

Држава	Производња	Потрошња	Разлика
Албанија	6,8	7,2	-0,4
Босна и Херцеговина	13,4	10,9	2,5
Бугарска	37,7	36,8	0,9
Црна Гора	2,6	3,0	-0,4
Грчка	50,3	50,4	-0,2
Хрватска	13,3	18,3	-5,0
Косово*	5,9	6,5	-0,6
Мађарска	32,2	43,4	-11,1
Румунија	51,2	54,2	-3,0
Сјеверна Македонија	4,3	5,0	-0,7
Словенија	14,8	12,4	2,4
Србија	33,7	34,3	-0,6
Укупно	266,2	282,4	-16,2

* Овај назив не прејудуира статус и у складу је с Резолуцијом Савјета безбједности Уједињених нација 1244 и Мишљењем Међународног суда правде о Декларацији о независности Косова.

искористиле повољне околности на тржишту и произвеле 22 TWh. Истовремено се граде бројне соларне електране, па су ти капацитети достигли значајне износе у неким државама (Грчка 9,0 GW, Мађарска 7,5 GW, Словенија 1,4 GW). И даље су присутни проблеми у експлоатацији угља и расположивости термоблокова (Босна и Херцеговина, Србија, Сјеверна Македонија, Косово*). Србија и Сјеверна Македонија су увозиле недостајуће количине, док се у Босни и Херцеговини производња у термоелектранама стабилизовала на nižем нивоу, уз набавку дијела потребног угља из рудника у приватном власништву. За разлику од Европске уније, гдје инсталирани капацитети вјетроелектрана и соларних електрана значајно расту, у земљама Западног Балкана динамика изградње ових извора не гарантује достизање циљева транзиције према чистој енергији.

Оснивање националних берзи је довршено у земљама Западног Балкана још у 2023. години, осим у Босни и Херцеговини која је сада једина земља у регији без институционалног велепродајног тржишта. Берзе у Албанији, Црној Гори и Сјеверној Македонији још увијек раде с малим прометом електричне енергије, али је актуелан процес њихове интеграције у јединствено европско тржиште дан унапријед и унутардневно тржиште.

Табела 8. Број купаца електричне енергије у БиХ по категоријама потрошње

Снабдјевач	110 kV	35 kV	10 kV	Остала потрошња (тржишно сн.)	Остала потрошња (јавно сн.)	Домаћинства	Јавна расвјета	Укупно
Електропривреда БиХ	13	67	975	20.152	48.667	741.434	4.915	816.223
Електропривреда РС	5	30	1.033	4.045	27.359	526.553	96	559.121
Електропривреда ХЗХБ	3	3	316	4.700	12.614	185.766	2.212	205.614
Комунално Брчко		1	79	307	3.519	33.261	456	37.623
Остали снабдјевачи			1	3				4
Укупно	21	101	2.404	29.207	92.159	1.487.014	7.679	1.618.585

Тржиште електричне енергије у Босни и Херцеговини

Укупна потрошња електричне енергије у Босни и Херцеговини у 2024. години износила је 12.131 GWh или 4,3% више него у претходној години. Купци прикључени на преносни систем су преузели 860 GWh или 19,8% више, а купци прикључени на дистрибутивни систем 10.903 GWh, уз повећање у односу на претходну годину од 3,4%. Од овог износа 9.968 GWh односи се на преузимање крајњих купаца, а 935 GWh на губитке у дистрибуцији. Укупна продаја крајњим купцима износила је 10.828 GWh и већа је за 4,6%.

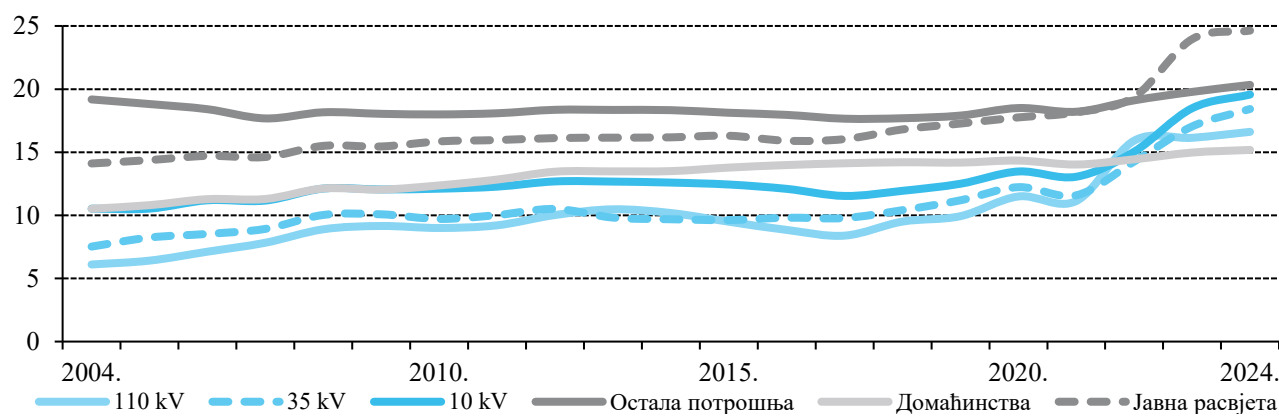
Број купаца електричне енергије у БиХ на крају године износио је 1.618.585, од тога су 1.487.014 домаћинства, а 131.571 купци у свим осталим категоријама потрошње (табела 8).

Надлежне регулаторне комисије у БиХ не утврђују тарифне ставове за купце у оним категоријама потрошње које према легислативи више не могу бити регулисане. Истеком 2014. године престала је регулација тарифа за снабдијевање за све купце, осим за домаћинства и купце из категорије ‘остала потрошња’ (комерцијални купци прикључени на 0,4 kV) који имају статус ‘малог купца’. Од 1. јануара 2015. године сви купци електричне енергије у БиХ могу бирати свог снабдјевача на тржишту. Купци који не одаберу снабдјевача на тржишту могу се снабдијевати код јавних снабдјевача по њиховим тржишним цијенама, а домаћинства и мали купци по регулисаним цијенама у оквиру јавне, односно универзалне услуге.

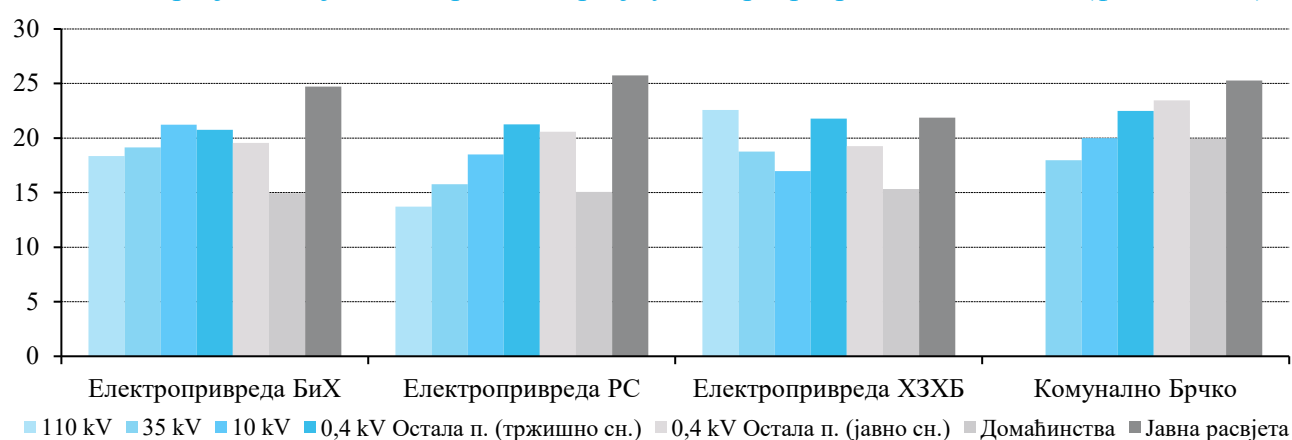
Могућност снабдијевања у оквиру ове услуге током 2024. године користила су сва домаћинства у БиХ и највећи број малих купаца из категорије ‘остала потрошња’. Просјечна цијена електричне енергије за те купце износила је 16,05 фенинга/kWh и већа је 0,4% него у 2023. години када је износила 15,99 фенинга/kWh.

При томе је просјечна цијена за домаћинства износила 15,18 фенинга/kWh (повећање од 1,4%), док је просјечна цијена за мале купце из категорије ‘остала потрошња’ који се снабдијевају путем

Слика 10. Просјечне цијене електричне енергије по категоријама купаца, без ПДВ-а (фенинг/kWh)

Слика 11. Просјечне цијене електричне енергије у електропривредама, без ПДВ-а (фенинг/kWh)

јавне, односно универзалне услуге била 19,74 фенинга/kWh и већа је за 2,1% у односу на 2023. годину.

Просјечне цијене за крајње купце у БиХ приказане су на слици 10, а на слици 11 по јавним снабдјевачима, за 2024. годину.

Регулаторне комисије у БиХ дјелују на постепеном уклањању насљеђених унакрсних субвенција између појединих категорија купаца, које се одвија у складу с добром међународном регулаторном праксом, уз избегавање тзв. ‘тарифних шокова’. Тренд промјене односа просјечних цијена за мале комерцијалне купце и домаћинства видљив је на слици 10. Према подацима из 2024. године унакрсна субвенција између тих категорија у просјеку износи 30,0% биљежећи најмању вриједност у случају купаца које снабдијева Комунално Брчко (17,7%), а највећу код купаца Електропривреде РС (36,4%).

Јасна је потреба да се унакрсне субвенције смањују, чиме се поштује основни регулаторни принцип одражавања стварних трошкова у формирању цијена. Тиме се омогућава тржишно надметање и у снабдијевању домаћинстава, односно отвара могућност тржишним снабдјевачима да понуде повољније цијене и буду конкурентни и у том сегменту тржишта.

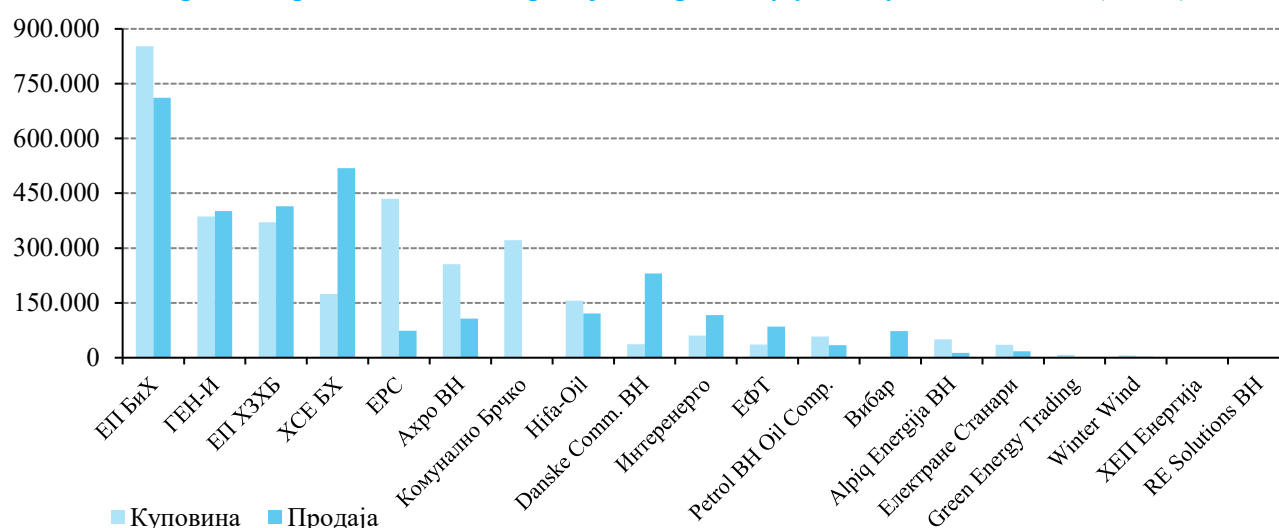
На малопродајном тржишту у Босни и Херцеговини од 1. јануара 2016. године регистроване су прве промјене снабдјевача код купаца прикључених на дистрибутивни систем, од када из мјесеца у мјесец њихов број варира. У 2024. години највећи дио купаца се снабдијевао код својих традиционалних снабдјевача (тзв. 'инкумбенти'). Ниво veleпродајних цијена узроковао је смањење конкуренције на малопродајном тржишту, те су поред инкумбента, на малопродајном тржишту била активна још три снабдјевача: ХЕП Енергија д.о.о., Мостар, Petrol BH Oil Company д.о.о., Сарајево и Energy Financing Team д.о.о., Билећа. Они су снабдијевали само мали дио купаца на средњем напону и купаца у категорији 'остала потрошња', којима су испоручили укупно 14,96 GWh. Инкумбенти су снабдијевали све купце електричне енергије прикључене на преносни систем и снабдијевали највећи дио купаца прикључених на дистрибутивни систем.

Дакле, у 2024. години купцима који су промијенили снабдјевача испоручено је 14,96 GWh, или свега 0,15% од укупно преузете енергије крајњих купаца у БиХ. У претходном периоду десетине хиљада купаца промијенило је услове снабдијевања промјеном уговора са својим ранијим традиционалним снабдјевачима, чиме су на отвореном тржишту изабрали понуду за снабдијевање која најбоље одговара њиховим потребама.

Купцима који се снабдијевају у оквиру јавне, односно универзалне услуге испоручено је 6.474,46 GWh (59,8% од укупне потрошње крајњих купаца), а купцима за које цијене нису регулисане испоручено је 4.353,63 GWh (40,2%).

Значајно динамичније је трговање на veleпродајном тржишту у БиХ, које се заснива на билатералним аранжманима куповине и продаје електричне енергије (слика 12). Премда ово тржиште и даље није институционализовано (не постоји оператор тржишта, односно берза електричне енергије), резултат бројних билатералних уговора је значајан – 19 активних лиценцираних субјеката

Слика 12. Преглед трговања на veleпродајном тржишту у БиХ у 2024. години (MWh)

остварило је промет од 3.244 GWh на домаћем тржишту. Уз то регистроване су и прекограничне трансакције у укупном обиму 6.545 GWh, од чега су извозне износиле 4.524 GWh, а увозне 2.021 GWh.

Поред veleпродајног и малопродајног тржишта у Босни и Херцеговини је функционално и балансно тржиште којим управља НОС БиХ. У бити ради се о монопсоном тржишту, гдје на страни потражње постоји само један субјекат – НОС БиХ, док на страни понуде егзистирају углавном произвођачи који пружају помоћне услуге. На балансном тржишту се такође обавља и обрачун одступања (дебаланса) балансно одговорних страна од дневног распореда у енергетском и финансијском смислу. Цијене дебаланса се одређују на основу цијена регулационе (балансне) енергије на сатном нивоу. Све трансакције између понуђача с једне стране и НОС-а БиХ с друге стране обављају се на тржишном принципу путем годишњих и мјесечних тендера, док се цијене регулационе енергије формирају дан унапријед путем понуда пружалаца на сатној основи.

Вриједност укупно набављених помоћних услуга на балансном тржишту у 2024. години износи 103,80 милиона КМ, од чега се 60,96 милиона КМ односи на набавку енергије за покривање губитака у преносном систему, 12,58 милиона КМ на плаћање одступања према СХБ регулационом блоку фреквенције и снаге размјене (ЛФЦ блок СХБ) – тзв. FSKAR обрачун, те 30,26 милиона КМ на плаћања регулационих капацитета (снаге) и регулационе (балансне) енергије (табела 9).

Регулациона енергија је ангажована у смјеру ‘нагоре’ у износу 68,10 GWh (од чега је 2,99 GWh позитивна резерва за одржавање фреквенције – FCR, 47,92 GWh резерва за аутоматску обнову фреквенције – aFRR и 17,19 GWh резерва за ручну обнову фреквенције – mFRR). У смјеру ‘надоље’ регулациона енергија је ангажована у износу 51,89 GWh (од чега је 3,24 GWh

Табела 9. Вриједност набављених помоћних услуга

Помоћна услуга	2023. (КМ)	2024. (КМ)	Проmjена (%)
FCR – капацитет	830.715	843.106	1,5
aFRR – капацитет	7.266.227	6.039.550	-16,9
mFRR – капацитет	7.941.410	7.037.200	-11,4
Балансна енергија ‘нагоре’	12.010.387	20.949.061	74,4
Балансна енергија ‘надоље’	-9.431.267	-4.611.041	-51,1
Губици у преносном систему	39.961.871	60.959.382	52,5
Одступања према ЛФЦ блоку СХБ (FSKAR обрачун)	1.730.731	12.579.061	626,8
Укупно	60.310.074	103.796.319	72,1

негативна FCR, 46,68 GWh aFRR и 1,97 GWh mFRR). По питању дебаланса балансно одговорних страна, исказано је укупно одступање у смјеру дефицита (мањка) енергије од 88,82 GWh и укупно одступање у смјеру суфицита (вишка) енергије од 41,71 GWh, што је резултирало дефицитом према ЛФЦ блоку СХБ у износу од 47,11 GWh. При томе су остварене просјечне цијене дебаланса од 307,61 KM/MWh за дефицит и 88,87 KM/MWh за суфицит енергије.

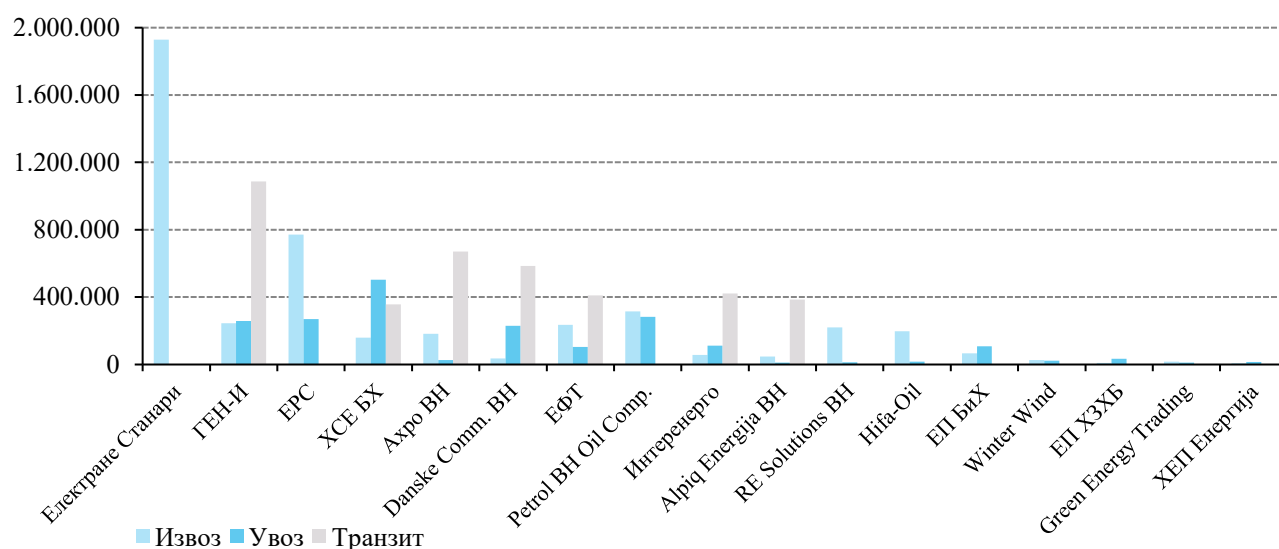
НОС БиХ је, пружањем системске услуге, од снабдјевача који преузимају енергију из преносног система и кроз обрачун одступања балансно одговорних страна од дневног распореда, остварио приход 99.808.945 KM, од чега 52.485.287 KM према тарифи за системску услугу и 47.323.658 KM за дебалансе.

Повећањем veleпродајних цијена електричне енергије у другој половини 2024. године повећане су и цијене балансне енергије, а тиме и цијене дебаланса. Уз лошу хидролошку ситуацију и проблеме у раду термоелектрана, балансно одговорне стране су биле суочене с мањком енергије, што се одразило и на повећање одступања од дневног распореда, па су дебаланси у финансијском смислу порасли за 82,9%. Поред тога, евидентиран је извоз прекограничних баланских услуга у вриједности 570.747 KM и увоз у вриједности 1.192.088 KM.

Прекогранична трговина

Добра повезаност система Босне и Херцеговине са сусједним електроенергетским системима омогућава висок ниво прекограничне размјене електричне енергије. Због смањења производње и повећања потрошње, смањен је извоз електричне енергије, те је у 2024. години извезено 4.524 GWh, што је 12,1% мање него у претходној години. Електричну енергију извозило је 17 субјеката, а по обиму на првом мјесту су биле Електране Станари с 1.929 GWh, а затим слиједе

Слика 13. Преглед прекограничних трансакција по субјектима у 2024. години (MWh)

Табела 10. Прекогранична трговина по границама, укључујући регистровани транзит (GWh)

Земља	Извоз	Увоз
Хрватска	2.159,0	4.101,2
Србија	3.490,5	1.203,3
Црна Гора	2.791,1	632,5
Укупно	8.440,6	5.937,0

МХ Електропривреда Републике Српске – Матично предузеће, а.д., Требиње са 772 GWh, Petrol BH Oil Company д.о.о., Сарајево с 315 GWh, ГЕН-И д.о.о., Сарајево с 244 GWh итд.

Увоз електричне енергије је износио 2.021 GWh и повећан је 120,3% у односу на претходну годину. Међу 16 субјеката који су обављали увоз електричне енергије највећу реализацију имали су ХСЕ БХ Енергетско предузеће д.о.о., Сарајево (503 GWh), Petrol BH Oil Company (284 GWh), МХ Електропривреда Републике Српске – Матично предузеће, а.д., Требиње (269 GWh), ГЕН-И д.о.о., Сарајево (259 GWh) итд.

Преглед прекограничних трансакција по субјектима у 2024. години дат је на слици 13.

Највећи обим прекограничне трговине електричном енергијом се обављао на граници с Хрватском, затим на границама са Србијом и Црном Гором (табела 10).

Током 2024. године регистрован је транзит електричне енергије преко преносног система БиХ у износу од 3.916 GWh, што је 681 GWh или 21,1% више него претходне године. Транзитни токови имају специфичан значај јер се користе као основни елемент код обрачуна прихода и расхода у оквиру *Механизма наплате између оператора преносног система* (ИТЦ механизам). Како његов обрачун, због комплексне процедуре

Табела 11. Приходи остварени на годишњим аукцијама

Година	Приход (КМ)	Година	Приход (КМ)
2013.	2.036.125	2020.	2.605.349
2014.	2.905.655	2021.	3.533.182
2015.	1.091.719	2022.	7.914.536
2016.	952.030	2023.	17.166.909
2017.	2.021.274	2024.	14.635.393
2018.	1.171.731	2025.	27.350.378
2019.	2.683.896		

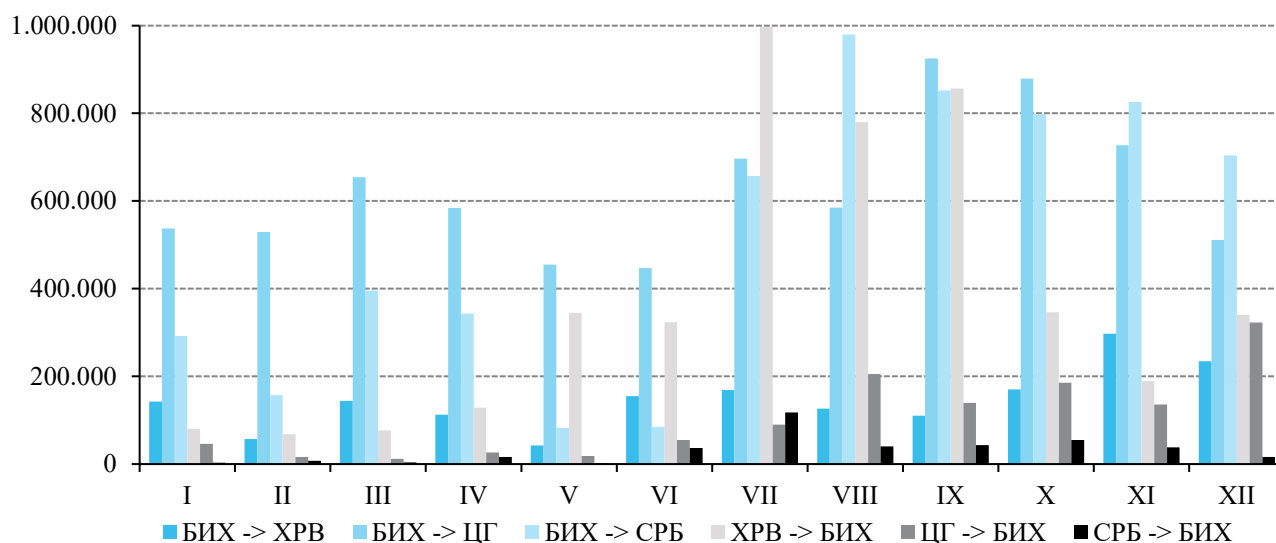
знатно касни, тек средином 2024. године су објављени комплетни подаци за 2023. годину. Према тим подацима укупан расход који је БиХ остварила износи 16.950.760 КМ, чиме се по четврти пут у низу не биљежи приход у дефинисаном временском оквиру. Према правилима повећани транзитни токови увећавају приход, док повећање како извозних тако и увозних токова утиче на повећање расхода.

Укупан приход Босне и Херцеговине по основу аукција за додјелу прекограничних преносних капацитета на годишњем нивоу, које су одржане почетком децембра 2024. године за наредну годину износи 27.350.378 КМ, што је највећи износ од када се аукције обављају (табела 11). Трећу годину заредом највиша цијена постигнута је на граници с Црном Гором у износу 6,27 €/MWh за 199 MW преносног капацитета у смјеру из БиХ. У смјеру из БиХ према Србији (за капацитет 150 MW) постигнута је цијена 5,10 €/MWh, док је у смјеру према Хрватској додијељен капацитет од 400 MW по цијени 1,51 €/MWh. На свим границама у смјеру према БиХ за исте износе понуђених капацитета цијене су вишеструко ниже.

На слици 14 приказани су приходи по основу мјесечних аукција, по границама и смјеровима. Ови приходи су у 2024. години повећани 9,4% и износили су 17.447.824 КМ. Дневне и унутардневне аукције прекограничних капацитета за 2024. годину резултирале су приходом од 4.185.312 КМ, што је 161,9% више од остварења у претходној години.

У складу с правилима Електропренос Босне и Херцеговине је корисник свих прихода по основу додјеле права на коришћење прекограничних преносних капацитета, као и прихода, односно расхода од примјене *Механизма наплате између оператора преносног система* (ИТЦ механизма).

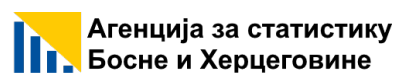
Слика 14. Приход по основу мјесечних и дневних аукција, по границама и смјеровима (КМ)

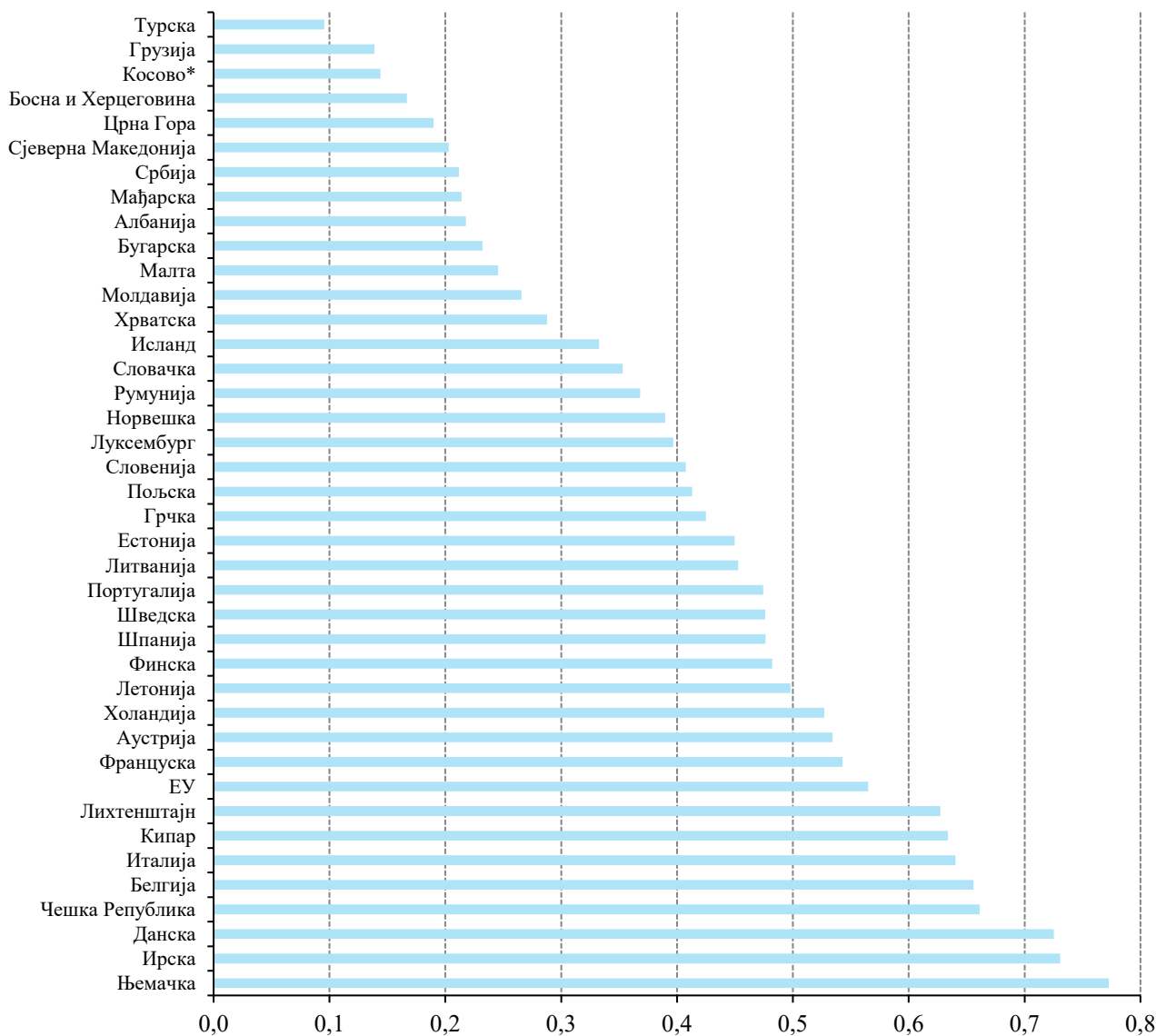
3.8 Енергетска статистика

Свјестан значаја објективности приказа података о енергетским величинама и цијенама електричне енергије, ДЕРК је и током 2024. године посебну пажњу посветио унапређењу свог дјеловања у сегменту енергетске статистике.

Кључни партнер у размјени енергетских величина и података је Агенција за статистику Босне и Херцеговине, с којом ДЕРК дуго година сарађује, нарочито у испуњавању обавезе извјештавања према међународним тијелима, слиједећи прописане методологије и динамику извјештавања. Сарадња двије институције придонosi развоју енергетске статистике и хармонизацији система службене статистике Босне и Херцеговине и статистике земаља Европске уније у свим областима, а посебно у области енергије.

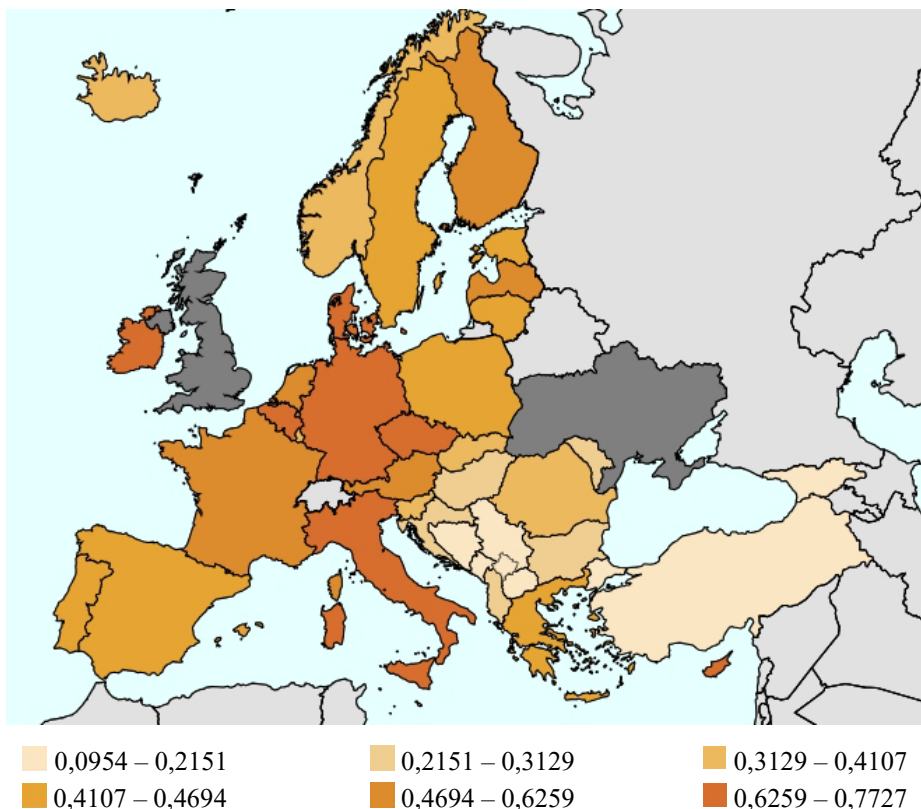

Слика 15. Цијене електричне енергије у КМ/kWh за домаћинства (годишња потрошња од 2.500 до 5.000 kWh) у првој половини 2024. године, по методологији Еуростата

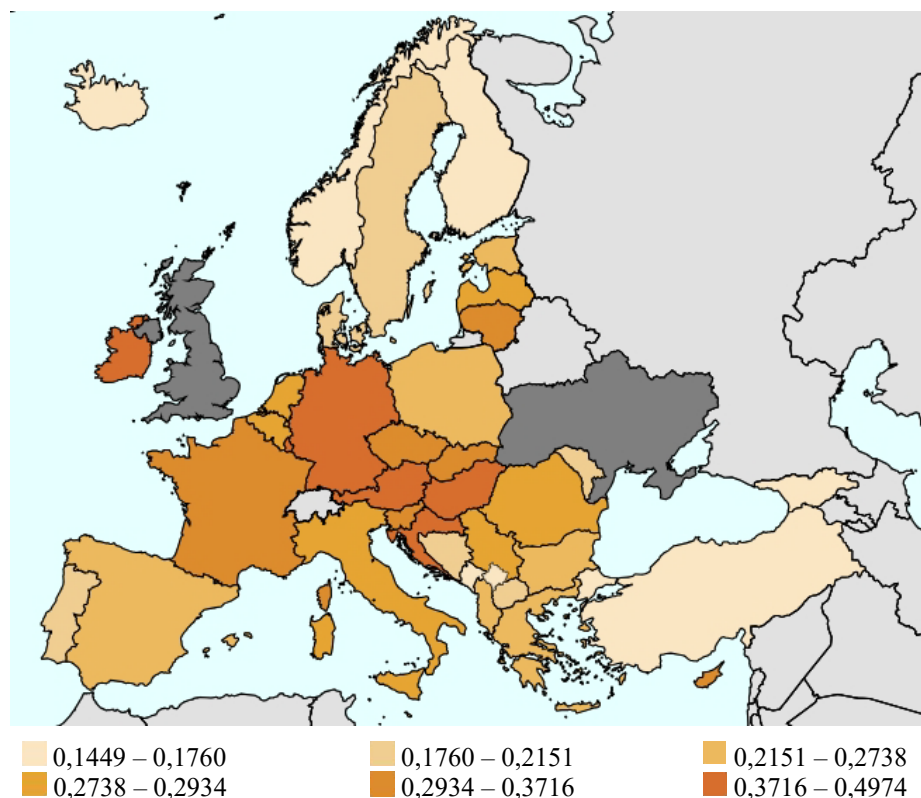

Напомена: наведени износи укључују све порезе и накнаде

Слика 16. Географски приказ цијена електричне енергије за домаћинства (у КМ/кWh) у првој половини 2024. године, по методологији Еуростата

Слика 17. Географски приказ цијена електричне енергије за индустрију (у КМ/кWh) у првој половини 2024. године, по методологији Еуростата

Резултати сарадње двије институције су препознатљиви и у извјештајима Еуростата који од 2011. године укључују податке о цијенама електричне енергије у БиХ, што омогућује њихову упоредбу са земљама Европске уније и неким земљама које су у процесу приступања ЕУ (слике 15 – 18).

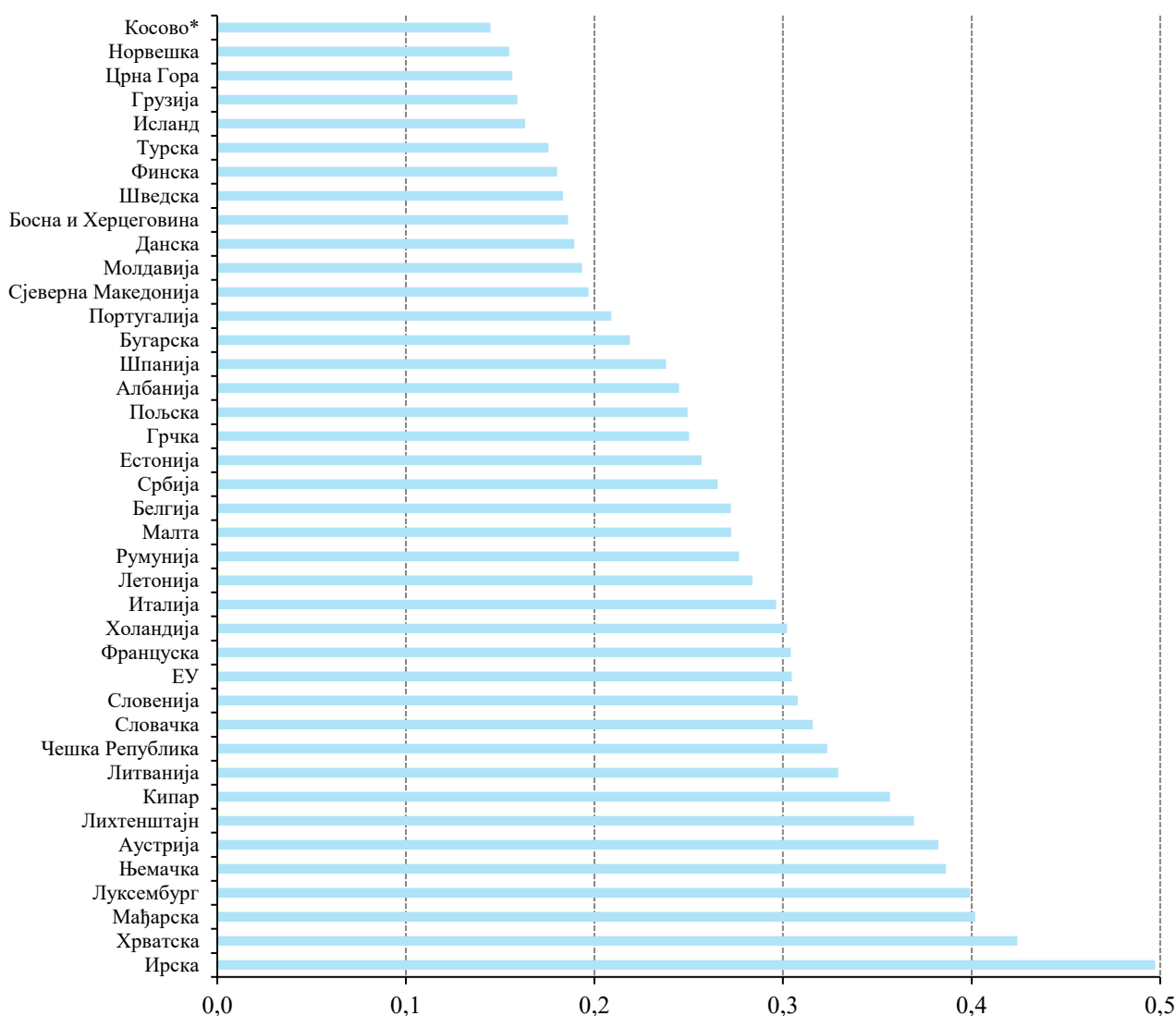
Поред анализе података о електроенергетском сектору БиХ, ДЕРК континуирано прикупља и анализира податке о регионалном тржишту, укључујући податке берзи електричне енергије са сједиштима у Лајпцигу, Будимпешти, Софији, Београду, Љубљани и Загребу (табела 5).

На основу систематизованог приступа према бројним електроенергетским показатељима, ДЕРК је и током 2024. године квалитетно одговарао на бројне упите различитих домаћих и међународних институција презентујући статистичке податке о електроенергетском сектору Босне и Херцеговине.

Еуростат је статистичка институција Европске уније смјештена у Луксембургу. Њен задатак је да осигура статистике Европској унији на европском нивоу које омогућују поређења између земаља и регија.

Слика 18. Цијене електричне енергије у КМ/kWh за индустрију (годишња потрошња од 500 до 2.000 MWh) у првој половини 2024. године, по методологији Еуростата

Напомена: наведени износи искључују све порезе и накнаде

3.9 Судски и други спорови

Свих шест досадашњих пресуда Суда Босне и Херцеговине је потврдило законитост одлука ДЕРК-а које су биле судским путем оспорене од правних лица о чијим захтјевима је одлучивао након спроведених тарифних поступака или поступака рјешавања спорова. Током 2024. године, није било нових захтјева од активно легитимисаних субјеката за преиспитивање одлука из регулаторне праксе Државне регулаторне комисије за електричну енергију.

Једна од специфичности регулације је адјудикативна функција регулатора, односно надлежност за рјешавање спорова који настану између корисника и пружаоца услуга у регулисаном сектору. Сходно Закону о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ, рјешавање спорова који се односе на преносни систем дио је надлежности и овлашћења Државне регулаторне комисије за електричну енергију. Током 2024. године, није било нових захтјева за рјешавање спорова који су у надлежности ДЕРК-а.

Осим директног осигуравања права на фер и недискриминаторан приступ преносној мрежи и активне заштите купаца кроз рјешавање спорова, Државна регулаторна комисија настоји дјеловати едукативно и превентивно, те ова настојања у значајној мјери предупређују ове спорове. Превентивне активности се остварују на више начина – спровођењем надзора над регулисаним субјектима и квалитетом услуга које пружају, прикупљањем, анализом и обрадом података о прописима и поступањима регулисаних субјеката у домену приступа преносној мрежи и заштите потрошача, те активним учешћем представника ДЕРК-а у креирању различитих платформи и едукативних алата за кориснике система и купце електричне енергије.

3.10 Остале кључне активности

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је и током 2024. године размјењивала податке с већим бројем државних институција, међу којим се издвајају Савјет министара Босне и Херцеговине, Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, Дирекција за европске интеграције Савјета министара БиХ, КонкурENCIЈСКИ савјет БиХ и Агенција за статистику БиХ,⁴ те припремала различите информације за њихове потребе. Посебан допринос ДЕРК је дао раду Одбора за стабилизацију и придруживање Босне и Херцеговине Европској унији и Пододбора за транспорт, енергију, животну средину и регионални развој. У складу са својим законским овлашћењима да као регулаторно тијело дјелује и на подручју Брчко Дистрикта БиХ, ДЕРК у свом раду сарађује и с Владом Дистрикта.

⁴ Меморандуме о сарадњи Државна регулаторна комисија за електричну енергију потписала је с Агенцијом за статистику БиХ 19. априла 2011. године и с КонкурENCIЈСКИМ савјетом БиХ 28. маја 2014. године.

Државна регулаторна комисија и ентитетске регулаторне комисије – Регулаторна комисија за енергију у Федерацији БиХ и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске, сарађују и усклађују своје дјеловање од свог оснивања.

ДЕРК континуирано проактивно дјелује у реформи и развоју правног оквира за електричну енергију у БиХ у складу с правном тековином Европске уније. При томе, на основу досадашњих регулаторних искустава у примјени закона у области електричне енергије, као и на основу досадашње едукације и сарадње с релевантним међународним институцијама, изражава спремност да пружи потпору и конкретну помоћ у испуњавању обавеза Босне и Херцеговине путем различитих нормативних активности.

На захтјев Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, које је надлежно тијело за креирање политике у складу са *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у БиХ*, ДЕРК је именовао представнике у *Радну групу за наставак рада на изради и усаглашавању Закона о регулатору електричне енергије и природног гаса, преносу и тржишту електричне енергије у БиХ*, као и у *Радну групу за пренос и спроведбу Уредбе (ЕУ) 2022/869 о смјерницама за трансевропску енергетску инфраструктуру*. ДЕРК очекује да се изградом новог државног закона заврши пренос *Трећег енергетског пакета* и пакета *Чиста енергија за све Европљане*, односно *Пакета за интеграцију тржишта електричне енергије (ЕИП)*, који је комплетиран у Енергетској заједници уз обавезу да се до краја 2023. године изврши пренос његовог садржаја у домаће законодавство и осигура спроведба (видјети дио 4.1 и Прилог Е).

ДЕРК, дјелујући у складу са својим овлашћењима, даје подршку у изради *Интегрисаног националног енергетског и климатског плана Босне и Херцеговине (НЕЦП)*. Процес његове израде води Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, уз сарадњу с надлежним ентитетским министарствима. ДЕРК учествује у активностима интерресорне радне групе успостављене за израду овог плана, као и у раду Тематске радне групе за енергетску ефикасност, Тематске радне групе за обновљиве изворе и Тематске радне групе за сигурност снабдијевања и унутрашње енергетско тржиште. Нацрт НЕЦП-а достављен је на преглед Секретаријату Енергетске заједнице 30. јуна 2023. Крајем децембра исте године, Секретаријат је, на основу члана 9. Уредбе (ЕУ) 2018/1999 о управљању енергетском унијом и дјеловањем у подручју климе, оцијенио Нацрт плана и дао своје детаљне препоруке. Босна и Херцеговина је позвана да иновира његов садржај и свој коначни НЕЦП усвоји и достави Секретаријату Енергетске заједнице до 30. јуна 2024. године.

На позив Министарства спољне трговине и економских односа БиХ, ДЕРК активно учествује у активностима *Радне групе за успостављање система енергетског менаџмента и информационог система енергетске ефикасности у институцијама БиХ*.

Значајну подршку ДЕРК даје и у оквиру *Програма интегрисања Босне и Херцеговине у Европску унију*, активно учествујући у активностима из Поглавља 15 – Енергија, Поглавља 21 – Транс-европске мреже, и Поглавља 28 – Заштита здравља и потрошача.

Представници ДЕРК-а су и у 2024. години активно учествовали у реализацији пројекта Свјетске банке, у оквиру којег су се спроводиле активности у припреми *Студије о складиштењу енергије и балансним услугама у Босни и Херцеговини*.

Током 2024. године представници ДЕРК-а су активно учествовали у трогодишњем пројекту који спроводи Њемачко друштво за међународну сарадњу (њем. *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit* – ГИЗ) *Акција заједнице за енергетску транзицију у Босни и Херцеговини*, покренутом у јуну 2023. године, као и у регионалном трогодишњем пројекту ГИЗ-а *Зелена агенда: Декарбонизација сектора електричне енергије на Западном Балкану* који се спроводи од новембра 2022. године.

Дјелујући као национални регулатор у заступању интереса БиХ, ДЕРК је учествовао у више локалних и регионалних пројеката који су се одвијали током 2024. године. При томе се посебно истичу активности које су Америчка агенција за међународни развој (УСАИД) и Национална асоцијација регулатора САД (НАРУК) организовали по слједећим темама:

- Повећање стабилности и техничке експертизе на европским и евроазијским енергетским тржиштима,
- Глобални развој и просперитет жена: Унапређење жена лидера у енергетици,
- Праведна и сигурна енергетска транзиција – Регионална процјена адекватности ресурса, и
- Спремност за ванредне ситуације и доношење правила о приправности.

У тим областима, у оквиру Регулаторног партнерства босанско-херцеговачких енергетских регулатора (ДЕРК, ФЕРК и РЕРС) с НАРУК-ом, а које подржава УСАИД, током 2024. године организовано је неколико стручних усавршавања. *Меморандум о разумијевању између страна* у пројекту Регулаторног партнерства потписан је у јануару 2014. године. Од тада се размјењују информације и искуства, те упознају најбоље праксе како би регулатори могли наставити да креирају и спровode фер и независну регулацију у циљу осигурања ефикасног, транспарентног и стабилног функционисања електроенергетског сектора у исто вријеме штитећи интересе купаца и инвеститора.

У складу са својим надлежностима Државна регулаторна комисија за електричну енергију је учествовала у реализацији петогодишњег *УСАИД Пројекта асистенције енергетском сектору* (УСАИД ЕПА), који је завршен у септембру 2024. године. Пројект је пружио техничку помоћ у координисању, управљању и побољшању правног оквира и транспарентности у

енергетском сектору. У том смислу је и током 2024. године припремљен низ анализа, препорука и других докумената, уз директно учешће представника ДЕРК-а.

У циљу јачања енергетске сигурности Босне и Херцеговине и убрзања реформе енергетског сектора Влада Сједињених Америчких Држава је 1. октобра 2024. године покренула нови петогодишњи пројект под називом *Пројект асистенције енергетском сектору* (ЕПА). У фокусу Пројекта је електрична енергија, природни гас, енергетска сигурност, обновљива енергија, енергетска ефикасност, е-мобилност, законски и регулаторни оквир, кибернетичка безбједност и дигитализација, те односи с јавношћу. Најављена је сарадња и подршка отвореном дијалогу с доносиоцима одлука, лидерима у енергетском сектору, приватном сектору, невладиним организацијама, медијима и грађанима како би се примијениле кључне реформе потребне за изградњу отпорнијег, диверзификованог и одрживог енергетског сектора.

Током 2024. године, у складу са својим надлежностима, представници ДЕРК-а су учествовали у трогодишњем пројекту *EU4Energy*, односно пројекту техничке помоћи Европске уније енергетском сектору Босне и Херцеговине, који је покренут у новембру 2022. године. Сврха пројекта је пружити потребну техничку помоћ за подршку систематској реформи енергетског сектора у земљи, укључујући испуњавање обавеза Босне и Херцеговине из *Уговора о успостави Енергетске заједнице, Паришког споразума о климатским промјенама* и других релевантних међународних докумената.

Слиједећи успјешну организацију претходних енергетских самита, кроз које је успостављен нови модел дијалога о актуелним темама из сектора енергије, Влада Сједињених Америчких Држава, путем Пројекта асистенције енергетском сектору (УСАИД ЕПА), Делегација Европске уније у БиХ, Савезна влада Њемачке преко Њемачког друштва за међународну сарадњу (ГИЗ), Министарство спољних послова Републике Чешке путем Амбасаде у Сарајеву, Развојни програм Уједињених нација (УНДП) у Босни и Херцеговини и Британска амбасада у Сарајеву, организовали су Енергетски самит 2024 у Босни и Херцеговини.

Самит је одржан у Неуму од 24. до 26. априла 2024. године, под покровитељством Министарства спољне трговине и економских односа БиХ и регулаторних комисија за енергију у Босни и Херцеговини, укључујући Државну регулаторну комисију за електричну енергију.

На овом скупу учествовали су представници државних и ентитетских парламената, министарстава и регулатора, општина, електропривредних предузећа, привредних комора, малих и средњих предузећа, невладиних организација и медија, те међународних организација и донатора који дјелују у сектору.

4. АКТИВНОСТИ У МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

4.1 Енергетска заједница

Уговор о успостави Енергетске заједнице, који је потписан 25. октобра 2005. године и ступио на снагу 1. јула 2006. године, омогућава креирање највећег интерног тржишта за електричну енергију и гас на свијету, у којем ефективно учествује Европска унија и следећих девет Уговорних страна: Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Грузија, Косово*, Молдавија, Сјеверна Македонија, Србија и Украјина.⁵

У складу с израженим интересом, у раду тијела Енергетске заједнице учествују: Аустрија, Бугарска, Чешка, Финска, Француска, Грчка, Хрватска, Италија, Кипар, Летонија, Литванија, Мађарска, Холандија, Њемачка, Пољска, Румунија, Словачка, Словенија и Шведска. Ових 19 тзв. земаља учесница из Европске уније директно учествује у раду тијела Енергетске заједнице, а њихове позиције приликом гласања изражава Европска комисија. Статус посматрача имају Јерменија, Норвешка и Турска.

Закључивањем овог уговора, Уговорне стране из регије се обавезују да између себе успоставе заједничко тржиште електричне енергије и гаса које ће функционисати по стандардима тржишта енергије ЕУ с којим ће се интегрисати. То се постиже постепеним преузимањем дијелова *acquis*-а ЕУ, односно спроведбом одговарајућих уредби и директива ЕУ у подручјима електричне енергије, гаса, сигурности снабдијевања, нафте, животне средине, обновљивих извора, енергетске ефикасности, инфраструктуре, конкуренције и статистике (Прилог Е).

У циљу осигурања адекватног вођења процеса успоставе и функционисања Енергетске заједнице, основане су следеће институције: Министарски савјет, Стална група на високом нивоу, Регулаторни одбор и Секретаријат. Док су Форум за електричну енергију (Атински форум) и Форум за гас основани Уговором о успостави Енергетске заједнице, Нафтни форум основан је Одлуком Министарског савјета 2008. године. Правни форум, Форум за праведну транзицију, Форум за конкуренцију, Форум за рјешавање спорова и Форум за улагања у обновљиву енергију сазивају се на основу иницијативе Секретаријата.

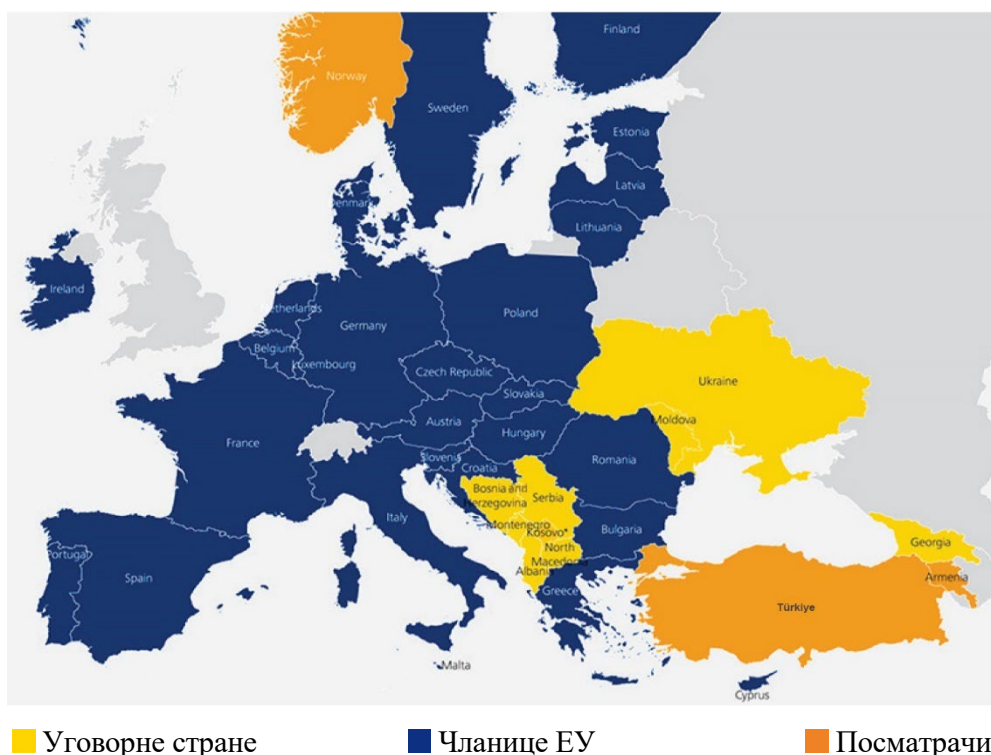
Енергетска заједница је иницијално успостављена на период од десет година. Уговор је у два наврата продужаван за десет година, у октобру 2013. године и у децембру 2023. године. Дакле, Уговор о успостави Енергетске заједнице важи до 30. јуна 2036. године.

⁵ Листа одражава Уговорне стране на дан 31. децембра 2024. године. Молдавија има статус Уговорне стране од 1. маја 2010. године, Украјина од 1. фебруара 2011. године, а Грузија од 1. јула 2017. године.

Уговорне стране у вријеме ступања на снагу биле су и Бугарска и Румунија, које су приступиле Европској унији 1. јануара 2007. године, као и Хрватска која је чланица ЕУ од 1. јула 2013. године.

Основни циљеви Енергетске заједнице су креирање стабилног и јединственог регулаторног оквира и тржишног простора који осигурава поуздано снабдијевање енергијом и може привући инвестиције у секторе електричне енергије и природног гаса. Поред тога, то је развој алтернативних праваца снабдијевања и побољшање стања у животној средини, уз примјену енергетске ефикасности и коришћење обновљивих извора.

Слика 19. Географски опсег Енергетске заједнице

Министарски савјет, као највише тијело, осигурава постизање циљева Енергетске заједнице. Чине га по један представник сваке Уговорне стране и два представника Европске уније.

Стална група на високом нивоу (ПХЛГ), која окупља високе дужноснике Уговорних страна и два представника Европске комисије, осигурава континуитет састанака Министарског савјета и спровођење договорених активности, те одлучује о спровођењу мјера у одређеним областима.

Регулаторни одбор Енергетске заједнице (ЕЦРБ), са сједиштем у Атини, чине представници државних регулаторних тијела земаља регије, а Европску унију представља Европска комисија, уз помоћ по једног регулатора из земаља учесница из ЕУ, те једног представника Агенције за сарадњу енергетских регулатора (АЦЕР). ЕЦРБ разматра питања регулаторне сарадње и може прерасти у тијело које доноси регионалне регулаторне одлуке и служи као институција за рјешавање спорова. Регулаторни одбор има главну улогу у раду проширеног тржишта.

Форуми Енергетске заједнице окупљају све заинтересоване актере – представнике влада, регулатора, компанија, купаца, међународних финансијских институција и др.

Секретаријат Енергетске заједнице, са сједиштем у Бечу, представља кључни административни фактор и с Европском комисијом осигурава неопходну сарадњу и пружа подршку за рад других институција. Секретаријат је одговоран за надгледање одговарајуће спроведбе обавеза Уговорних страна и подноси годишњи извјештај о напретку Министарском савјету.

Урсула фон дер Лајен,
предсједница Европске
комисије:

*“На Западни Балкан ширимо
исте мјере солидарности
које смо предузели унутар
наше Уније – попут
енергетске, али и сарадње у
области цивилне заштите,
односно борбе против
шумских пожара овог љета
и недавних поплава у Босни и
Херцеговини.”*

(Берлин, 14. октобар 2024)

Секретаријат дјелује као ‘чувар’ Уговора, док Европска комисија има улогу генералног координатора.

У протеклом периоду Енергетска заједница је израсла у организацију која осигурава чврст институционални оквир за сарадњу, међусобну подршку и размјену искустава, те служи као модел за регионалну сарадњу у вези енергетских питања.

Значајну подршку развоју регије дају мјере које су дефинисане у оквиру ‘Берлинског процеса’, односно иницијативе за шест земаља Западног Балкана (WB6 иницијатива) у коју су укључене Албанија, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Косово*, Сјеверна Македонија и Србија. Берлински процес је политичка и дипломатска иницијатива за сарадњу на високом нивоу покренута 2014. године с циљем пружања подршке реформским напорима земаља југоистока Европе на њиховом европском путу.

Десет година након његове успоставе, Самит Берлинског процеса одржан је у Берлину, 14. октобра 2024. године. Самит је окупио шефове држава или влада Западног Балкана, њихове колеге из девет држава чланица ЕУ (Аустрије, Бугарске, Француске, Грчке, Хрватске, Италије, Њемачке, Пољске и Словеније), Уједињеног Краљевства, те високе званичнике институција ЕУ, уз учешће представника најважнијих међународних финансијских институција, те међународних организација. Мађарска је, у својству ротирајућег предсједавајућег Савјета Европске уније, позвана као посматрач.

Том приликом, у актуелном контексту геополитичке несигурности и рата на европском тлу, посебно је истакнута кључна улога Берлинског процеса у јачању веза у трговини, енергетици, транспорту, спроведби иновација и зеленој транзицији.

У домену енергије, климатске политике и Зелене агенде за Западни Балкан препознате су могућности које зелена трансформација нуди регији Западног Балкана за усклађивање стандарда и интеграцију у тржиште ЕУ. У том контексту, истакнута је неопходност проактивног и координисаног приступа креатора политике у регији и пословног сектора, како би се спајањем тржишта електричне енергије и успоставом Система трговања емисионим јединицама стакленичких гасова надокнадио механизам за прекогранично прилагођавање угљеника (СВАМ)⁶. Учесници су поздравили резултате Првог министарског састанка о Зеленој агенди за западни Балкан (GAWB), на којем је 8. октобра 2024. године донесена *Хамбуришка декларација о Зеленој агенди за Западни Балкан* која је обновила и ојачала одређеност западнобалканске шесторке за пуну и правовремену спроведбу ове агенде⁷, с визијом да се климатска неутралност постигне до 2050. године, у складу с *Паришким споразумом о климатским промјенама и Европским зеленим планом*.

⁶ Видјети Уредбу (ЕУ) 2023/956 Европског парламента и Савјета од 10. маја 2023. о успостави механизма за прекогранично прилагођавање цијене угљеника.

⁷ Софијска декларација о Зеленој агенди за Западни Балкан потписана је 10. новембра 2020. године, у контексту Берлинског процеса.

На Самиту Берлинског процеса међународне финансијске институције су поновиле своју дугогодишњу посвећеност пружању подршке и охрабриле регију да настави активности у декарбонизацији својих економија, те да уз улагања у инфраструктуру убрза примјену обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности.

Министарски савјет Енергетске заједнице годишњи састанак одржао је 12. децембра 2024. године. Том приликом је, у складу са прилагођеном Уредбом (ЕУ) 2022/869 о смјерницама за трансевропску енергетску инфраструктуру, усвојена *Листа пројеката од интереса Енергетске заједнице* (ПЕЦИ). Тиме је закључен ригорозан процес у којем је нагласак стављен на подстицање интеграције тржишта, конкурентности, сигурности снабдијевања и циљева климатске неутралности. Идентификовани приоритетни пројекти омогућавају значајна побољшања инфраструктуре, промовишу регионалну интеграцију и привлаче даљње инвестиције. На овој листи два, од укупно шест пројеката, укључују инвестиције у Босни и Херцеговини:

- Повећање капацитета постојеће 220 kV интерконекције између Босне и Херцеговине и Црне Горе, далековод ДВ 220 kV Требиње – Перућица, и
- Трансбалкански коридор: Двоструки далековод ДВ 400 kV Бајина Башта (Србија) – Вишеград (БиХ)/Пљевља (Црна Гора) (дионице у Босни и Херцеговини и Црној Гори).

ПЕЦИ листа ажурира се сваке друге године како би се осигурала усклађеност с приоритетима регије.

Одлуком Сталне групе на високом нивоу (ПХЛГ) 11. децембра 2024. године у *acquis* је, уз потребна прилагођења, укључена

- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2022/2299 од 15. новембра 2022. о утврђивању правила за примјену Уредбе (ЕУ) 2018/1999 Европског парламента и Савјета у погледу структуре, формата, техничких појединости и поступка за интегрисане националне енергетске и климатске извјештаје о напретку.

Рок за њен пренос и примјену истиче 15. марта 2025. године.

Напомиње се да је у Енергетској заједници 2022. године комплетиран *Пакет за интеграцију тржишта електричне енергије (ЕИП)*, уз обавезу да се до краја 2023. године изврши пренос његовог садржаја у домаћи правни оквир и осигура спроведба. Тиме се омогућава укључење Уговорних страна у јединствено европско тржиште електричне енергије, на основу принципа реципроцитета. Овај пакет садржи девет правила, четири акта која су дио пакета *Чиста енергија за све Европљане*:

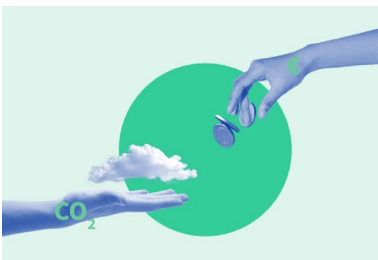
- Директива (ЕУ) 2019/944 о заједничким правилима за унутрашње тржиште електричне енергије,
- Уредба (ЕУ) 2019/943 о унутрашњем тржишту електричне енергије,
- Уредба (ЕУ) 2019/942 о оснивању Агенције Европске уније за сарадњу енергетских регулатора, и

- Уредба (ЕУ) 2019/941 о приправности на ризике у сектору електричне енергије,

као и пет правила и смјерница за рад мрежа (видјети дио 3.1), чије је успостављање дефинисано чланом 6. Уредбе (ЕЗ) бр. 714/2009 из *Трећег енергетског пакета*, а који утврђују детаљна правила о различитим тржишним сегментима и раду система:

- Уредба Комисије (ЕУ) 2015/1222 о успостављању смјерница за додјелу капацитета и управљање загушењима,
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1719 о успостављању смјерница за дугорочну додјелу капацитета,
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2195 о успостављању смјерница за електричну енергију балансирања,
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/1485 о успостављању смјерница за погон електроенергетског преносног система, и
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2196 о успостављању мрежног кодекса за поремећени погон и поновну успоставу електроенергетских система.

Одлука Министарског савјета Енергетске заједнице из децембра 2022. године којом су у *acquis* укључене Директива 2003/87/ЕЗ о успостави система трговања емисионим јединицама стакленичких гасова унутар Уније, Сprovedбена уредба (ЕУ) 2018/2066 о праћењу и извјештавању о емисијама стакленичких гасова у складу с Директивом 2003/87/ЕЗ и Сprovedбена уредба (ЕУ) 2018/2067 о верификацији података и акредитацији верификатора у складу с Директивом 2003/87/ЕЗ, омогућава Уговорним странама да имају тачан и верификован преглед укупних емисија из енергетских и других инсталација, што представља темељ за могући будући механизам одређивања цијена угљеника.

То је био важан први корак како би се осигурала усклађеност са захтјевима који произлазе из *Уредбе (ЕУ) 2023/956 Европског парламента и Савјета од 10. маја 2023. о успостави механизма за прекогранично прилагађавање угљеника* (СВАМ). Ова Уредба је дио пакета прописâ *Спремни за 55* (енгл. *Fit for 55*), детаљније описаном у ранијим извјештајима о раду Државне регулаторне комисије за електричну енергију. Пакет *Спремни за 55* дефинише међуциљ у смањивању нето емисија стакленичких гасова у земљама ЕУ за најмање 55% до 2030. године, у односу на величине из 1990. године.

Активности Енергетске заједнице у 2024. години обављане су под предсједавањем Босне и Херцеговине, а у 2025. години Грузија ће предсједавати овим активностима.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију припремила је превод *acquis*-а Енергетске заједнице, прегледно наведен у Прилогу Е овом извјештају, и објавила га у оквиру своје интернет презентације (www.derk.ba).

Босна и Херцеговина и Енергетска заједница

Активним дјеловањем у Енергетској заједници Босна и Херцеговина потврђује своју опредељеност за реформу енергетског сектора, либерализацију тржишта енергије и усклађивање своје политике с чланицама Европске уније.

Потписивањем *Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, с једне стране, и Босне и Херцеговине, с друге стране* (ССП) 16. јуна 2008. године држава је преузела обавезу постепеног усклађивања свог постојећег и будућег законодавства и његову прописну примјену и спровођење до краја прелазног периода од шест година од дана ступања Споразума на снагу. С обзиром да је ССП ступио на снагу 1. јуна 2015, рок за испуњавање те обавезе истекао је 1. јуна 2021. године.

Евидентно је да у самој Босни и Херцеговини, на различитим административним нивоима треба учинити додатне напоре у преносу и спроведби правне тековине Европске уније и Енергетске заједнице. За реализацију свих обавеза рокови су већ прошли, изузимајући недавно укључену *Сprovedбену уредбу Комисије (ЕУ) 2022/2299*, која треба бити примијењена до 15. марта 2025. године.

На ово указују и бројне одлуке Министарског савјета Енергетске заједнице због кршења која се односе на одредбе о природном гасу из Другог енергетског пакета (Случај ЕЦС-8/11 С), те на пренос и спроведбу Трећег енергетског пакета (ЕЦС-6/16 С), Директиве о смањењу садржаја сумпора у течним горивима (ЕЦС-2/13 С), Директиве 2004/35/ЕЗ о одговорности за животну средину у погледу спречавања и отклањања штете у животној средини (ЕЦС-10/23), као и на непоштивања горњих граница емисија утврђених у Националном плану за смањење емисија (ЕЦС-9/21).

Секретаријат Енергетске заједнице је током 2024. године упутио образложене захтјеве Министарском савјету Енергетске заједнице у оквиру поступака који се односе на недостатак преноса и спроведбе Пакета за интеграцију тржишта електричне енергије (ЕЦС-6/24), Директиве 2009/119/ЕЗ о обавези одржавања минималних залиха сирове нафте и/или нафтних деривата (ЕЦС-14/24), Уредбе (ЕУ) 2017/1938 о мјерама заштите сигурности снабдијевања гасом (ЕЦС-19/24) и Директиве (ЕУ) 2018/2001 о промоцији коришћења енергије из обновљивих извора (ЕЦС-14/24), чиме је број отворених случајева због кршења обавеза које Босна и Херцеговина има према Уговору о успостави Енергетске заједнице повећан на 13.

Активности ДЕРК-а у тијелима Енергетске заједнице

Рад Државне регулаторне комисије за електричну енергију, из домена Енергетске заједнице, одвијао се уз неопходну сарадњу с Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, затим кроз подршку и допринос реализацији различитих

пројеката у функцији развоја Енергетске заједнице и нарочито кроз проактиван однос у истраживањима која су планирале и спроводиле различите групе ширег тематског спектра, а које окупљају енергетске регулаторе из регије и Европске уније.

Кључне активности ДЕРК-а у Енергетској заједници и даље су усмјерене на Регулаторни одбор Енергетске заједнице (ЕЦРБ), успостављен 11. децембра 2006. године у Атини. Све од тада ДЕРК активно учествује у његовом раду, представљајући и заступајући интересе Босне и Херцеговине. Афирмацији БиХ доприноси предсједавање Радном групом ЕЦРБ-а за проблематику купаца и малопродајна тржишта.

Током 2024. године, у којој је одржао четири састанка, Регулаторни одбор дао је значајан допринос креирању политике Енергетске заједнице у домену регулаторних иницијатива за развој тржишта електричне енергије и гаса, те припреми Листе пројеката од интереса Енергетске заједнице. Између осталог, припремљени су бројни документи који садрже резултате регулаторног надзора veleпродајних и малопродајних тржишта електричне енергије и гаса, која пружају квалитетну базу знања за будућа побољшања политике и убрзавање декарбонизације и интеграције тржишта. ЕЦРБ је усвојио свој нови Пословник о раду, који побољшава јасноћу процеса доношења одлука и тиме омогућава ЕЦРБ-у да ефикасно допринесе процесу интеграције енергетског тржишта.

У протеклој години ЕЦРБ је наставио заједничке активности с Агенцијом за сарадњу енергетских регулатора (АЦЕР), Савјетом европских енергетских регулатора (ЦЕЕР) и Асоцијацијом медитеранских енергетских регулатора (МЕДРЕГ).

Регулаторни одбор значајан дио својих активности организује кроз своје радне групе (Радна група за проблематику купаца и малопродајна тржишта, Радна група за електричну енергију, Радна група за гас и Радна група за интегритет и транспарентност veleпродајног тржишта енергије – РЕМИТ), дјелујући уз подршку Одсјека Секретаријата за ЕЦРБ.

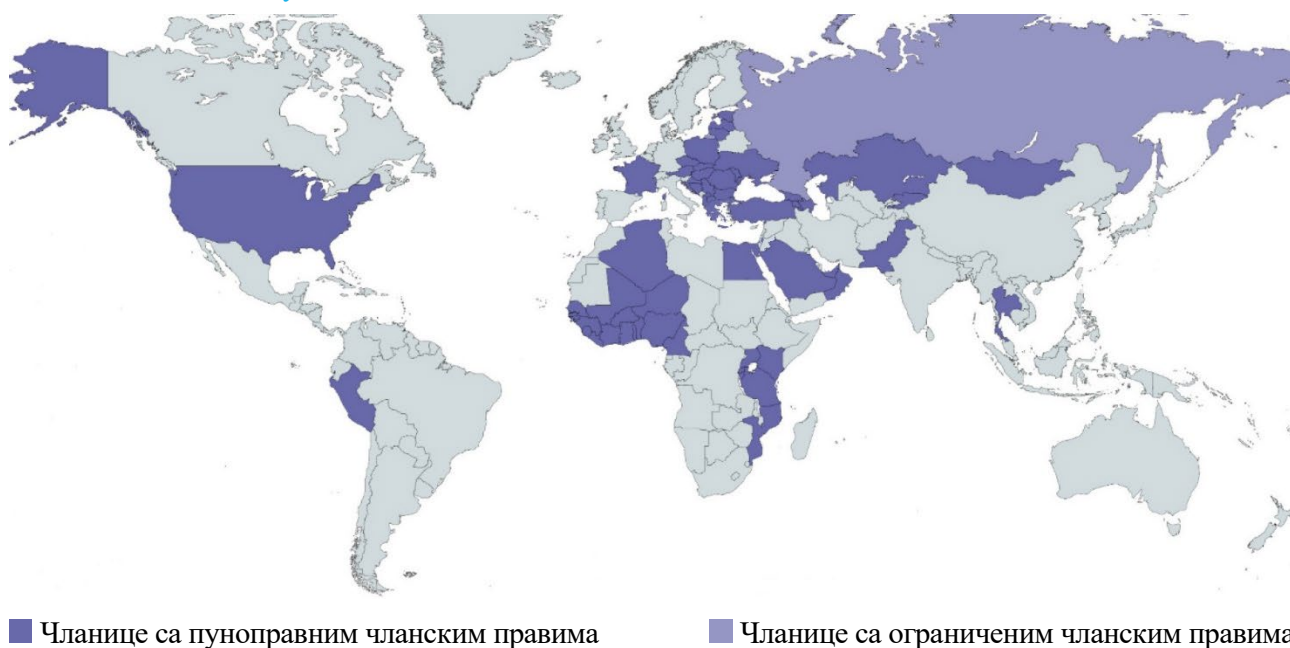
4.2 Регионална асоцијација енергетских регулатора – ЕРРА

Регионална асоцијација енергетских регулатора (ЕРРА) је организација независних регулаторних тијела за енергију из Европе, Азије, Африке и Америке. Промјенама Статута у 2015. години уклоњене су баријере за придруживање регулатора из нових регија и омогућена активна улога свих чланица. ЕРРА има 35 пуноправних и 12 придружених чланица, и окупља регулаторе из 43 државе и двије регионалне регулаторне институције, с готово свих континената – Европе, Азије, Африке и Америке (слика 20).

Државна регулаторна комисија за електричну енергију је пуноправна чланица ЕРРА од 19. маја 2004. године. У мају 2010. године, као придружене чланице ове организације примљене су и ентитетске регулаторне комисије из Босне и Херцеговине –

Слика 20. Чланство у ЕРРА

Регулаторна комисија за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторна комисија за енергетику Републике Српске.

Циљеви ЕРРА су побољшање регулисања енергетских дјелатности, подстицање развоја независних и стабилних регулатора, сарадња између регулатора, размјена информација, истраживачког рада и искуства између чланица, те бољи приступ информацијама о свјетској пракси у регулисању енергетских дјелатности. ЕРРА промовише и организује обуке из области регулисања енергије.

Током 2024. године обрађиване су актуелне теме у сектору, укључујући развојне трендове у електроенергетском сектору, флексибилност електроенергетског система у контексту декарбонизације и повећаног прихвата енергије из обновљивих извора, улогу енергетских заједница и купаца – потрошача (прозјумера) на тржишту електричне енергије, интеграцију обновљивих извора енергије, електромобилност, заштиту рањивих категорија купаца, те регулаторни оквир за динамичко одређивање цијена.

У складу са својим надлежностима представници ДЕРК-а активно учествују у раду Генералне скупштине ЕРРА, Одбора за тржишта електричне енергије и економско регулисање, Одбора за енергетску транзицију и Одбора за заштиту купаца. Пружањем релевантних информација о енергетском сектору БиХ и регулаторној пракси, ДЕРК испуњава своју улогу, у складу с чланством у ЕРРА.

4.3 Асоцијација медитеранских енергетских регулатора – МЕДРЕГ

Асоцијација медитеранских енергетских регулатора (МЕДРЕГ) основана је 2007. године ради промовисања сарадње енергетских регулатора из 23 земље на сјеверној, јужној и источној обали

Слика 21. Географски опсег МЕДРЕГ-а

Медитеранског базена. МЕДРЕГ окупља регулаторна тијела из Албаније, Алжира, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Египта, Француске, Грчке, Хрватске, Италије, Израела, Јордана, Кипра, Либана, Либије, Малте, Марока, Палестине, Португалије, Словеније, Сјеверне Македоније, Шпаније, Туниса и Турске (слика 21).

Главни циљ Асоцијације је промоција јасних, стабилних и усклађених правних и регулаторних оквира ради омогућавања инвестиција у енергетску инфраструктуру и подршке интеграцији тржишта. МЕДРЕГ промовише сталну размјену знања, искуства и стручности, прикупљање података кроз свеобухватне студије, извјештаје с препорукама, те специјализоване обуке у сфери енергетског регулисања. Асоцијација је посвећена заштити купаца, фокусирајући се на приступ информацијама и подизање свијести о промјенама у сектору.

Организациона структура МЕДРЕГ-а обухваћа Генералну скупштину, Секретаријат са сједиштем у Милану и радне групе за: институционална питања, електричну енергију, гас, проблематику купаца, те животну средину, обновљиве изворе енергије и енергетску ефикасност.

Представници ДЕРК-а афирмацији БиХ у МЕДРЕГ-у доприносе кроз непосредно учешће у раду Генералне скупштине и допредсједавањем Радном групом за проблематику купаца, те достављањем тражених информација и коментара у припреми различитих извјештаја и других докумената. Током 2024. године активности МЕДРЕГ-а су, између осталог, биле фокусиране на развој тржишта електричне енергије, допринос обновљивих извора енергије декарбонизацији, могућности коришћења ‘зеленог’ течног природног гаса у енергетској транзицији, регулаторни оквир за развој складиштења енергије и заштиту рањивих категорија купаца.

Стефано Бесегини, стални потпредсједник МЕДРЕГ-а: “Сарадња (енергетских регулаторних тијела Медитеранске регије) је неопходна ради усвајања кохерентног регулаторног приступа на регионалном нивоу, што је предуслов за привлачење инфраструктурних инвестиција и искоришћавање пуног потенцијала обновљиве енергије и течног природног гаса у Медитеранској регији, и, у коначници, за декарбонизацију енергетског сектора.” (Селинунте, 12. јун 2024)

4.4 Савјет европских енергетских регулатора – ЦЕЕР

Савјет европских енергетских регулатора (ЦЕЕР) је непрофитна асоцијација независних, законом прописаних тијела одговорних за регулисање енергије на државном нивоу. Савјет окупља 39 националних регулаторних тијела (30 пуноправних чланова и девет посматрача) из држава чланица Европске уније, Европске слободне трговинске зоне (ЕФТА) и земаља у процесу придруживања Европској унији (слика 22).

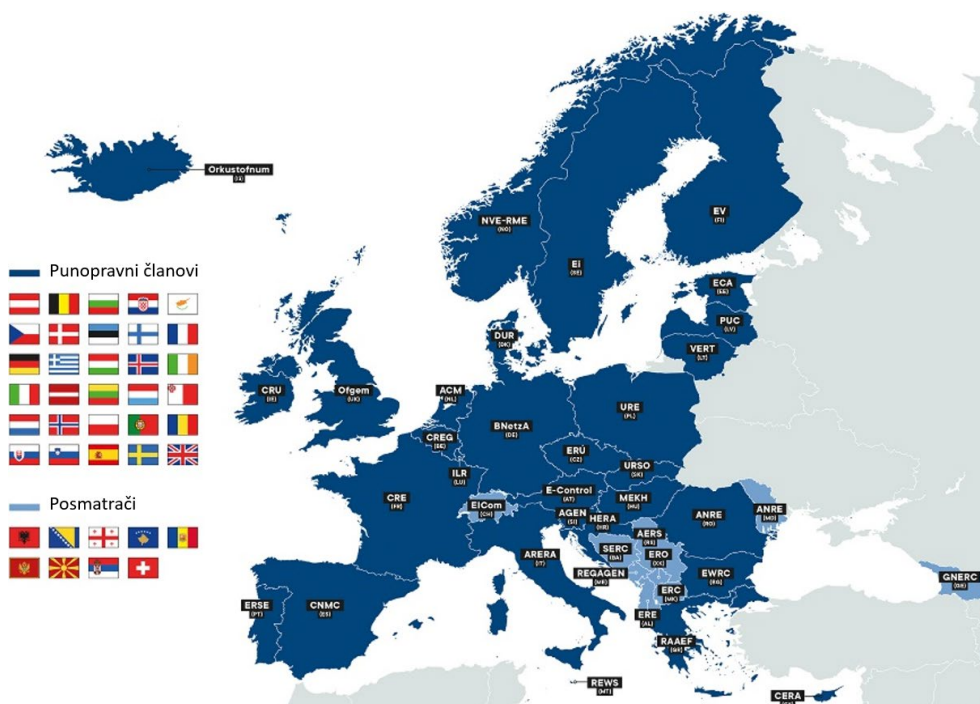

Главни циљ ЦЕЕР-а је да подржи креирање јединственог, конкурентног, ефикасног и одрживог тржишта за гас и електричну енергију у Европи. Савјет европских енергетских регулатора дјелује као платформа за сарадњу, размјену информација и помоћ између европских националних регулаторних тијела у области енергије.

Државна регулаторна комисија за електричну енергију статус посматрача у ЦЕЕР-у има од 1. јануара 2017. године. У том својству представници ДЕРК-а учествују у раду Генералне скупштине и радних група ЦЕЕР-а. Такође, ДЕРК има приступ ЦЕЕР-овој афирмисаној регулаторној мрежи и инструментима сарадње, уз могућност детаљног разумијевања енергетских политика и пракси Европске уније. У том погледу, учешће у раду Савјета европских енергетских регулатора је корисно и на путу Босне и Херцеговине ка чланству у Европској унији, и испуњавању обавеза које оно повлачи у смислу спроведбе *acquis*-а у области енергије.

Велики дио активности ЦЕЕР-а у 2024. години био је посвећен функционалним малопродајним тржиштима, те заштити купаца, уз њихово јачање ради активног учешћа на тржишту и развоју регулативе.

Слика 22. Чланство у СЕЕР-у

4.5 Међународна конфедерација енергетских регулатора – ИЦЕР

Основана у октобру 2009. године, Међународна конфедерација енергетских регулатора (ИЦЕР) представља добровољни оквир за сарадњу на свјетском нивоу. Циљ ИЦЕР-а је да побољша информисаност јавности и креатора политичких одлука, као и разумијевање регулисања енергије и његове улоге у рјешавању широког спектра социо-економских, околинских и тржишних питања. Преко 270 регулаторних тијела, путем 15 регионалних регулаторних асоцијација остварују чланство у ИЦЕР-у (слика 23).

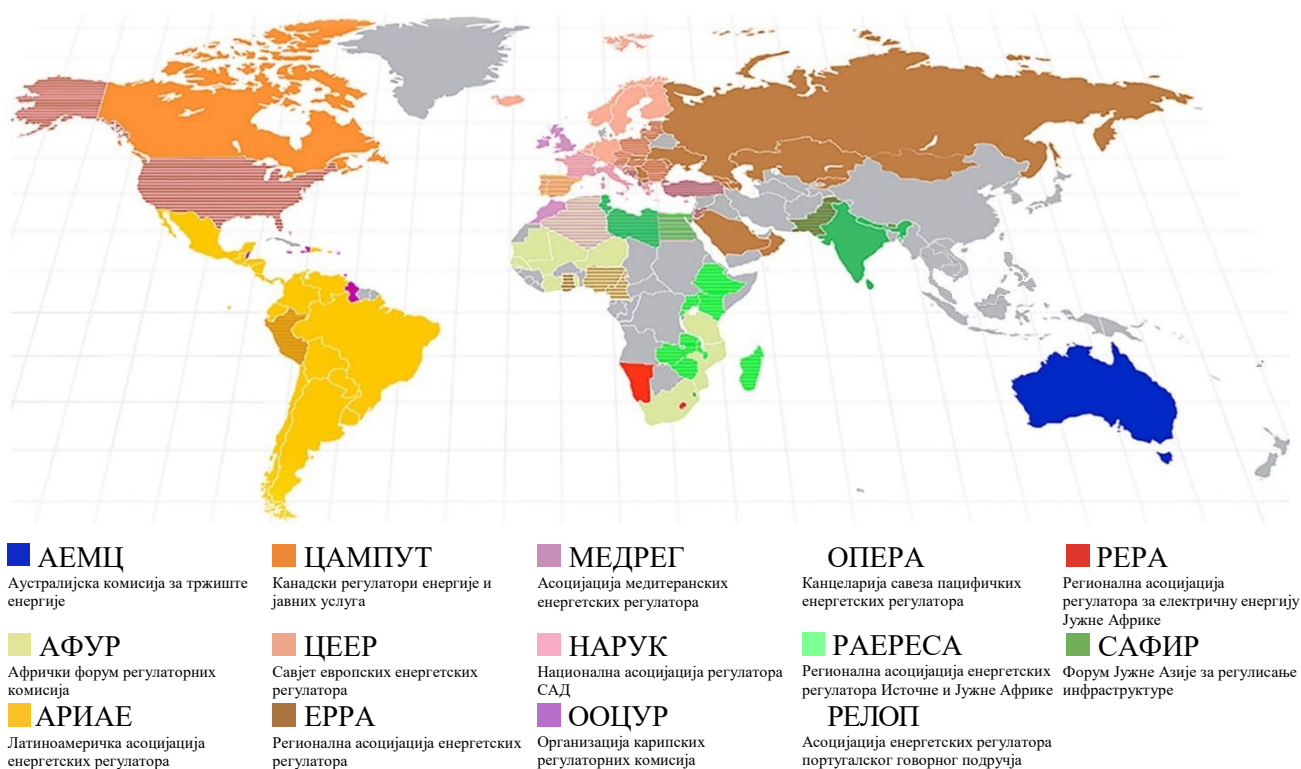
ДЕРК активно учествује и прати рад ИЦЕР-а путем ЕРРА, МЕДРЕГ-а и ЦЕЕР-а, те пружа подршку дјеловању ИЦЕР-а на разне начине, укључујући размјену знања и доставу потребних информација, чиме се омогућава увид и размјена пракси у подручјима од интереса за рад регулатора.

ИЦЕР-ове активности су усмјерене на неколико кључних подручја, у складу с темама које дефинише Свјетски енергетски регулаторни форум, водећа међународна конференција о регулисању енергије која се одржава сваке три године. Осми Свјетски енергетски регулаторни форум, одржан је у Лими, Перу, од 22. до 25. августа 2023. године. Главна тема овог Форума односила се на изазове енергетске трансформације, уз фокус на конкуренцију, институционалност, универзални приступ енергији и енергетску транзицију. Девети Свјетски енергетски регулаторни форум ће бити одржан у Тбилисију, Грузија, од 21. до 25. септембра 2026. године.

WFER IX

Слика 23. Чланице ИЦЕР-а

ИЦЕР промовише оснаживање улоге жена у области енергије кроз уједначавање родне перспективе у свим активностима, што је наставак активности започетих октобра 2013. године у оквиру иницијативе ИЦЕР-а под називом *Жене у области енергије*. Исте године покренуто је издавање Хронике ИЦЕР-а, као средства за даљњу размјену регулаторних знања и истраживања.

4.6 Балканска енергетска школа – БЕС

На иницијативу Регулаторног тијела Италије за енергију, мреже и животну средину (АРЕРА), регулаторна тијела Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Италије и Сјеверне Македоније су 16. децембра 2022. године основала *Балканску енергетску школу* (БЕС). Балканска енергетска школа, чије је сједиште у Милану, Италија, промовише усклађивање регулаторног оквира на регионалном нивоу с циљем пружања подршке развоју енергетског тржишта на подручју Балкана и његовој ефикасној интеграцији на нивоу Европске уније. Фокус активности БЕС-а је развој електроенергетских и гасних мрежа, интеграција обновљивих извора енергије, спајање тржишта и остале релевантне активности у оквиру енергетске транзиције, кроз интензивно јачање капацитета и размјену знања и искуства.

Балканска енергетска школа произашла је из успјешног искуства *Програма размјене знања* (КЕП) односно *Подршке јачању енергетских регулаторних тијела на Западном Балкану* који је у оквиру програма финансираног од Централноевропске иницијативе (ЦЕИ) промовисала и координисала АРЕРА.

Током 2024. године одржана су два састанка Генералне скупштине Балканске енергетске школе. Успјешно је организовано пет едукативних радионица о актуелним енергетским темама у регији. Државна регулаторна комисија за електричну енергију је била домаћин 5. састанка Генералне скупштине БЕС-а и два семинара, који су одржани у Сарајеву у новембру 2024. године.

5. РЕВИЗОРСКИ ИЗВЈЕШТАЈ

Државна регулаторна комисија за електричну енергију се финансира из властитих прихода одређених *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини*. Основни приход у 2024. години је била регулаторна накнада коју су плаћали власници лиценци за пренос електричне енергије, активности независног оператора система, међународну трговину, снабдијевање купаца, те дистрибуцију електричне енергије у Брчко Дистрикту БиХ. Регулаторна накнада се одређује тако да покрије трошкове ДЕРК-а, а за процијењени вишак прихода над расходима се смањују обавезе за плаћање регулаторне накнаде у наредном периоду. *Одлуку о утврђивању регулаторне накнаде за 2024. годину* ДЕРК је донио 13. септембра 2023. године, чиме је власницима лиценци омогућено благовремено планирање.

Осим бриге за реализацију поменутих властитих прихода финансијско пословање ДЕРК-а покрива и сљедеће активности:

- настанак и подмирење финансијских обавеза за потребе дефинисане у одобреном финансијском плану,
- краткорочно планирање и управљање новчаним токовима,
- редовно праћење реализације финансијског плана за текућу годину,
- анализа и процјена будућих новчаних токова у сврху припреме новог финансијског плана,
- припрема финансијског плана за наредну годину,
- праћење и развој финансијског управљања и интерне контроле,
- унутрашње финансијско извјештавање као основа за доношење одговарајућих пословних одлука, и
- финансијско извјештавање према спољним тијелима, овлашћеним институцијама и јавности.

Финансијски извјештаји у којим су исказани резултати пословања на крају пословне године су коначан резултат свих наведених активности и донесених одлука. У циљу независне и непристрасне провјере исказаних резултата пословања, као и усклађености тих поступака с важећим прописима, ДЕРК сваке године спроводи екстерну ревизију својих финансијских извјештаја.

У првом кварталу 2024. године ревизију финансијских извјештаја ДЕРК-а за претходну годину вршило је Друштво за ревизију, рачуноводство и консалтинг Ревик д.о.о., Сарајево, члан мреже независних компанија које се баве професионалним услугама ревизије, рачуноводства и пословног савјетовања *HLB International*.

Обављајући ревизију у складу с Међународним ревизорским стандардима ревизори су прикупили доказе о трансакцијама и другим подацима објављеним у финансијским извјештајима како би се у разумној мјери увјерили да финансијски извјештаји не

“Према нашем мишљењу, приложени годишњи финансијски извјештаји истинито и фер приказују финансијски положај ДЕРК-а на дан 31. децембра 2023. године, његову финансијску успјешност и новчане токове за тада завршену годину у складу са Законом о рачуноводству и ревизији Федерације БиХ и Међународним стандардима финансијског извјештавања (МСФИ-има).”

*Ревик д.о.о., Сарајево,
19. март 2024.*

Revik d.o.o. Sarajevo

Member of **HLB** International

садрже материјално значајне погрешке. Осим утврђивања реалности финансијских извјештаја у цјелини, ревизија подразумијева и оцјену примијењених рачуноводствених политика и значајних процјена извршених од стране руководства ДЕРК-а.

На основу прибављених доказа независни ревизор је позитивно оцијенио финансијске извјештаје ДЕРК-а за 2023. годину, изражавајући мишљење да презентација финансијских извјештаја, признавање и мјерење трансакција и пословних догађаја, објективно и истинито приказује стање средстава, обавеза, капитала и финансијског резултата пословања.

Наведеним мишљењем је задржана највиша ревизорска оцјена усклађености финансијских извјештаја с међународно важећим стандардима и законским прописима, коју је ДЕРК од свог оснивања добијао од екстерних ревизора, међу којим су и оцјене Канцеларије за ревизију институција Босне и Херцеговине.

Спровођењем екстерне ревизије ДЕРК осигурава и независан и поуздан извјештај о коришћењу имовине те управљању приходима и расходима. Водећи се одређивањем и принципима објективности и јавности у раду, а у циљу пружања информација о свом финансијском положају и резултатима пословања, Државна регулаторна комисија сваке године објављује ревизорски извјештај. Ревидовани финансијски извјештаји за 2023. годину су, поред објаве у законом прописаном регистру и “Службеном гласнику БиХ” број 32/24, објављени и у оквиру интернет презентације ДЕРК-а.

ДЕРК је функцију интерне ревизије успоставио потписивањем Споразума о вршењу интерне ревизије са Јединицом за интерну ревизију Министарства спољне трговине и економских односа БиХ (ЈИР). У складу с ревизорском процјеном ризика и одобреним плановима рада ЈИР-а, у 2024. години обављена је накнадна ревизија процеса Финансијско управљање и контрола.

У Извјештају о обављеном накнадном ревизорском прегледу интерни ревизори су констатовали да су све четири препоруке, које су дате претходне године током ревизије овог процеса, реализоване у потпуности.

У складу с одредбама *Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини* ДЕРК је усвојио Финансијски план за 2025. годину, који је објављен у “Службеном гласнику БиХ” број 62/24 и достављен Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине. На основу усвојеног плана 10. септембра 2024. године је донесена *Одлука о утврђивању регулаторне накнаде* како би власници лиценци могли благовремено планирати своје активности у 2025. години.

6. ОСНОВНИ ПРАВЦИ АКТИВНОСТИ У 2025. ГОДИНИ

Државна регулаторна комисија за електричну енергију ће наставити своје активности на осигурању услова за слободну трговину и континуирано снабдијевање електричном енергијом по унапријед дефинисаном стандарду квалитета за добробит грађана Босне и Херцеговине, уз поштовање међународних споразума, домаћих закона, одговарајућих европских уредби и директива, као и других правила о унутрашњем тржишту електричне енергије.

ДЕРК ће и у 2025. години задржати континуитет сарадње с Парламентарном скупштином Босне и Херцеговине, а посебно с Комисијом за саобраћај и комуникације Представничког дома РС БиХ и Комисијом за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа РС БиХ. Такође, примарни интерес ће остати и размјена информација и усклађеност кључних регулаторних активности с Министарством спољне трговине и економских односа БиХ, надлежним за креирање политике у складу са *Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини*.

Сви до сада примјењивани модалитети међусобног праћења и усклађивања дјеловања користиће се и у 2025. години у односима с Регулаторном комисијом за енергију у Федерацији Босне и Херцеговине и Регулаторном комисијом за енергетику Републике Српске, као и с другим регулаторним тијелима успостављеним на државном нивоу, прије свега с Конкурентским савјетом БиХ.

Како би задовољио потребе различитих нивоа одлучивања за квалитетним и поузданим статистичким подацима у подручју енергије ДЕРК ће остати референтан извор и активан генератор ових података. У овом циљу ДЕРК ће слиједити развој правила Европске уније и поштовати агенду Енергетске заједнице, уз наставак сарадње с Агенцијом за статистику Босне и Херцеговине.

ДЕРК ће пратити активности и трендове у комплетном енергетском сектору и непосредно се укључивати у све релевантне догађаје.

Кроз своје дјеловање ДЕРК ће бити усмјерен на:

- доношење тарифа у оквиру својих надлежности,
- издавање, промјену, суспензију и укидање лиценци,
- регулаторни надзор лиценцираних субјеката,
- креирање нових регулаторних правила, те анализирање раније донесених регулаторних правила и постојеће праксе, уз преглед и ревизију аката ДЕРК-а,
- праћење набавке помоћних услуга и пружања системске услуге и балансирања електроенергетског система БиХ, и по потреби наставак развоја модела ових услуга,
- стварање већег степена интеграције домаћег тржишта електричне енергије,

- допринос уређењу и функционисању veleпродајног тржишта, укључујући успостављање институционалног оквира за организовано тржиште дан унапријед и унутардневно тржиште,
- допринос уређењу и функционисању потпуно отвореног малопродајног тржишта у БиХ,
- развој правила којим се регулише прикључење корисника на преносни систем,
- јачање капацитета за испуњавање међународних обавеза у вези с регулаторним извјештавањем,
- одобравање и надзирање правила која развију Независни оператор система у Босни и Херцеговини, Електропренос Босне и Херцеговине и Комунално Брчко,
- одобравање Индикативног плана развоја производње за период 2026 – 2035. година, Дугорочног плана развоја преносне мреже за наредни десетогодишњи период, као и Плана инвестиција Електропреноса БиХ,
- праћење примјене Механизма наплате између оператора преносног система (ИТЦ механизам) и рада Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи (СЕЕ ЦАО),
- регулаторно дјеловање у вези правила и смјерница за рад мрежа и Уредбе о интегритету и транспарентности veleпродајног тржишта енергије,
- регулаторно дјеловање у развоју кибербезбједности у електроенергетском сектору БиХ,
- информисање регулисаних субјеката и јавности о регулаторној пракси, и
- обављање осталих послова који му буду повјерени у надлежност.

У спровођењу својих активности ДЕРК ће, у границама овлашћења која су му законом повјерена, водити рачуна о заштити купаца и дати свој допринос у изналажењу најбоље примјенивих рјешења.

С обзиром на чињеницу да је Босна и Херцеговина на основу Уговора о успостави Енергетске заједнице обавезна у своје законодавство пренијети и у пракси спровести прописе Европске уније о интерном енергетском тржишту (*Трећи енергетски пакет*), ДЕРК ће у оквирима својих компетенција и оптималном координацијом с другим кључним субјектима дати свој допринос развоју правног оквира.

На исти начин Државна регулаторна комисија за електричну енергију ће дјеловати и поводом проширења *acquis*-а, односно правног оквира Енергетске заједнице, који од 15. децембра 2022. године укључује и цијели пакет енергетских прописа Европске уније за очување конкурентности у транзицији према чистој енергији (*Чиста енергија за све Европљане*), као и сва правила за рад мрежа, чиме је, уз потребна прилагођења и доношење

Процесног акта о регионалној интеграцији тржишта, у Енергетској заједници комплетиран Пакет за интеграцију тржишта електричне енергије (ЕИП).

У интересу свих кључних субјеката је спроведба енергетске транзиције и реформе електроенергетског сектора у Босни и Херцеговини, хармонизација подзаконских прописа и ефикасна координација међу тијелима која учествују у њиховој припреми и изради. Циљ је креирање јасног и поузданог законодавног оквира заснованог на директивама и уредбама Европске уније о унутрашњем тржишту електричне енергије.

У том смислу, ДЕРК планира наставак активног учешћа у изради законодавног оквира у области електричне енергије у Босни и Херцеговини у складу с правном тековином ЕУ, те у отклањању недостатака у електроенергетском сектору који су наведени у извјештајима Европске комисије о БиХ.

Државна регулаторна комисија ће у складу са својим надлежностима дати допринос реализацији препорука са састанака Одбора за стабилизацију и придруживање Босне и Херцеговине Европској унији и Пододбора за транспорт, енергију, животну средину и регионални развој. ДЕРК ће наставити своје учешће у *Програму интегрисања Босне и Херцеговине у Европску унију*, дајући допринос активностима из Поглавља 15 – Енергија, Поглавља 21 – Трансевропске мреже, и Поглавља 28 – Заштита здравља и потрошача.

ДЕРК ће, дјелујући у складу са својим овлашћењима, дати подршку у изради *Интегрисаног националног енергетског и климатског плана Босне и Херцеговине*. ДЕРК ће наставити учешће у активностима интерресорне радне групе успостављене за израду овог плана, као и у раду Тематске радне групе за енергетску ефикасност, Тематске радне групе за обновљиве изворе и Тематске радне групе за сигурност снабдијевања и унутрашње енергетско тржиште.

ДЕРК ће партиципирати у подршци и спроведби регионалних приоритета и пројеката Енергетске заједнице, али и приоритета који су у оквиру Енергетске заједнице идентификовани за електроенергетски сектор БиХ, и наводе се у Закључцима Министарског савјета и *Извјештају о спроведби acquis-а према Уговору о успостави Енергетске заједнице*. ДЕРК ће дати свој пуни допринос у реализацији мјера у сектору енергије које су договорене у оквиру ‘Берлинског процеса’.

У 2025. години наставља се вишегодишњи *Пројект асистенције енергетском сектору у Босни и Херцеговини* (ЕПА), који је Влада Сједињених Америчких Држава покренула 1. октобра 2024. године. ДЕРК ће пратити његове активности и учествовати у реализацији појединих компоненти које су у функцији рада регулатора.

На исти начин Државна регулаторна комисија за електричну енергију ће дјеловати и поводом трогодишњег пројекта

EU4Energy, односно пројекта техничке помоћи Европске уније енергетском сектору БиХ, покренутог у новембру 2022. године.

ДЕРК ће наставити сарадњу са Њемачким друштвом за међународну сарадњу (њем. *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit* – ГИЗ) и активно учествовати у пројекту *Акција заједнице за енергетску транзицију у Босни и Херцеговини*, покренутог у јуну 2023. године, као и у регионалном пројекту *Зелена агенда: Декарбонизација сектора електричне енергије на Западном Балкану* који се спроводи од новембра 2022. године.

У центру занимања биће и активности међународних тијела које се односе на регулисање тржишта електричне енергије, прије свега оних у чијем раду ДЕРК и сам учествује:

- ЕЦРБ – Регулаторни одбор Енергетске заједнице,
- ЕРРА – Регионална асоцијација енергетских регулатора,
- МЕДРЕГ – Асоцијација медитеранских енергетских регулатора,
- ЦЕЕР – Савјет европских енергетских регулатора,
- ИЦЕР – Међународна конфедерација енергетских регулатора,
- БЕС – Балканска енергетска школа.

Државна регулаторна комисија ће наставити праћење рада Агенције за сарадњу енергетских регулатора (АЦЕР), и зависно од развоја правног оквира у Босни и Херцеговини размотрити могућности за директно учешће у раду овог тијела.

ДЕРК ће у наредном периоду вршити анализу садржаја и активности које произлазе из нових прописа које припремају институције Европске уније. Овакав приступ уважава чињеницу да све нове уредбе и директиве ЕУ из сектора енергије постају обавезујуће и за Босну и Херцеговину путем механизма који су развијени према Споразуму о стабилизацији и придруживању и Уговору о успостави Енергетске заједнице.

ПРИЛОГ А: Основни подаци о електроенергетском систему Босне и Херцеговине
(коришћени подаци НОС-а БиХ, Електропреноса БиХ и електропривреда у БиХ)

Основни подаци о инсталисаној снази производних објеката

Укупна инсталисана снага производних објеката у Босни и Херцеговини износи 5.185,14 MW, од чега у већим хидроелектранама 2.129,06 MW, у термоелектранама 1.965 MW, у већим вјетроелектранама 218,6 MW, а у већим фотонапонским (соларним) електранама 235,62 MW. Инсталисана снага малих хидроелектрана је 168,54 MW, малих соларних електрана 372,02 MW, електрана на биогаз и биомасу 2,71 MW, малих вјетроелектрана 0,40 MW, док је 92,85 MW инсталисано у индустријским електранама.

Већи производни објекти, прикључени на електропреносну мрежу

Хидроелектране	Снага агрегата (MW)	Укупна инсталисана снага (MW)
Бочац	2×55	110
Чапљина	2×210	420
Дуб	2×4,93	9,86
Дубровник (БиХ+Хр)	126+108	234
Грабовица	2×57	114
Јабланица	6×30	180
Јајце I	2×30	60
Јајце II	3×10	30
Мостар	3×24	72
Мостарско блато	2×30	60
Пећ-Млини	2×15,3	30,6
Рама	80+90	170
Салаковац	3×70	210
Требиње I	2×54+63	171
Требиње II	8	8
Улог	2×17,56	35,12
Устипрача	2×3,74	7,48
Вишеград	3×105	315

Вјетроелектране	Снага агрегата (MW)	Укупна инсталисана снага (MW)
Ивовик	20×4,2	84
Јеловача	18×2	36
Месиховина	22×2,3	50,6
Подвележје	15×3,2	48

Фотонапонске електране	Инсталисана снага (MW)
Билећа	55,0
Делинг Инвест	29,75
Есо-Wat (I+II фаза)	(57+35,47)
Петњик	29,9
Звиздан	28,5

Термоелектране	Инсталисана снага (MW)	Расположива снага (MW)
ГАЦКО	300	276
КАКАЊ	450	398
Какањ Г5	110	100
Какањ Г6	110	90
Какањ Г7	230	208
СТАНАРИ	300	283
ТУЗЛА	615	550
Тузла Г4	200	182
Тузла Г5	200	180
Тузла Г6	215	188
УГЉЕВИК	300	279

Основни подаци о преносном систему

далеководи

Називни напон далековода	Дужина (km)
400 kV	865,97
220 kV	1.526,23
110 kV	4.089,16
110 kV – кабловски вод	34,66

интерконекије

Називни напон далековода	Број интерконектора
400 kV	4
220 kV	10
110 kV	23
Укупно	37

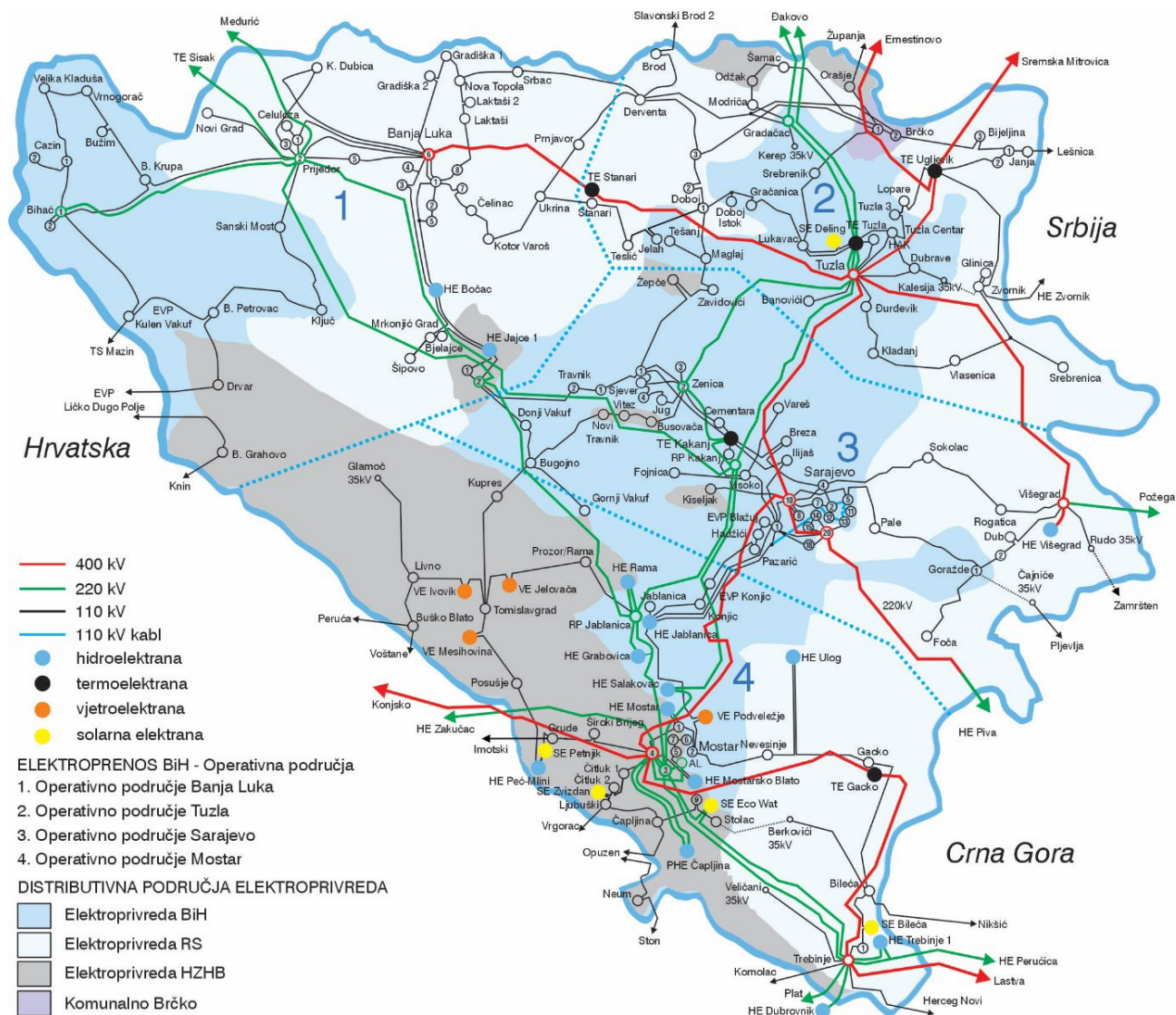
трафостанице

Врста трафостанице	Број трафостаница	Инсталисана снага (MVA)
ТС 400/x kV	10	6.130,5
ТС 220/x kV	8	1.423,0
ТС 110/x kV	137	5.889,0

трансформатори

Преносни однос трансформатора	Број трансформатора	Инсталисана снага (MVA)
ТР 400/x kV	14	4.900,0
ТР 220/x kV	14	2.100,0
ТР 110/x kV	260	6.442,5

**ПРИЛОГ Б: Карта електроенергетског система Босне и Херцеговине
с оперативним подручјима Електропреноса БиХ и
дистрибутивним подручјима електропривреда
(31. децембра 2024. године)**

ПРИЛОГ Ц: Билансне величине електроенергетског сектора Босне и Херцеговине

(GWh)

2024. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали субјекти	БиХ
Производња хидроелектрана	1.198,43	2.028,50	1.448,89		56,12	4.731,94
Производња термоелектрана	3.954,04	2.603,22			1.926,20	8.483,46
Производња већих соларних и вјетроелектрана	105,60		138,57		357,39	601,56
Производња малих и индустријских електрана	59,59	37,61			639,43	736,63
Производња	5.317,66	4.669,33	1.587,46		2.979,14	14.553,59
Дистрибутивна потрошња	5.206,13	3.911,86	1.496,67	288,18		10.902,84
Преносни губици						328,46
Велики купци	506,29	338,41	15,34			860,04
Властита потрошња електрана и пумпање	1,01	16,20	13,66		9,21	40,08
Потрошња	5.713,43	4.266,47	1.525,67	288,18	9,21	12.131,42
2023. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали субјекти	БиХ
Производња хидроелектрана	1.565,65	2.693,75	1.931,30		93,14	6.283,84
Производња термоелектрана	3.593,97	2.823,91			1.987,36	8.405,24
Производња већих соларних и вјетроелектрана	100,21		151,12		119,20	370,53
Производња малих и индустријских електрана	73,63	67,96			620,50	762,09
Производња	5.333,46	5.585,62	2.082,42		2.820,20	15.821,70
Дистрибутивна потрошња	5.024,59	3.805,03	1.440,27	277,84		10.547,73
Преносни губици						334,02
Велики купци	503,82	188,83	24,97			717,62
Властита потрошња електрана и пумпање	0,34	13,42	15,01		6,49	35,26
Потрошња	5.528,75	4.007,28	1.480,25	277,84	6,49	11.634,63
2022. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали субјекти	БиХ
Производња хидроелектрана	1.125,62	1.978,29	1.296,81		57,83	4.458,55
Производња термоелектрана	4.544,09	2.957,13			2.128,21	9.629,43
Производња већих вјетроелектрана	121,16		154,64		114,59	390,39
Производња малих и индустријских електрана	58,33	40,53			458,73	557,59
Производња	5.849,20	4.975,95	1.451,45		2.759,36	15.035,96
Дистрибутивна потрошња	4.911,88	3.917,49	1.431,65	284,85		10.545,87
Преносни губици						333,03
Велики купци	511,51	573,76	38,97			1.124,24
Властита потрошња електрана и пумпање		14,68	35,03		4,79	54,50
Потрошња	5.423,39	4.505,93	1.505,65	284,85	4,79	12.057,64
2021. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали субјекти	БиХ
Производња хидроелектрана	1.665,49	2.487,46	2.082,77		78,27	6.313,99
Производња термоелектрана	4.840,82	3.107,68			1.872,48	9.820,98
Производња већих вјетроелектрана	107,17		162,99		111,65	381,81
Производња малих и индустријских електрана	63,59	58,89			416,17	538,66
Производња	6.677,06	5.654,04	2.245,76		2.478,58	17.055,44
Дистрибутивна потрошња	4.861,66	3.896,14	1.424,27	285,65		10.467,72
Преносни губици						369,20
Велики купци	549,67	422,94	12,95		184,32	1.169,88
Властита потрошња електрана и пумпање		12,43	143,86		6,69	162,98
Потрошња	5.411,33	4.331,51	1.581,08	285,65	191,01	12.169,78
2020. година	ЕП БиХ	ЕРС	ЕП ХЗХБ	Комунално Брчко	Остали субјекти	БиХ
Производња хидроелектрана	1.024,07	1.677,83	1.533,93		40,65	4.276,48
Производња термоелектрана	5.155,80	3.285,61			2.001,57	10.442,98
Производња већих вјетроелектрана			147,50		114,31	261,81
Производња малих и индустријских електрана	58,05	36,07			315,28	409,40
Производња	6.237,92	4.999,51	1.681,43		2.471,81	15.390,67
Дистрибутивна потрошња	4.677,57	3.690,32	1.352,59	272,74		9.993,22
Преносни губици						317,16
Велики купци	560,62	216,72	17,20		95,50	890,04
Властита потрошња електрана и пумпање		12,57	112,59		3,92	129,08
Потрошња	5.238,19	3.919,61	1.482,38	272,74	99,42	11.329,50

ПРИЛОГ Д: Електроенергетски показатељи Босне и Херцеговине

		2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Производња електричне енергије	(GWh)	15.390,67	17.055,44	15.035,96	15.821,70	14.553,59
Нето увоз	(GWh)	3.266,28	3.312,00	3.875,64	3.699,33	4.753,14
Нето извоз	(GWh)	7.327,44	8.197,66	6.853,90	7.886,41	7.175,32
Укупна испоручена електрична енергија	(GWh)	11.329,50	12.169,78	12.057,64	11.634,63	12.131,42
Укупна потрошња електричне енергије	(GWh)	11.329,50	12.169,78	12.057,64	11.634,63	12.131,42
Преносни губици	(GWh)	317,16	369,20	333,03	334,02	328,46
Преносни губици	(%)	1,75%	1,87%	1,83%	1,79%	1,78%
Дистрибутивни губици	(GWh)	912,62	965,04	931,12	909,69	934,80
Дистрибутивни губици	(%)	9,13%	9,22%	8,83%	8,62%	8,57%
Потрошња електрана и пумпање	(GWh)	129,08	162,98	54,50	35,26	40,07
Укупна потрошња крајњих купаца	(GWh)	9.970,65	10.672,56	10.738,99	10.355,65	10.828,09
Нерезиденцијални купци		5.175,82	5.761,04	5.810,40	5.355,32	5.586,56
Домаћинства		4.794,83	4.911,52	4.928,59	5.000,33	5.241,53
Максимално оптерећење система	(MW)	1.804,00	1.909,00	1.893,00	1.851,00	2.049,00
Укупна инсталисана снага електрана	(MW)	4.530,64	4.608,26	4.655,62	4.770,23	5.185,14
Термоелектране на угаљ		2.156,23	2.157,85	2.157,85	2.157,85	2.057,85
Укупно хидроелектране		2.248,79	2.256,78	2.258,49	2.262,48	2.297,60
мале хидроелектране		172,19	180,18	181,89	185,88	168,54
пумпне хидроелектране		420,00	420,00	420,00	420,00	420,00
Остали обновљиви извори укупно		124,00	193,62	239,27	349,90	829,35
вјетроелектране		87,00	135,00	135,00	135,00	219,00
соларне електране		34,89	56,51	101,56	212,19	607,64
електране на биомасу		1,12	1,12	1,12	1,12	1,12
електране на биогаз		0,99	0,99	1,59	1,59	1,59
Преносна мрежа	(km)	6.454,80	6.457,78	6.458,78	6.460,12	6.516,02
	400 kV	865,93	865,93	865,93	865,97	865,97
	220 kV	1.520,09	1.520,09	1.520,09	1.520,81	1.526,23
	110 kV	4.068,68	4.071,74	4.072,74	4.073,34	4.089,16
Број интерконектора		37	37	37	37	37
Инсталисана снага трафостаница	(MVA)	13.045,50	13.065,50	13.065,50	13.342,50	13.442,50
Купци електричне енергије		1.588.773	1.570.415	1.590.197	1.607.251	1.618.585
Нерезиденцијални купци		137.629	125.895	128.354	130.649	131.571
Домаћинства		1.451.144	1.444.520	1.461.843	1.476.602	1.487.014
Квалификовани купци		1.588.773	1.570.415	1.590.197	1.607.251	1.618.585
Купци који су промијенили снабдјевача		17	12	7	4	4
Испоручена енергија	(GWh)	157,90	235,55	251,34	22,90	14,96
Удио у укупној потрошњи крајњих купаца(%)		1,58%	2,21%	2,34%	0,22%	0,15%
Купци за које цијене нису регулисане		13.640	9.910	13.442	14.723	39.412
Испоручена енергија	(GWh)	3.423,61	3.851,16	4.234,31	3.834,69	4.353,63
Удио у укупној потрошњи крајњих купаца(%)		34,34%	36,08%	39,43%	37,03%	40,21%

ПРИЛОГ Е: *Acquis* Енергетске заједнице

Acquis Енергетске заједнице (правни оквир Енергетске заједнице) прати развој правног оквира Европске уније, тзв. *acquis communautaire*, у дијелу који се тиче енергије и сродних сектора. Приликом дефинисања новог *acquis*-а, Министарски савјет (МЦ) и Стална група на високом нивоу (ПХЛГ) својим одлукама врше одређена прилагођавања прописа ЕУ институционалном оквиру Енергетске заједнице, водећи рачуна и о временским ограничењима у регији. Тиме се осигурава да Уговорне стране иду у корак с развојем Европске уније и континуирано усклађују своју правни оквир с оним у ЕУ.

Acquis Енергетске заједнице обухваћа кључну енергетску легислативу ЕУ у подручјима електричне енергије, гаса, сигурности снабдијевања, нафте, животне средине, обновљивих извора, енергетске ефикасности, инфраструктуре, конкуренције и статистике. У *acquis* Енергетске заједнице у новембру 2021. укључен је први, а у децембру 2022. преостали дио пакета *Чиста енергија за све Европљане*, односно комплетиран је *Пакет за интеграцију тржишта електричне енергије*. Том приликом усвојени су и амбициозни енергетски и климатски циљеви до 2030. У децембру 2023. укључена је Уредба (ЕУ) 2022/869 о смјерницама за трансевропску енергетску инфраструктуру, а у децембру 2024. Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2022/2299.

Напомена: Општи рокови за пренос прописа у национално законодавство и њихову спроведбу наводе се у заградама.

Међусекторски acquis

- Уредба (ЕУ) 2018/1999 Европског парламента и Савјета од 11. децембра 2018. о управљању енергетском унијом и дјеловањем у подручју климе, измјени уредаба (ЕЗ) бр. 663/2009 и (ЕЗ) бр. 715/2009 Европског парламента и Савјета, директива 94/22/ЕЗ, 98/70/ЕЗ, 2009/31/ЕЗ, 2009/73/ЕЗ, 2010/31/ЕУ, 2012/27/ЕУ и 2013/30/ЕУ Европског парламента и Савјета, директива Савјета 2009/119/ЕЗ и (ЕУ) 2015/652 те стављају ван снаге Уредбе (ЕУ) бр. 525/2013 Европског парламента и Савјета, прилагођена Одлуком 2021/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022),
- Делегирана уредба Комисије (ЕУ) 2020/1044 од 8. маја 2020. о допуни Уредбе (ЕУ) 2018/1999 Европског парламента и Савјета у погледу вриједности потенцијала глобалног загријавања и смјерница за инвентаре те у погледу система инвентара Уније и о стављању ван снаге Делегиране уредбе Комисије (ЕУ) бр. 666/2014, прилагођена Одлуком 2021/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022),
- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2020/1208 од 7. августа 2020. о структури, формату, поступцима достављања и ревизији информација које државе чланице достављају у складу с Уредбом (ЕУ) 2018/1999 Европског парламента и Савјета и о стављању ван снаге Сprovedбене уредбе Комисије (ЕУ) 749/2014, прилагођена Одлуком 2021/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022),
- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2022/2299 од 15. новембра 2022. о утврђивању правила за примјену Уредбе (ЕУ) 2018/1999 Европског парламента и Савјета у погледу структуре, формата, техничких појединости и поступка за интегрисане националне енергетске и климатске извјештаје о напретку, прилагођена Одлуком 2024/01/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 15. март 2025),
- Уредба (ЕУ) бр. 1227/2011 Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2011. о интегритету и транспарентности велепродајног тржишта енергије, прилагођена Одлуком 2018/10/МЦ-ЕнЦ (рок: 29. мај 2020).

Acquis о електричној енергији

- Директива (ЕУ) 2019/944 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о заједничким правилима за унутрашње тржиште електричне енергије и измјени Директиве 2012/27/ЕУ, прилагођена Одлуком 2021/13/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Уредба (ЕУ) 2019/943 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о унутрашњем тржишту електричне енергије, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Уредба (ЕУ) 2019/942 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о оснивању Агенције Европске уније за сарадњу енергетских регулатора, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023)
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2196 од 24. новембра 2017. о успостављању мрежног кодекса за поремећени погон и поновну успоставу електроенергетских система, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/2195 од 23. новембра 2017. о успостављању смјерница за електричну енергију балансирања, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/1485 од 2. августа 2017. о успостављању смјерница за погон електроенергетског преносног система, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1719 од 26. септембра 2016. о успостављању смјерница за дугорочну додјелу капацитета, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 2016/1447 од 26. августа 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање на мрежу система за пренос истосмјерном струјом високог напона и истосмјерно прикључених модула електроенергетског парка, прилагођена Одлуком 2018/04/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 12. јули 2021),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/1388 од 17. августа 2016. о успостављању мрежних правила за прикључак купца, прилагођена Одлуком 2018/05/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 12. јули 2021),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2016/631 од 14. априла 2016. о успостављању мрежних правила за захтјеве за прикључивање произвођача електричне енергије на мрежу, прилагођена Одлуком 2018/03/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 12. јули 2021),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2015/1222 од 24. јула 2015. о успостављању смјерница за додјелу капацитета и управљање загушењима, прилагођена Одлуком 2022/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 543/2013 од 14. јуна 2013. о достави и објави података на тржиштима електричне енергије и о измјени Прилога I Уредбе (ЕЗ) бр. 714/2009 Европског парламента и Савјета, прилагођена Одлуком 2015/01/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 24. децембар 2015),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 838/2010 од 23. септембра 2010. о утврђивању смјерница које се односе на механизам накнаде између оператора преносних система и заједнички регулаторни приступ наплати преноса, прилагођена Одлуком 2013/01/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2014).

Наставак на следећој страници ⇨

⇒ *Наставак с претходне странице*

Acquis о гасу

- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/460 од 16. марта 2017. о успостави мрежних правила о усклађеним структурама транспортних тарифа за гас, прилагођена Одлуком 2018/07/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 28. фебруар 2020),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2017/459 од 16. марта 2017. о успостави мрежних правила за механизме расподеле капацитета у транспортним системима за гас, прилагођена Одлуком 2018/06/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 28. фебруар 2020),
- Уредба Комисије (ЕУ) 2015/703 од 30. априла 2015. о успостави мрежних правила интероперабилности и размјене података, прилагођена Одлуком 2018/02/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 1. октобар 2018),
- Уредба Комисије (ЕУ) бр. 312/2014 од 26. марта 2014. о успостави мрежних правила о балансирању гаса транспортних мрежа, прилагођена Одлуком 2019/01/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 12. децембар 2020),
- Директива 2009/73/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о заједничким правилима за унутрашње тржиште природног гаса и стављању ван снаге Директиве 2003/55/ЕЗ, прилагођена Одлуком 2011/02/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2015),
- Уредба (ЕЗ) бр. 715/2009 Европског парламента и Савјета од 13. јула 2009. о условима за приступ мрежама за транспорт природног гаса и стављању ван снаге Уредбе (ЕЗ) бр. 1775/2005, прилагођена одлукама 2018/01/ПХЛГ-ЕнЦ, 2011/02/МЦ-ЕнЦ и 2022/01/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2015).

Acquis о сигурности снабдијевања

- Уредба (ЕУ) 2022/1032 Европског парламента и Савјета од 29. јуна 2022. о измјени уредби (ЕУ) 2017/1938 и (ЕЗ) бр. 715/2009 у погледу складиштења гаса, прилагођена Одлуком 2022/01/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. октобар 2022),
- Уредба (ЕУ) 2019/941 Европског парламента и Савјета од 5. јуна 2019. о приправности на ризике у сектору електричне енергије и стављању ван снаге Директиве 2005/89/ЕЗ, прилагођена Одлуком 2021/13/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Уредба (ЕУ) 2017/1938 Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2017. о мјерама заштите сигурности снабдијевања гасом и стављању ван снаге Уредбе (ЕУ) бр. 994/2010, прилагођена одлукама 2021/15/МЦ-ЕнЦ и 2022/01/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022).

Acquis о нафти

- Директива Савјета 2009/119/ЕЗ од 14. септембра 2009. о обавези држава чланица да одржавају минималне залихе сирове нафте и/или нафтних деривата, прилагођена Одлуком 2012/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2023).

Acquis о животној средину

- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2018/2067 од 19. децембра 2018. о верификацији података и акредитацији верификатора у складу с Директивом 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савјета, прилагођена Одлуком 2022/05/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2018/2066 од 19. децембра 2018. о праћењу и извјештавању о емисијама стакленичких гасова у складу с Директивом 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савјета и о измјени Уредбе Комисије (ЕУ) бр. 601/2012, прилагођена Одлуком 2022/05/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Директива (ЕУ) 2016/802 Европског парламента и Савјета од 11. маја 2016. о смањењу садржаја сумпора у одређеним течним горивима прилагођена Одлуком 2016/15/МЦ-ЕнЦ (рок: 30. јуни 2018),
- Директива 2011/92/ЕУ Европског парламента и Савјета од 13. децембра 2011. о процјени утицаја одређених јавних и приватних пројеката на животну средину, измијењена Директивом 2014/52/ЕУ, прилагођена Одлуком 2016/12/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2019),
- Директива 2010/75/ЕУ Европског парламента и Савјета од 24. новембра 2010. о индустријским емисијама (интегрисано спречавање и контрола загађења), прилагођена одлукама 2013/06/МЦ-ЕнЦ и 2015/06/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2018),
- Директива 2004/35/ЕУ Европског парламента и Савјета од 21. априла 2004. о одговорности за животну средину у погледу спречавања и отклањања штете у животној средини, измијењена Директивом 2006/21/ЕЗ, Директивом 2009/31/ЕЗ и Директивом 2013/30/ЕУ, прилагођена Одлуком 2016/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2021),
- Директива 2003/87/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 13. октобра 2003. о успостави система трговања емисионим јединицама стакленичких гасова унутар Уније и о измјени Директиве Савјета 96/61/ЕЗ, прилагођена Одлуком 2022/05/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2023),
- Директива 2001/80/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 23. октобра 2001. о ограничењу емисија одређених загађивача ваздуха из великих уређаја за ложење, прилагођена Одлуком 2013/05/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2017),
- Директива 2001/42/ЕЗ Европског парламента и Савјета од 27. јуна 2001. о процјени утицаја одређених планова и програма на животну средину, прилагођена Одлуком 2016/13/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. март 2018),
- Члан 4(2) Директиве Савјета 79/409/ЕЕЗ од 2. априла 1979. о заштити птица (рок: 1. јули 2006).

Acquis о обновљивим изворима

- Директива (ЕУ) 2018/2001 Европског парламента и Савјета од 11. децембра 2018. о промоцији коришћења енергије из обновљивих извора, прилагођена Одлуком 2021/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022).

Acquis о енергетској ефикасности

- Уредба (ЕУ) бр. 2017/1369 Европског парламента и Савјета од 4. јула 2017. о утврђивању оквира за означавање енергетске ефикасности и стављању ван снаге Директиве 2010/30/ЕУ, прилагођена Одлуком 2018/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. јануар 2020),
- Директива 2012/27/ЕУ Европског парламента и Савјета од 25. октобра 2012. о енергетској ефикасности, измјени директива 2009/125/ЕЗ и 2010/30/ЕУ и стављању ван снаге директива 2004/8/ЕЗ и 2006/32/ЕЗ, прилагођена Одлуком 2021/14/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022),
- Директива 2010/31/ЕУ Европског парламента и Савјета од 19. маја 2010. о енергетској ефикасности зграда, прилагођена одлукама 2009/05/МЦ-ЕнЦ и 2010/02/МЦ-ЕнЦ (рок: 30. септембар 2012).

Наставак на сљедећој страници ⇒

⇒ *Наставак с претходне странице*

Acquis о инфраструктури

- Уредба (ЕУ) 2022/869 Европског парламента и Савјета од 30. маја 2022. о смјерницама за трансевропску енергетску инфраструктуру, измјени уредби (ЕЗ) бр. 715/2009, (ЕУ) 2019/942 и (ЕУ) 2019/943 и директива 2009/73/ЕЗ и (ЕУ) 2019/944 те стављању ван снаге Уредбе (ЕУ) бр. 347/2013, прилагођена Одлуком 2023/02/МЦ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2024).

Acquis о конкуренцији

У складу с Анексом III Уговора о успостави Енергетске заједнице, нису дозвољене и биће процјењиване у складу с чл. 101, 102. и 107. Уговора о функционисању Европске уније сљедеће активности:

- Спречавање, ограничавање или поремећај конкуренције,
- Злоупотреба доминантне позиције,
- Пружање државне помоћи која узрокује или пријети поремећајем конкуренције.

Поштовање се одредбе Уговора о функционисању Европске уније, посебно члана 106. које се односе на јавна предузећа и предузећа којим су дата посебна или искључива права.

Acquis о статистици

- Сprovedбена уредба Комисије (ЕУ) 2019/803 од 17. маја 2019. о техничким захтјевима у погледу садржаја извјештаја о квалитету европске статистике о цијенама природног гаса и електричне енергије у складу с Уредбом (ЕУ) 2016/1952 Европског парламента и Савјета, прилагођена Одлуком 2020/03/МЦ-ЕнЦ (рок: 15. јуни 2022),
- Уредба (ЕУ) 2016/1952 Европског парламента и Савјета од 26. октобра 2016. о европској статистици цијена природног гаса и електричне енергије те стављању ван снаге Директиве 2008/92/ЕЗ, прилагођена Одлуком 2018/1/МЦ-ЕнЦ (рок: 1. март 2018),
- Уредба (ЕЗ) бр. 1099/2008 Европског парламента и Савјета од 22. октобра 2008. о енергетској статистици, прилагођена одлукама 2012/02/МЦ-ЕнЦ, 2013/02/МЦ-ЕнЦ, 2015/02/МЦ-ЕнЦ, 2021/12/МЦ-ЕнЦ и 2022/01/ПХЛГ-ЕнЦ (рок: 31. децембар 2022).

Прописи који се наводе у овом прилогу су доступни у оквиру интернет презентације Државне регулаторне комисије за електричну енергију (www.derk.ba).

Додатне информације о раду и поступцима које води Државна регулаторна комисија за електричну енергију могу се наћи у оквиру интернет презентације на адреси www.derk.ba, односно добити контактом на телефоне 035 302060 и 035 302070, телефакс 035 302077, e-mail info@derk.ba или у сједишту ДЕРК-а у Тузли, Ђорђа Михајловића 4/II.

